

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΑΡΙΘ. 81-82-83

ΜΑΡΤΙΟΣ 1934

ΕΤΟΣ 8^{ON}

ΔΡΑΧ. 10

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

“ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,”

Ἔτησία . . . . . Δραχ. 50
Ἐξάμηνος . . . . . » 25

Ἔτησία ἑξωτερικοῦ δολλάρια 2

Διαφημίσεις: Ὀλόκληρος σελὶς ἑξωφύλλου δραχ. 500
Ἡμίσεια » » 350

Si prega di prendere nota che l'indirizzo dell' «Antologia Ionia e della sua direttrice Signora Marietta Minotto è via Derigny 49. Atene.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Τραγούδια ἀπὸ τὴν Ζάκυνθο.—

Β' μέρος τοῦ Β' τόμου τῆς Ζακ. λαογραφίας.—
Τοῦ γάμου — Συγγενικά — Περιπαιχτικά.—
Διάφορα— Περιγραφικὸ ὁμορφιάς.— Ἑρωτικά—
Ἀπελπισίας — γνωμικά — Λαϊκὲς προσευχές.—
Δεξιλόγιο.

Παράξενη μπαλάντα (ἀπὸ τ' ἀνέκδοτα τραγούδια τοῦ πόνου).

Τὸ παιδὶ καὶ ἡ θάλασσα . . . . .
Τὸ βυζαντινὸ θέατρο. . . . .

Τιμάρια ἐν Ζακύνθῳ.— Τιμάριον Σιγούρου
Ἡ Ζάκυνθος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου
ἑκτοῦ αἰῶνος . . . . .

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Νεοελληνικῆς λογοτεχνίας

ΔΙΑΦΟΡΑ: Πένθη— Ἑθνικὸ θέατρο.— Βιβλιοκρισίαι.— Νέα
Βιβλία.— Ἑθημερίδες καὶ περιοδικά. . . . . Σ. Μ.

Κυκλοφόρησε σὲ 300 ἀριθμημένα ἀντίτυπα πολυτελείας τὰ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΖΑΚΥΝΘΟ

Β' τόμος τῆς Ζακυνθινῆς λαογραφίας

Γιὰ λίγες μέρες πωλεῖται δρ. 40 στὰ κυριώτερα βιβλ.πωλεῖα

Ἡ πολυτελὴς ἔκδοσις τῶν 300 ἀντιτύπων

«LA REBELLION DES POPOLARI»

Σχεδὸν ἔχει ἐξαντληθεῖ. Τὰ λίγα ἀντίτυπα ποὺ μένουσιν
Πουλιῶνται δρ. 50

ΤΥΠΩΝΕΤΑΙ:

MARIETTAS MINOTTOY

ΤΖΙΑΚΟΜΟ ΛΕΟΠΑΡΝΤΙ

Ὁ ποιητὴς τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ θανάτου

Βιογραφία ρομανσέ.— Μετάφρασις τῶν ποιημάτων του με σκέλια

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: MARIETTA MINOTTOY

ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΛΗΣ: ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

Ἐμβάσματα, συνεργασία καὶ ὅ,τι
ἄλλο σχετικὸ μετὰ τὸ περιοδικὸ
στέλνονται στὴ διεύθυνση:

Καν. Μαριέτταν Μινώτου

Δερὶγνὺ 49 - Ἀθῆναι

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1934

ΤΕΥΧΟΣ 81 - 82

ΕΤΟΣ 80Ν

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

MARIETTAS MINOTTOY

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΖΑΚΥΝΘΟ

(Λαογραφίας Τόμος Β', τεῦχος Β')

ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

352

ΚΟΡΗ ΜΟΥ ΘΑ ΣΕ ΠΑΝΤΡΕΨΩ

—Κόρη μου, θὰ σὲ παντρεύω καὶ θὰ σὲ νοικοκυρέψω,
θὰ σοῦ δώσω τσαγκαράκι, ὁμορφο παληκαράκι.
—Μάνα μου, δὲν τὸν ἠθέλω, κάλιο πέφτω καὶ πεθαίνω,
τὸ τσαγκάρι, τὸ σουγλάρι καὶ τὸ σκυλοδαγκανιάρι,
νὰ τραβᾶι τὰ πετσῖα μετὰ τὰ δόντια τὰ μακρὰ!
—Κόρη μου, θὰ σὲ παντρεύω καὶ θὰ σὲ νοικοκυρέψω,
θὰ σοῦ δώσω φουρναράκι καὶ ὠραῖο παληκαράκι.
—Μάνα μου, δὲν τὸν ἠθέλω, κάλιο πέφτω καὶ πεθαίνω,
ὅλη μέρα ξεφουρνίζει καὶ τὸ βράδυ μουρμουρίζει!
—Κόρη μου, θὰ σὲ παντρεύω καὶ θὰ σὲ νοικοκυρέψω,
θὰ σοῦ δώσω μπακαλάκι καὶ ὠραῖο παληκαράκι.
—Μάνα μου, δὲν τὸν ἠθέλω, κάλιο πέφτω καὶ πεθαίνω,
δὲν τὸ θέλω, τὸν μπακάλη, ποὺ βρωμᾷ ἐλιές καὶ λάδι!
—Κόρη μου, θὰ σὲ παντρεύω καὶ θὰ σὲ νοικοκυρέψω,
θὰ σοῦ δώσω ἓνα ραφτάκι καὶ ὠραῖο παληκαράκι.
—Μάνα μου, δὲν τὸν ἠθέλω, κάλιο πέφτω καὶ πεθαίνω,
ὅλη μέρα ράφτει—ράφτει καὶ τὸ βράδυ μύγες χάρτει!
—Κόρη μου, θὰ σὲ παντρεύω καὶ θὰ σὲ νοικοκυρέψω,
θὰ σοῦ δώσω κηπουράκι καὶ ὠραῖο παληκαράκι.
—Μάνα μου, αὐτό, ποὺ μοῦπες, μέσα στὴν καρδιά μου μῆγε,
νὰ μοῦ λένε «οὔρια—οὔρια, κηπουρούλα μετὰ τ' ἀγγούρια!»

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ

ΗΜΕΡΟΜ.

ΑΡΙΘ.

20.8.85

36816

κι ἀπὸ τὰ νερατζάνθη μου,   Κι ἀπ'τὴν ἀκρί...., νὰ σὲ χαρῶ,
 ποὺ μ' ἔχει ἡ μά..., νὰ σὲ χαρῶ,   κι ἀπ'τὴν ἀκρίβεια τὴν πολλή,
 ποὺ μ' ἔχει ἡ μάνα μου ἀκριβή,   μοῦ φτιάσανε χρυσό κλουβί,
 κι ὁ κύρης μου ἀκριβότερη!   καὶ μέσα μέ..., νὰ σὲ χαρῶ,
                                          καὶ μέσα μὲ κλειδώσανε,
                                          στὴ Βενετιά μὲ δώσανε!

359

Ο ΨΑΡΑΣ

Ἐγὼ εἶμαι ἐνὸς ψαρά παιδὶ   καὶ σκοτώνω ἓνα ψαράκι,
 καὶ μιᾶς μαυροματούσας,   τ' ὄνομά του μπαρμπουνάκι.
 καὶ τοῦ πρώτου κανακάρη,   Τοῦ σκίζω τὴν κοιλίτσα του,
 μιὰ χαρὰ κ' ἓνα καμάρι!   καημὸ ποῦχει ἡ καρδίτσα του!
 Πέρνω τό καματάκι μου   καὶ τοῦ βρίσκω τρεῖς σαρδέλες,
 καὶ τό παλαμιδάκι μου,   τρεῖς μελαγχροινὲς κοπέλλες.
 κ' ἐπῆγα νὰ ψαρέψω,   Ἡ μιὰ ἔταν ἀπ' τὸν Γαλατά,
 μαῦρα μάτια νὰ γιατρέψω!   βάστα τὸ νοῦ σου δυνατά!
 Ρίχνω τὴν πρώτη καμακιά,   κ' ἡ ἄλλη ἀπ' τὸ Νιοχῶρι,
 βάστα, καημένη μου καρδιά!   τοῦ Χατζῆ-Γιαννάκη κόρη.

360

Πουλὰκι κλαίει στὸν ποταμὸ   Γιὰ ἰδέστε τη, πῶς περπατεῖ,
 κ' ἐγὼ ἔτυχα καὶ διάβαινα.   σὰν ἄγγελος μὲ τὸ σπαθί!
 «Τί ἔχεις, πουλάκι μου, καὶ κλαῖς;   Ἐβγα, κυρὰ καὶ πεθερά,
 —Ἀπόψε εἶμαι στὴ μάνα μου,   γιὰ νὰ δεχτεῖς τὴ νύφη,
 κι αὐριο στὰ πεθερικά».   νὰ τήνε βάλεις στὸ κλουβί,
 «Ἐβγα, κυρὰ καὶ πεθερά,   νὰ κελαῖδεῖ κάθε πρωί.
 γιὰ νὰ δεχτεῖς τὴν πέρικα!   Στὸ σπίτι ὅπου θὲ νὰ μπεῖ,
 Γιὰ ἰδέστε τη, γιὰ ἰδέστε τη,   ἥλιος, φεγγάρι θὰ φανεῖς!»
 ἥλιο, φεγγάρι, πέστε τη!

361

Μιά Κυριακὴ πασχάλη,   καὶ πέρνω τὸ ντουφέκι
 δὲν εἶχα πιά δουλειά,   καὶ πάω γιὰ πουλιά.

Σὲ περιβόλι μπαίνω   Χριστὲ καὶ Παναγιά μου,
 καὶ βλέπω μιὰ μηλιά,   νὰ γίνω ταῖρι τση!
 στὰ μῆλα φορτωμένη   Κάνω νὰ κόψω κι ἄλλο,
 κι ἀπάνω, κορασιά!   πιάνω τὰ στήθη τση.
 Τῆς λέω «κατέβα κάτου,   Χριστὲ καὶ Παναγιά μου,
 νὰ παίξουμε φιλιὰ»   νὰ μῶ στὸ σπῆτι τση!
 καὶ κείνη κόβει μῆλα   Κάνω νὰ κόψω κι ἄλλο,
 καὶ μὲ πετροβολᾷ.   πιάνω τὴν ἄτσα τση.
 Κάνω νὰ κόψω μῆλο,   Χριστὲ καὶ Παναγιά μου,
 πιάνω τὸ χέρι τση   νὰ γένω ἄντρας τση!

- 362 Ἀνοίξαν οἱ ἑπτὰ οὐρανοί, κατέβη νέα πλάση,
 κατέβη μιὰ μελαχροινή, τὸν κόσμον νὰ χαλάσει.
 Φορεῖ φουστάνι ριγωτό, πουκαμισάκι φινό,
 ἑσένα θὰ στεφανωθῶ ἡ ἀνύπαντρη θὰ μείνω.
- 363 Μελαχροινὸ γαρούφαλο, στὸ «φόρο» τὸ πουλοῦνε,
 καὶ τ' ἄσπρα χιόνια στὰ βουνὰ οἱ βλάχοι τὰ πατοῦνε.
- 364 Τῆς μελαχροινῆς ἡ τσέρα, ποὺ τὴν ἔχει κάθε μέρα,
 καὶ τῆς ἄσπρης, τῆς κατάσπρης, μιὰ φορὰ ναι ἡ ὁμορφιά της!
- 365 «Πέρασε τὸ καλοκαῖρι καὶ δὲ μοῦστειλες χαμπέρι.
 —Τὶ χαμπέρι νὰ σοῦ στείλω, ποῦπιασες καινούργιο φίλο!
 —Κι ἂν τὸν ἔπιασα τὸ φίλο, ξένος εἶναι, τὸν ἀφήνω!
- 366 Τοῦτο τὸ καλοκαιράκι, κυνηγοῦσα ἓνα πουλάκι.
 Ἔστησα τὰ ξόβεργά μου κ' ἔρθει τὸ πουλί κοντά μου
 καὶ τσακόνω τὸ πουλάκι καὶ τὸ βάνω στὸ κλουβάκι!
- 367 Τὸ δρόμο, δρόμο ἐπήγαίνα κ' εὔρηκα μιὰ κορδέλλα,
 στὸν κόρφο μου τὴν ἔβαλα καὶ γίνηκε κοπέλλα.
 Κι ἀπ' ὄντις πάω γιὰ νερό, στὴν πούρσα μου τὴ βάνω,
 καὶ μέσα στὸ τριλάγαδο, μοῦ πέφτει καὶ τὴ χάνω.
- 368 Χαρὰ στὴ μάνα τοῦ γαμπροῦ, ποῦβαλε τέτοια χάρη,
 ποὺ ἔσμιξε τὸ μάλαμα μὲ τὸ μαργαριτάρι!
- 369 Ἐσύ ἔσαι ἀπὸ τοῦ Κόκκιου κ' ἐγὼ εἰμ' ἀπὸ τοῦ Φλόκα,
 ἦρθα κ' ἐμπερδευτήκαμε σὰν τὸ σκουλὶ στὴν πόρτα.
- 370 Γι' ἀγάπη τῇ παρέας μας θὰ πῶ ἓνα τραγουδάκι,
 ν' ἀνοίξουνε οἱ καλὲς καρδιὲς σὰν τὸ γαρουφαλάκι!
- 371 Ἦθελα τὰ ματάκια σου νὰν τὰ φιλῶ μονάχος,
 ὅπως χτυπιέται ἡ θάλασσα ἀδιάκοπα στὸ βράχο!

382

ΤΟ ΜΝΗΜΑ

Μηλίτσα πού 'σαι στὸ γκρεμνὸ, στὰ μῆλα φορτωμένη,
τὰ μῆλα σου ἔλυπήθηκα καὶ τὸν γκρεμὸ φοβᾶμαι.
«Μὰ σὰν φοβᾶσαι τὸν γκρεμὸ, πιάσε τὸ μονοπάτι!».
Τὸ μονοπάτι μ' ἔβγαλε σ' ἐν' ἔρημο ἐκκλησιάκι,
ποῦ'χε σαράντα μνήματα, ἀδρέφια καὶ ξαδρέφια,
κ' ἓνα μνημὶά 'ταν χωριστό, κοντὰ στὸ μονοπάτι·
δὲν τῷδα καὶ τὸ πάτησα ἀπάνω στὸ κεφάλι.
Ἀκούω τὴν πλάκα νὰ βογγᾷ, τὴν πλάκα νὰ βουίζει.
«Τὶ ἔχεις πλάκα καὶ βογγᾷς, σύ, χῶμα, καὶ βουίζεις;
Μὴν εἶν' τὸ μνημὶα σου βαθεῖο κ' ἡ πλάκα σου μεγάλη;
—Μήτε τὸ μνημὶα εἶναι βαθειό, μήτε μεγάλη ἡ πλάκα,
μὰ ἦρθες καὶ μὲ πάτησες ἀπάνω στὸ κεφάλι.
Τάχα δὲν ἤμουνα κ' ἐγὼ νέος καὶ παληκάρι,
τᾶχα δὲν ἐπροβάτησα τὴ νύχτα μὲ φεγγάρι;»
Καὶ παραμπρὸς ποὺ πῆγαινε, κι ἄλλο μνημὶα τοῦ λέει.
«Βρὲ παληκάρι, αὐτοῦ ποὺ πᾶς, σταμάτησε τὸ βῆμα,
στάσου καὶ παρατήρησε καὶ τὸ δικό μου μνημὶα!
Εὐτοῦ, ποὺ εἶσαι, ἤμουνα, καὶ δῶ, ποὺ εἶμαι, θάρθεις,
καὶ πρόσεξε στὸ βίο σου ἄνθρωπο μὴν πειράξεις!»

383

Παραλλαγή ἀπ' τὸν 8 στίχο

Ἀκούω τὸ μνημὶα καὶ βογγᾷ καὶ βαρειαναστενάζει:
«Μοῦ πάτησες τὸ φέσι μου, μοῦ πέσαν τὰ μαλλιά μου!»

384

«Μὰ ἐννιὰ ἀδρεφάκια εἴμαστε κ' ἐννιὰ χαριτωμένα,
τὰ δύο πᾶνε γιὰ φίλι, τ' ἄλλα γιὰ τὴν ἀγάπη,
καὶ μένει ὁ Γιάννος μοναχός, γιὰ νὰ φυλάει τὰ γίδια,
«Σὲ κυπαρίσσι μὴ σταθεῖς, σὲ πεῦκο μὴ σταλίσεις
καὶ στὸν ἄφρὸ τῆς θάλασσας μὴν πᾶς νὰ τὰ ποτίσεις!»

Σὲ κυπαρίσσι ἐστάθηκε, σὲ πεῦκο τὰ σταλίζει,
καὶ στὸν ἄφρὸ τῆς θάλασσας πᾶει καὶ τὰ ποτίζει.
Μὰ ἐβγήκε ἡ λάμνια τοῦ γιалоῦ κ' ἡ βάρδια τοῦ πελάου,
χρυσὴ κιθάρα τοῦδωσε νὰ παίξει, νὰ χορέψει:
«Κι ὄντας λιγώσεις στὸ χορό, γαμπρό μου θὰ σὲ κάμω!
Θέλεις τὴν πρώτη μου ἀδρεφή, θέλεις τὴν ἀνεψιά μου,
θέλεις τὴ θυγατέρα μου, τὰ σπλάχνα τῆς καρδιάς μου;»

Ὁ νέος ἐγέννη πλάτανος κ' ἡ κόρη κυπαρίσσι,
βορριάς φυσάει τὸν πλάτανο, φιλεῖ τὸ κυπαρίσσι.
Γιὰ δὲς τα, τὰ κακόμοιρα, τὰ κακομοιριασμένα,
δὲν ἐφιλιόνταν ζωντανά, φιλιοῦνται πεθαμένα!

385

Χαριτωμένη συντροφιά μοῦ λέει νὰ τραγουδήσω,
μὰ ἐγὼ τσοῦ λέω πὼς δὲν μπορῶ κι αὐτοὶ μοῦ λένε «σήκω!»
—Μὰ πιάστε με, νὰ σηκωθῶ, καὶ βάρτε με νὰ κάτσω,
νὰ πῶ τραγούδια θλιβερά καὶ παραπονεμένα:
«Παρηγοριά εἶν' ὁ θάνατος κι ὁ χάρος χωρισμάρα!
Χωρίζει ἡ μάνα τὸ παιδί καὶ τὸ παιδί τὴ μάνα,
χωρίζουνε τ' ἀντρόγενα, τὰ πολυαγαπημένα!»

386

Βλέπεις ἐκεῖνο τὸ βουνό, ποῦναι ψηλὰ ἀπὸ τ' ἄλλα,
ποῦ'χει στὴ ρίζα καταχνιὰ καὶ στὴν κορφὴ κεράκι;
Στὴν ἀποκεῖθε τὴ μεριά, δυὸ ἀδρέφια εἶναι θαμένα
κι ἀπάνου ἀπὸ τὸ μνημὶα τσου, ἐφύτρωσε ἓνα κλῆμα.
Κάνει σταφύλια ραζακὶ καὶ τὸ κρασί μοσχάτο,
μὰ ὅποιος τὸ κόψει, κόβεται, κι ὅποιος τὸ φάει, πεθαίνει
κι ὅποιος τὸ καλομυριστεῖ, τὸν ὕπνο του χορταίνει!
Τὸ τρῶν τὰ λάφια, δὲ γεννοῦν, τ' ἀγρόμια κ' ἡμερεύουν,
τὸ τρῶν τὰ λάγια πρόβατα καὶ λησμονοῦν τ' ἀρνιά τους!
Νάθε τὸ φάει κ' ἡ μάνα μου, νᾶθελε μὴ μὲ κάνει,
ποῦ μ' ἔκαμε, τὸ ἄμοιρο, καὶ μοῖρα δὲν κατέχω!...

387

Μὲς στὴ ρί....., Ρινάκι μου, Ρινιώ, Κατερινάκι μου,
μὲς στὴ ρίζα στὸ δέντρο, κάθετα μία λιγερή.

Πλέκει καί...., Ρινάκι μου, Ρινιώ, Κατερινάκι μου,
 πλέκει καὶ χρυσὸ γαῖτάνι, δεκοχτῶ λογῶν τὸ φτειάνει.
 Πλέκε τε, Ρινάκι μου, Ρινιώ, Κατερινάκι μου,
 πλέκε το καὶ κρούσταινέ το, καὶ γιὰ μένα φυλαέ το!
 Τούτης ἡ γῆς, Ρινάκι μου, Ρινιώ, Κατερινάκι μου,
 τούτ' ἡ γῆς, πὺν τὴν πατοῦμε, ὅλοι μέσα θὲ νὰ μποῦμε!
 Τούτ' ἡ γῆς μὲ τὰ χορτάρια, τρώει νέους καὶ παλληκάρια,
 τούτ' ἡ γῆς, Ρινάκι μου, Ρινιώ, Κατερινάκι μου,
 τούτη ἡ γῆς, πὺν θὰ μᾶς φάει, βάρτε τση κλωτσιᾶς καὶ σπάει,
 βάρτε της, βαρήτετέ της καὶ κλωτσοβολήσετέ τη!

388

Στὸν Ἄδη στεφανώνουμαι, μάρτυρας νᾶν' ὁ χάρος,
 καὶ τὰ σκουλήκια, τὰ προικιά κι ὁ τάφος μου, νοδάρος!
 Οἱ ἀράχνες τὰ στολίδια μου, ἡ μαύρη γῆς παλάτι,
 κ' ἡ μαυρισμένη κουρνιαχτή, τὸ νυφικὸ κρεββάτι!

389

Θὰ παραδείρω σὲ βουνά, σὲ δάση ἡμερωμένα,
 γιὰ ναῦρω ἀγάπη ἐμπιστικιά, νὰ μ' ἀγαπάει καὶ μένα.
 Κ' ἐπῆα καὶ τὴν εὖρηκα στὰ μάρμαρα χτισμένη
 καὶ μὲ τοῦ πόθου τὰ κλειδιά ἦταν ἀσφαλισμένη!

390

Μ' ὁμορφα νεκρολούλουδα φτιάσε μου, Χάρε, στρωμα,
 νὰ βάλω τὸ κορμάκι μου νὰ μὴν τρώει τὸ χῶμα!

391

Σαράντα ὁριᾶς τὴν ἔσκαψα τὴ γῆς μὲ τὸ μαχαῖρι,
 γιὰ ναῦρω τὴν ἀγάπη μου καὶ τὸ γλυκό μου ταῖρι.
 Σαράντα ὁριᾶς τὴν ἔσκαψα τὴ γῆς μὲ τὴ βελόνα,
 γιὰ ναῦρω τὴν ἀγάπη μου, τὴ μαρμαροκολόνα.

ΣΥΓΓΕΝΙΚΑ

392

Η ΟΡΦΑΝΟΥΛΑ

Βλέπεις ἐκεῖνο τὸ βουνὸ τὸ δῶθε καὶ τὸ ἐκεῖθε;
 Στὸ δῶθε κατεβάζουνε μιᾶς ὀρφανούλας γάμο,
 μιᾶς ὀρφανῆς δυσάρφανης, μιᾶς χήρας θυγατέρα,
 οὔτ' ἀδελφό, οὔτ' ἀδελφή, μάνα, μήτε μητέρα!
 Χίλιοι βαστοῦν τὰι μοῦδες τση, τριακόσιοι τ' ἄμπιτά τση,
 κι ἄλλοι πενηντατέσσεροι τ' ἀλογομούλαρά τση.
 Κ' ἡ πεθερά τση πρόβαλε σ' ἀφόριο παρεῦρι.
 «Νὰ πᾶτε νὰ μοῦ φέρετε ἑφτὰ φιδιῶν κεφάλια,
 τὸ ἕνα νᾶναι ἀπὸ βουνό, νᾶναι φαρμακωμένο!»
 Πρώτη μπουκιὰ κι ἂν ἔφαγε, ἡ κόρη φαρμακώθη.
 Τὰ χέρια τση κάνει σταυρό, στὴν πεθερά τση πᾶει.
 «ὦ, πεθερά, προσωρινή, νερό, γιὰ τὴν ψυχὴ σου!»
 — Νὰ σὲ χαρῶ, νυφούλα μου, νερὸ πὺν δὲν ποτάσσει!
 Τὰ χέρια τση κάνει σταυρό, στὸν πεθερό τση πᾶει:
 «Νὰ σὲ χαρῶ, ἐσὲ πεθερό, νερό, γιὰ τὴν ψυχὴ σου!»
 «Ἐτσακιστῆκαν τὰ σταμιά κι οἱ βρυσες ἐστερέψαν.»
 Τὰ χέρια τση κάνει σταυρό, στὸν ἄντρα τση παγαίνει:
 «Βρὲ Κωνσταντῆ, προσωρινέ, νερό, γιὰ τὴν ψυχὴ σου!»
 Χρυσὸ σιγκλάρι ἄρπαξε, στὴ βρύση κατεβαίνει
 κι ὅσο νὰ πᾶει καὶ νὰ διαβεῖ, τὴ βρίσκει πεθαμένη.
 Χρυσὸ μαχαῖρι ἔβγαλε ἀπ' ἀργυρὸ φουκάρι,
 στὸν οὐρανὸ τὸ πέταξε καὶ μοναχὸς του ἔσφαξε.
 «Πάρτε μας καὶ βάρτε μας σ' ἕνα μνημεῖο ἀντάμα,
 ἐγὼ νᾶμαι ὁ πλάτανος κ' ἡ κόρη μαντζουράνα.
 Γιὰ νὰ φυσάει ὁ πλάτανος ὅλη τὴ μαντζουράνα
 καὶ γιὰ νὰ λένε τὰ φτωχὰ τ' ἀδικοσκοτωμένα:
 «δὲν ἐφιλιώντα ζωντανά, φιλιοῦνται πεθαμένα!»

393

παράλλαγή

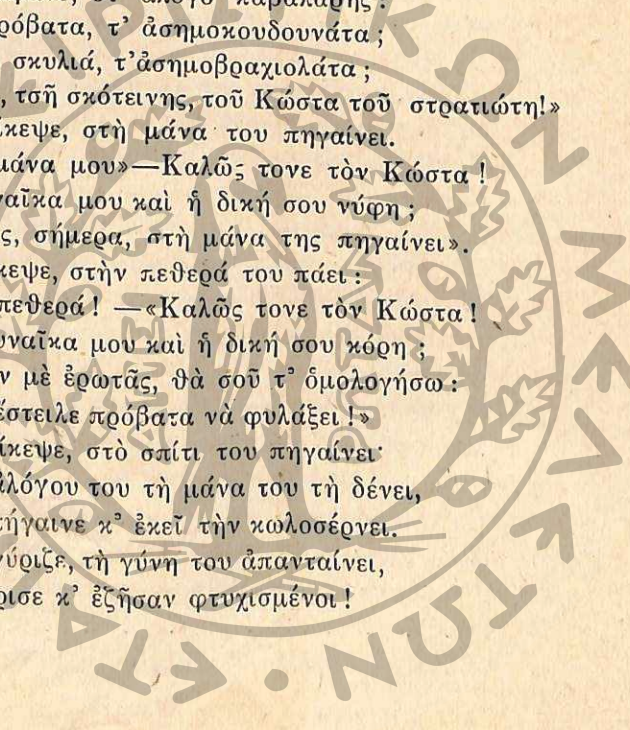
Βλέπεις ἐτοῦτο τὸ βουνό, τὸ δῶθε καὶ τὸ κεῖθε ;
 πάνε νὰ κατεβάσουνε μιᾶς ὀρφανούλας γάμο.
 Χίλιοι βαστοῦν τὴν κούδα τση, τριακόσιοι τὴν ποδιά τση,
 κι ἄλλοι σαράντα τέσσεροι, τ' ἀλογομούλαρά τση.
 Κ' ἡ πεθερά τση πρόσταξε . . . . .
 «Βάρτε τση τῇ νυφούλας μου τριῶ φειδιῶ κεφάλι!»
 Πρώτη μπουκιά, ποῦ ἔβαλε, ἡ κόρη ἐφαρμακώθη.
 Σταυρώνοντας τὰ χέρια τση στὸν πεθερό τση πηγαίνει :
 «Μωρ' πεθερὲ μπροσωρινέ, νερό, γιὰ τὴν ψυχὴ σου!
 — Νυφούλα μου, νὰ σὲ χαρῶ, ἔδῳ νερὰ δὲν εἶναι,
 ἐκεῖα τὰ νερολάϊνα πέσαν κ' ἐτσακιστήκαν!»
 Σταυρώνοντας τὰ χέρια τση, στὴν πεθερά τση πάει ;
 «Μωρὴ πεθερὰ μπροσωρινή, νερό, γιὰ τὴν ψυχὴ σου!
 — Νυφούλα μου, νὰ σὲ χαρῶ, ἔδῳ νερὸ δὲν εἶναι,
 ἐκεῖα τὰ νερολάϊνα πέσαν κ' ἐτσακιστήκαν!»
 Σταυρώνοντας τὰ χέρια τση, στὸν ἄντρα τση πηγαίνει :
 «Μωρὲ ἄντρα μου μπροσωρινέ, νερό, γιὰ τὴν ψυχὴ σου!»
 Χρυσὸ σιγκλάρι ἄρπαξε ἀπ' ἀργυρὸ παλοῦκι,
 ὥστου νὰ πάει καὶ ν' ἀνεβεῖ, ἡ κόρη ἦταν πεθαμένη!
 Χρυσὸ θηκάρι ἔβγαλε,
 στὸν οὐρανὸ τὸ πέταξε, καὶ στὴν καρδιά του πάει.
 «Χάρον, μάνα, τὰ πλούτια σου, χάρον καὶ τὰ καλὰ σου,
 ἔχασες τὸ παιδάκι σου καὶ νύφη παντουβάνα!»

394

Η ΚΑΚΗ ΠΕΘΕΡΑ

Ὁ Κωνσταντῆς ὁμορφονιὸς κι ὁμορφος Κωνσταντῖνος,
 τὸ Μάη λουλούδια ἐμάζεψε, τὸ Μάη γυναῖκα ἐπῆρε,
 τὸ Μάη τοῦρθε μιὰ γραφή, στὸν πόλεμο νὰ πάει.
 Νύχτα σελώνει τ' ἄλογο, νύχτα τὸ καλιγόνει.
 Κάνει τὰ πέταλα χρυσᾶ καὶ τὰ κουπιὰ ἀσημένια,
 καὶ τὰ καλιγοσφύρια του, χρυσᾶ, μαλαματένια.

Τόνε ρωτᾷ ἡ γυναῖκα του, ἡ γυναῖκα του τοῦ λέει:
 «Μὰ ἐσὺ μισεύεις, Κωνσταντῆ, κ' ἐμένα ποῦ μ' ἀφήνεις;
 — Πρῶτα σ' ἀφήνω στὸ Θεὸ καὶ δεύτερο τσ' Ἀγίους,
 καὶ πάρα δευτερότερο, στὴν ἐγλυκιά μου μάνα!
 «Ἄκουσε, μάνα, τί θὰ πῶ καὶ τί σοῦ παραγγέλνω :
 Ὅμορφα τὴ γυναῖκα μου καὶ τὴ δική σου νύφη
 λαγούς νὰ σφάζεις τὴν αὐγὴ, κι ἄρνιὰ τὸ μεσημέρι
 καὶ στὸ ἡλιοβασίλεμα, περδίκια νὰ ἐτοιμάζεις.
 Τριαντάφυλλο νὰ τῆς βαστᾷς καὶ μῆλο νὰ τῆς παίζεις
 καὶ ματζουράνα τρυφερὴ νὰ τὴ ρηγοποτίζεις!».
 Κι ὁ Κώστας ἐσκαπάτησέ, σὲ μιὰ ψηλὴ ραχοῦλα.

Εἰς τὸ σκαμνὶ τὴν ἔβαλε, ἀντρίκια τὴν ξουρίζει,
 τραγούκαπα τῆς φόρεσε, μακρὸ ραβδί τῇ δίδει :
 «Βλέπεις ἐκεῖνο τὸ βουνό, ποῦναι ψηλὰ ἀπὸ τ' ἄλλα;
 Ἐκεῖ χιλιάζουν πρόβατα καὶ κεῖ μυριάζουν γίδια.
 Μ' ἃ δὲ χιλιάσεις πρόβατα κι ἃ δὲν μυριάσεις γίδια,
 στὸν κάμπο νὰ μὴν κατεβεῖς, κάτω στὸν ποτισιῶνα!»
 Τὰ μύριασε, τὰ χίλιασε, τᾶκαμε τρεῖς χιλιάδες,
 βάνει τὰ σκουλαρίκια τση κουδούνια τῷ γιδιῶνε,
 βάνει τὰ δαχτυλίδια τση βραχιόλια τῷ σκυλιῷ τση!
 Κ' ἡ κόρη ἐξανάφανε κάτω στὸν ποτισιῶνα·
 κι ὁ Κώστας ἐξανάφανε, στ' ἄλογο καβαλάρης :
 «Τινὸς εἶναι τὰ πρόβατα, τ' ἀσημοκουδουνάτα;
 Τινὸς εἶναι καὶ τὰ σκυλιά, τ' ἀσημοβραχιολάτα;
 — Εἶναι τσ' ἔρμαις, τῇ σκότεινης, τοῦ Κώστα τοῦ στρατιώτη!»
 Τ' ἄλογο ἐκαβαλλίκεψε, στὴ μάνα του πηγαίνει.
 «Ὁρα καλὴ σου, μάνα μου» — Καλῶς τονε τὸν Κώστα!
 — Ποῦ εἶναι ἡ γυναῖκα μου καὶ ἡ δική σου νύφη;
 — Τρεῖς ἡμερούλες, σήμερα, στὴ μάνα τῆς πηγαίνει».
 Τ' ἄλογο καβαλλίκεψε, στὴν πεθερά του πάει :
 «Ὁρα καλὴ σου, πεθερά! — Καλῶς τονε τὸν Κώστα!
 — Ποῦ εἶναι ἡ γυναῖκα μου καὶ ἡ δική σου κόρη;
 — Κώστα μου, σὰν μὲ ἐρωτᾷς, θὰ σοῦ τ' ὁμολογήσω :
 Ἡ μάνα σου τὴν ἔστειλε πρόβατα νὰ φυλάξει!»
 Τ' ἄλογο ἐκαβαλλίκεψε, στὸ σπίτι του πηγαίνει·
 ἀπ' τὴν οὐρὰ τ' ἄλόγου του τὴ μάνα του τὴ δένει,
 στὸν κάμπο τὴν ἐπῆγαγε κ' ἐκεῖ τὴν κωλοσέρνει.
 Στὸ δρόμο, ποῦ ἐγύριζε, τὴ γυνὴ του ἀπαντᾷνε,
 στὸ σπίτι του ἐγύρισε κ' ἔζησαν φτυχισμένοι!

395

Η ΕΥΧΗ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

Μιά μάνα εἶχε ὁμορφη, μιὰ μικροθυγατέρα,
 πού ἥλιος δὲν τὴν ἔβλεπε, οὔτε νυχτιὰ, οὔτε ἡμέρα!
 Τὴν ἔνυβε, τὴ χτένιζε μὲ διαμαντένιο χτένι,
 στὰ φούφουδα τὴν κοίμιζε, τὴ μοσχοχαϊδεμένη!
 Μὰ εἶναι καιρός, πού ἐπέθανε ἡ μάνα τση, ἡ καημένη
 κ' ἔμεινε ἡ κόρη ὀρφανὴ κι' ὀρφανοπαιδεμένη!
 Λίγος καιρὸς δὲν πέρασε κι' ὁ κύρης τῆς παντρεύτη,
 πῆρε γυναῖκα μιὰν ὀχιά, τὴν ἔβαλε νὰ γνέθει!
 Τσ' ἔδινε κρόιθινο ψωμί, νεράκι μετρημένο,
 κοιμᾶται μέσα στ' ἄχυρα, τὸν ὕπνο δὲ χορταίνει!
 Τῆς ἔβγαλε ἀπ' τὰ δάχτυλα τὰ ὠραῖα στη δαχτυλίδια,
 τσῆ 'κοψε τὰ σγουρὰ μαλλιὰ, τῆς κεφαλῆς στολίδια!
 «Μὰ ἐσύ 'σαι κόρη ὀρφανή, στὸν κόσμον δὲ θὰ βγαίνεις,
 στὸ μαγειριὸ θὰ σ' ἔχουμε καὶ δούλα μας θὰ γένεις!»
 Ἀφ' τὰ πολλὰ τὰ κλάματα κι' ἀφ' τὴν πολλὴν τρομάρα,
 κινᾷ, μὲς στὰ μεσάνυχτα, στὸ κοιμητήρι μπαίνει!
 Στὸ κοιμητήρι, πού 'φτασε, τὴ μάνα τση ζυγώνει,
 πέφτει ἐπάνω στὸ σταυρό, τὰ χέρια τση ἀπλώνει
 καὶ μὲ τὰ νύχια ἄρχισε τὴν πλάκα νὰ σηκώνει!
 «Σήκω, μανά μου, ἀπὸ τὴ γῆς, σήκω καὶ ἄκουσέ με,
 πού ξένη μάνα ἔκαμα, καὶ παρηγόρησέ με.
 Πού ξένους ἔκαμα ἀδελφοὺς καὶ ξένη μὲ φωνάζουν,
 τὰ λόγια τους μὲ δέρνουνε καὶ στήν καρδιὰ μὲ σφάζουν!»
 — Σῦρε, παιδί μου, στὸ καλὸ καὶ ἔμπα στὸν ὄντά σου,
 καὶ γλήγορα θέλεις νὰ ἰδεῖς, ὅ,τι ποθεῖ ἡ καρδιά σου!»
 Ὁ ἥλιος τσ' ἔδωσε ὁμορφιά καὶ τὸ φεγγάρι ἀκάλλη
 κι' ὁ οὐρανὸς τσῆ χάρισε ὅλο του τὸ καμάρι.
 Κάνει τὸ σύννεφ' ἄλογο καὶ στὸ παλάτι μπαίνει·
 στή σκάλα, πού ἀνέβαινε, ρόδα καὶ κρίνα ρένει.
 Μόλις ἐμπῆκε στὸ χορὸ, μεγάλη λάμψη ἐγίνη,
 τὰ ὄργανα σωπάσανε, στέκαν καὶ τὴν τηράζαν!
 «Μὴν εἶναι νύφη τοῦ γιαλοῦ, μὴν εἶναι νεραῖδα;
 Ποιὰ μάνα τὴν ἐγέννησε καὶ ποιὰ ἔχει πατρίδα;
 Γιὰ νὰ μὴν τὴν καταλάβει, τὸ παπῦτσι τση τὸ βγάνει.

Ἐπese τὸ παποῦτσι τση στὸ πρῶτο σκαλουνάκι,

τρέχει τὸ πέρνει ὁ βασιληᾶς, ποῦλαβε τέτοια χάρη,
 ποτέ του δὲν εἶχε ἰδεῖ τέτοιας λογῆς ποδάρι!
 Κοίταξε ἐδῶ, κοίταξ' ἐκεῖ, τὴ βρήκανε στ' ἀμπάρι,
 κ' ἐρωτικά, καμαρωτά, τῆς πῆγε στὸ ποδάρι!
 Γυναῖκα του τὴν ἔκαμε, τὸ θρόνο τῆς χαρίζει!

396

Τ' ΑΓΑΠΗΝΕΝΑ ΑΔΕΡΦΙΑ

Ἀναθεμά τον πού θὰ πεῖ «τ' ἀδέρφια δὲν πονιοῦνται!»
 Δυὸ ἀδρέφια εἶχαν ἀδερφή, στὸν κόσμον ξακουσμένη,
 τὴ ζήλευε ἡ γειτονιά, τὴ ζήλευε ἡ χώρα,
 τὴ ζήλεψε κι' ὁ Χάροντας καὶ θέλει νὰ τὴν πάρει!
 Στὸ σπῖτι τρέχει καὶ βροντᾷ, σὰ νᾶταν νοικοκύρης:
 «Ἄνοιξε, κόρη, γιὰ νὰ μπῶ, τοιμάσου νὰ σέ πάρω».
 — Ἄφες με, Χάροντα, ἄφες με, σήμερον μὴ μὲ πάρεις.
 Ταχεῖα Σαβάτο νὰ λουστώ, τὴν Κυριακὴ ν' ἀλλάξω,
 καὶ τὴ Δευτέρα, τὸ ταχύ, ἔρχουμαι μοναχὴ μου!»
 Ἀφ' τὰ μαλλιὰ τὴν ἄρπαξε, ἡ κόρη κλαίει καὶ σκούζει.
 Νὰ καὶ τ' ἀδρέφια, ποῦφθασαν, ψηλὰ ἀπ' τὸ κορφοβοῦνι·
 τὸ Χάροντα κυνήγησαν καὶ γλύτωσαν τὴν κόρη!

397

ΑΔΕΛΦΟΦΩΝΙΑΣ

Μικρὸ πρᾶμα τυτόπουλο μὲς ἀπ' τὴν πόλιν βγαίνει,
 σέρνει μουλάρια δώδεκα, στ' ἀσῆμι φορτωμένα,
 στ' ἀσῆμι καὶ στὸ μάλαμα καὶ στὸ μαργαριτάρι!
 Ἀπὸ βουνὸ κατέβαινε, μαῦρο τραγοῦδι λέει:
 «Χαρᾶς ἐτοῦτο τὸ βουνό, πού χαραμὴ δὲν ἔχει!»
 Μὰ νάσου καὶ προβάλανε δώδεκα χαραμῆδες!
 Οἱ δυὸ τὸν πιάνουν ἀπ' ἔμπρός, οἱ ἄλλοι δυὸ ἀπὸ πίσω,
 κι' οἱ ἄλλοι ξεφορτώνανε τὰ ἔρημα μουλάρια.
 «Καὶ τί τὰ ξεφορτώνετε τὰ ἔρημα μουλάρια,
 πού ἐπῆσαν τὰ χερᾶκια μου, ὡς πού νὰ τὰ σελώσω,
 πού ἐπῆσαν οἱ πλατούλες μου, ὡς πού νὰ τὰ φορτώσω;»
 Ὁ ἕνας τοῦ δίνει κουμπουριά καὶ ὁ ἄλλος τὰ μαχαίρια,
 κι' ὁ ἀδερφός του, ὁ Κωνσταντῆς, τοῦσκισε τὴν καρδιά!
 Ἀπ' ὄντις τὸ σκοτώσανε, τότες τὸν ἐρωτήσαν:
 «Πές μου, παιδί, καλὸ παιδί, ἀπὸ πούθε κρατιέσαι;

— Ἡ Μάνα μου ἀπ' τὰ Γιάννινα κι ὁ κύρης μου ἀπ' τὴν πόλη,
 κ' ἐγὼ εἶχα ἕναν ἀδρεφό, δώδεκα χρόνια σκλάβο,
 κ' ἐγὼ βαστάω τὴ ξαγορά, νὰ τότε ξαγοράσω!»
 Στὴν ἀγκαλιὰ τὸν ἔβαλε καὶ στὸ γιατρὸ τὸν πάει.
 «Γιατρέ, ποὺ γιάτρεψες πολλούς, κονταροχτυπημένους,
 γιάνε τὸν ἀδελφούλη μου, κι ἀμέτρητα στὰ δίνω!
 — Μὰ ἐγὼ, ἂ γιάτρεψα πολλούς, κονταροχτυπημένους,
 μὰ τ' ἀδρεφοῦ σου ἢ κονταριά καμιά γιατρεία δὲν ἔχει!»
 Χρυσὸ μαχαῖρι ἔβγαλε ἀπ' ἀργυρὸ φουκάρι,
 στὸν οὐρανὸ τὸ πέταξε καὶ μοναχὸς του ἔσφαξε.
 «Κάμε βαθειό, κάμε πλατειό, νὰ μὲ χωράει καὶ μένα,
 νὰ σμίξουμε τὰ δυὸ κορμιά, τ' ἀδικοσκοτωμένα!

398

ΑΔΕΛΦΟΧΩΡΙΣΤΡΑ

Ἄλλοτι δὲν ἀγάπησα, στὸν ἀποπάνω κόσμο,
 τὸ ἄλογο, τὸ γρήγορό καὶ τ' ἄξιο τὸ ζευγάρι,
 καὶ τὴν γυναῖκα τὴν πιστή, γιὰ νὰ τιμᾷ τὸν, ἄντρα!

Ἦταν δυὸ ἀδρέφια καρδιακά, δυὸ ἀδρέφια ἀγαπημένα
 κι ὁ πειρασμὸς ἐβάρθηκε γιὰ νὰ τὰ ξεχωρίσει.
 ἀγάπησε ὁ μικρότερος τοῦ πρώτου τὴ γυναῖκα!
 Καὶ μιὰν αὐγή, μιὰ Κυριακή, μιὰ πισημούλα ἡμέρα,
 ποὺ ἐβγήκε ἡ νέα ἀφ' τὸ λουτρὸ κι ὁ νιὸς ἀφ' τὸ ὄργαστῃρι
 καὶ συναπαντηθήκανε σὲ ξώμερο μονάχοι:
 «Νύφη μου, κάπως σ' ἀγαπῶ, νύφη, κάπως σὲ θέλω!
 — Τὶ λές, καημένε ἀντράδελφε, καημένε νοικοκύρη;
 ἂν μ' ἀγαπᾷς, σὲ ἀγαπῶ, καί, ἂν μὲ θές, σὲ θέλω!
 Τὸν ἀδελφὸ σου σκότωσε, γυναῖκα νὰ μὲ πάρεις!
 — Καὶ σὰν τὴ δίκη νὰ τοῦ βρῶ γιὰ νὰ τονε σκοτώσω;
 — Μὰ ἐσᾶς ὁ Θεὸς σᾶς χάρισε ἀμπέλια καὶ χωράφια·
 σῦρε γιὰ νὰ μοιράσετε τ' ἀμπελοχωράφια σας.
 Ἄπο τίς ἄκρες δῶσε του καὶ ἀπὸ τὰ παλιοξούρια
 κι ὅθε βουρκὰ καὶ καρπερά, στὸ μέρος τὸ δικό σου!»
 Τ' ἄλογο ἐκαβαλλίκεψε καὶ στὸ χωράφι πάει:
 «Καιρὸς ἡρθέ, μωρὲ ἀδελφέ, καιρὸς νὰ χωριστοῦμε,
 ἀπὸ τίς ἄκρες πᾶρ' ἐσὺ καὶ ἀπὸ τὰ παλιοξούρια
 κι ὅθε βουρκὰ καὶ καρπερά στὸ μέρος τὸ δικό μου!
 — Γιατί, γιατί, ἀδελφάκι μου, θέλεις νὰ χωριστοῦμε;
 Ἄ θές γιὰ νὰ μοιράσουμε, καθὼς μοιράζουν ὅλοι.

-- Πάρε ἀπ' τίς ἄκρες, ἀδελφέ, γιατί θὰ σκοτωθοῦμε.
 — Χαλάλι σου, ἀδελφάκι μου, κι ὅλα δικιά σου νάιναι!»
 Τὸν πήρε τὸ παράπονο κι εἶδε τὴν ἀδικιά του·
 σὲ ξώμερο ἐτραβήχτηκε καὶ κάθεται καὶ κλαίει.
 Τ' ἄλογο ἐκαβαλλίκεψε καὶ στὸ χωριὸ πηγαίνει.
 Τῆς νύφης του ἐφώναξε, τῆς νύφης του φωνάζει:
 «Νύφη, γιὰ φέρε μου νερό, νὰ πλύνω τὸ σπαθί μου,
 ἀπὸ τὸ αἷμα τὸ πολὺ, τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ μου!»
 Καὶ κείνη ἀφ' τὴν πολλή της βιά κι ἀφ' τὴν πολλή χαρά της,
 τὸ μαστραπᾶ εὐθὺς ἄρπαξε, κρασί ἦταν γεμάτος,
 στὴ σκάλα ἐκατέβαινε, νερὸ γιὰ νὰ τοῦ χύσει.
 Ἄφ' τὰ μαλλιά τὴν ἄρπαξε, λιανὰ λιανὰ τὴν κόβει.
 Τὴν ἔκοψε, τὴν ἔλιωσε, στὸ μύλο τὴν πηγαίνει.
 «Ἄλεσε, μύλε μου, ἄλεσε, τῆς κόρφας τὸ κεφάλι,
 κάμε φτιασίδι κόκκινο καὶ τὴν πασπάλη μαύρη,
 νᾶχουν φτιασίδι οἱ ὁμορφες, φτιασίδι οἱ τιμημένες,
 νᾶχουνε κι οἱ γραμματικοὶ μελάνι νὰ τὸ λένε!».

399

«Διῶξε με, μάνα, διῶξε με, μὲ ξύλα, μὲ λιθάρια,
 γιὰ νὰ μὲ σφίξει ἡ ἐντροπή καὶ τὸ κακὸ τοῦ κόσμου!
 Νὰ κλείσω τὰ ματάκια μου, νὰ φύγω ἀπὸ κοντά σου,
 νὰ πάγω μὲς στὴν ἐρημιά, ποὺ πᾶν τὰ χελιδόνια,
 τὰ χελιδόνια νὰ γυρνοῦν κ' ἐγὼ νὰ φεύγω ἀκόμα!
 Νὰ μπαίνεις μὲς στὴν ἐκκλησιὰ μὲ τὴν καρδιὰ καημένη,
 νὰ βλέπεις γέρους καὶ παιδιὰ, νὰ βλέπεις παληκάκια
 καὶ τὸ μικρὸ στασίδι μου μαῦρο κι ἀραχνιασμένο!
 Νὰ βγαίνεις ἀπ' τὴν ἐκκλησιὰ, νὰ περπατεῖς, νὰ τρέχεις,
 καὶ νὰ μαλλιάσει ἡ γλῶσσα σου, ρωτώντας τοὺς διαβάτες:
 — «Διαβάτες καὶ στρατιῶτες μου, μὴν εἶδατε στὰ ξένα
 τὸ δόλιο τὸ παιδάκι μου, τὸ δόλιο τὸ παιδί μου;
 Ἦταν ψηλὸς, ἦταν λιγνός, ἦταν καὶ μαυροφροῦδης
 καὶ στὸ λιανό του δάχτυλο ἐφόρει δαχτυλίδι».
 — Ἀντίπροχτες τὸν εἶδαμε στὸν ἄμμο ξαπλωμένο,
 εἶχε τὸν ἄμμο στῶμα του καὶ τοὺς ἀφροὺς σεντόνια.
 Μερομήγνια τὸν τοιμπούσανε, μύγες τὸν πιπιλίζουν,
 μαῦρα πουλιὰ τὸν τρώγανε κι ἄσπρα τὸν τριγυρίζαν.
 Κ' ἕνα πουλί, μικρὸ πουλί, ἔστεκε καὶ τηροῦσε,
 σὰν ἄνθρωπος ἐδάκρυζε καὶ τὸν μοιρολογοῦσε.
 «Παρακαλῶ σας, βρὲ πουλιά, καὶ σεῖς τὰ μαυροπούλια,

μὴν ἡγίζετε τὰ μάτια του καὶ τὸ δεξί του χέρι,
 νὰ γράφει τῆς μανούλας του, τῆς δόλιας του τσῆ μάνας,
 νᾶρθῃ νὰ τὸν ἐπάρουνε στὸ πατρικὸ του σπίτι,
 γιὰ νὰ τὸν θάρουν σ' ἐκκλησιὰ καὶ σ' ἅγιο μοναστήρι!»

400

Μιὰ μάνα εἶχε δυὸ παιδιὰ στὸν πόλεμο στελμένα·
 πές της νὰ μὴν τὰ καρτερεῖ, νὰ μὴν τὰ περιμένει,
 καὶ κεῖνα σκοτωθήκανε στὸ Δομοχὸ στὸν κάμπο!
 Ὁ Δομοχὸς σέρνει κλαδιά, δέντρα ξεριζωμένα,
 σέρνει καὶ μιὰ ξυνομηλιά, στὰ φύλλα φορτωμένη,
 καὶ ἀπάνω στὰ κλαράκια της δυὸ ἀδέλφια ἀγκαλιασμένα.

Η ΑΤΙΜΗ ΜΑΝΑ

401

Τρίτη, Τετάρτη θλιβερή, Πέφτη φαρμακωμένη,
 ποὺ ἐκίνησ' ὁ Ἀραπόγιαννος νὰ πάει νὰ κυνηγήσει.
 Ἀφήνει γιὸ στὰ γράμματα καὶ γιὸ εἰς τὸ κοντύλι,
 ἀφήνει τὴ γυναῖκα του μ' ἓναν ὄβριδ καὶ πάγει.
 Στὸ δρόμο ποὺ ἐπήγαινε, τὸ Θεὸ ἐπαρεκάλει,
 ναῦρει τὰ λάφια ζωντανά, τ' ἀγρίμια μερωμένα,
 ναῦρει κ' ἓνα λαφόπουλο, νὰ παίξει ὁ Κωσταντῆς του!

— «Ἄσε νᾶρθεῖ ὁ ἀφεντάκης μου καὶ ἄ δὲ σὲ μαρτυρήσω!»
 — Πές μου, μωρέ, καὶ τί θὰ εἶπεις καὶ τί θὰ μαρτυρήσεις;
 — «Ὁ, τ' εἶδανε τὰ μάτια μου καὶ ὅ, τ' ἄκουσαν τ' αὐτιά μου.
 — Καὶ τ' εἶδανε τὰ μάτια σου καὶ τί ἄκουσαν τ' αὐτιά σου;»

Λίγα καρύδια τοῦδωσε, στὴν κάμερα τὸ μπάζει,
 ὥσάν τ' ἀρνάκι τῶσφαξε καὶ ὥσάν τραγὶ τὸ γδέρνει
 καὶ ὥσὰ χασάπης φυσικός, τὰ σκώτια του τοῦ βγάξει.
 Νά σου καὶ ὁ Ἀραπόγιαννος τσὶ κάμπους καὶ προβαίνει.
 Φέρνει τὰ ἐλάφια ζωντανά, τ' ἀγρίμια μερωμένα
 καὶ ἓνα ἐλαφόπουλο, νὰ παίξει ὁ Κωσταντῆς του.
 Δίδει βεργιὰ τ' ἀλόγου του καὶ στὴν αὐλὴ πηγαίνει.
 — «Γυναῖκα, ποῦν' ὁ Κωσταντῆς καὶ ὁ ἀκριβὸς ὁ γιός μου;

— Τώρα λιγόφαγε ψωμί καὶ στὸ σκολειό του πάει».
 Σταυρὸ κάνει τὰ χέρια του, στὸ δάσκαλο πηγαίνει.
 — «Δάσκαλε, ποῦ ἔναι ὁ Κωσταντῆς καὶ ὁ ἀκριβὸς ὁ γιός μου;
 — Μά ἔχω δυὸ μέρες νὰ τὸ δῶ καὶ δυὸ νὰ τὸ διαβάσω,
 καὶ ἄ δὲ τὸ δῶ καὶ σήμερο, τὸ νοῦ μου θὲ νὰ χάσω».
 Σταυρὸ κάνει τὰ χέρια του, στὸ σπίτι του πηγαίνει.
 — «Γυναῖκα, ποῦ ἔναι ὁ Κωσταντῆς καὶ ὁ ἀκριβὸς ὁ γιός μου;
 — Τώρα λιγόφαγε ψωμί, στὴν νόνα του πηγαίνει».
 Σταυρὸ κάνει τὰ χέρια του, στὴν πεθερά του πάει.
 — «Μάνα μου, ποῦ ἔναι ὁ Κωσταντῆς καὶ ὁ ἀκριβὸς ὁ γιός μου;
 — Ἐχω δυὸ μέρες νὰ τὸ δῶ καὶ δυὸ νὰ τὸ φιλήσω,
 καὶ ἄ δὲ τὸ δῶ καὶ σήμερο, θὲ νὰ λιποθυμήσω».
 Σταυρὸ κάνει τὰ χέρια του, στὸ σπίτι του πηγαίνει.
 — «Γυναῖκα, ποῦ ἔναι ὁ Κωσταντῆς καὶ ὁ ἀκριβὸς ὁ γιός μου;
 — Κάτσε νὰ φᾶς, Γιάννη, ψωμί, καὶ ὁ Κωνσταντῆς θὲ νᾶρθεῖ».
 Τοῦ στρώνει τάβλα νὰ γευτεῖ, τάβλα νὰ γιοματίσει.
 Πρώτη μπουκιά, ποὺ ἔφαγε, τὸ σκῶτι ἀπεκρίθει:
 «Μ' ἂν εἶσαι Τοῦρκος, φάγε με, ρωμιάνος, ἄφησέ με,
 καὶ ἂν εἶσαι καὶ ὁ ἀφεντάκης μου, σκύψε καὶ ρώτησέ με.
 Πρώτα τὸ μαχαιράκι μας, τὸ κοκκινοβαμένο!»
 — «Μαχαίρι, ποῦ ἔναι ὁ Κωνσταντῆς καὶ ὁ ἀκριβὸς ὁ γιός μου;
 — Λίγα καρύδια τοῦδωσε, στὴν κάμερα τὸ βάζει,
 μὰ ὥσὰ χασάπης τῶσφαξε καὶ ὥσάν τραγὶ τὸ γδέρνει
 καὶ ὥσὰ χασάπης φυσικός τὰ σκώτια του τὰ βγάξει!».
 Ἀφ' τὰ μαλλιά τὴν ἄρπαξε καὶ στὸ σακκὶ τὴ βάζει.
 Στὸ δρόμο ποὺ ἐπήγαινε, τὸ Θεὸ ἐπαρεκάλει,
 ναῦρει τὸ μύλο ἀδειανὸ καὶ τὰ νερὰ σιαγμένα
 καὶ τὰ σκυλιὰ τοῦ μύλωνε μὲ τσ' ἄλυσες δεμένα.
 Μὰ εὔρε τὸ μύλο ἀνοιχτὸ καὶ τὰ νερὰ κομένα
 καὶ τὰ σκυλιὰ τοῦ μύλωνε μὲ τσ' ἄλυσες δεμένα.
 — «Μ' ἄλεσε, μύλο μου, ἄλεσε, ἄλεσε μαυραγάνι».
 — Δὲν εἶναι στάρι ἐτοῦτο δῶ, δὲν εἶναι μαυραγάνι.
 Εἶναι τσῆ κόρης τὰ μαλλιά, τσῆ ρούσας τὸ κεφάλι!»

ΤΟ ΦΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

402

Ἀκούσετε τί ἐγίνη στοῇ Πάτρας τὰ χωριά;
 Ἐντύσανε μιὰ νέα στὰ εὐρωπαϊκά.
 Τὸν ἐργολάβο παίρνει καὶ πάει στὸν καφενέ,
 στὸν καφενέ διατάζει καφέ καὶ ἀργελέ.
 Δυὸ φίλοι τοῦ Βαγγέλη τὴν ἐγνωρίσανε,
 καὶ πᾶνε στὸ Βαγγέλη, τὴ μαρτυρήσανε!
 «Τί κάθεται, Βαγγέλη, δὲν πᾶς στὸν καφενέ,
 νὰ ἰδεῖς τὴν ἀδερφή σου, φουμάρει ἀργελέ!»
 Σηκώνεται ὁ Βαγγέλης καὶ τ' ἄρματα φορεῖ,
 πιστόλι καὶ μαχαῖρι καὶ τ' ἀλαφρὸ σπαθὶ
 καὶ πάει στὸν καφενέ.....
 Βλέπει τὴν ἀδερφή του νὰ πίνει ἀργελέ.
 Μιὰ πιστολιά τῆς ἔδωσε μὲς στὴ δεξιῇ μεριά,
 τῆς ἔφαγε τὰ σωθικά, ὅλο μὲ τὴν καρδιά.
 «Δὲν τὶ ὀρπιζα, Βαγγέλη μου, νὰ μὲ σκοτώσετε,
 στοῦ καφενέ τὴν πόρτα νὰ μὲ ξαπλώσετε!»
 Ἀπόντις τὴν ἐπέρασαν ἀπὸ τὴ μάνα τση,
 μικροὶ - μεγάλοι ἐκλαίγαν τὴν ὁμορφάδα τση.
 Ἀπόντις τὴν ἐπέρασαν ἀπὸ τὴ γειτονιά,
 μικροὶ μεγάλοι ἐκλαίγαν τὰ μαῦρα τση μαλλιὰ.
 Ἀπόντις τὴν ἐπέρασαν ἀπὸ τοὶ φυλακές,
 μικροὶ μεγάλοι ἐκλαίγαν τοὶ μαῦρες τση ἐλιές.
 Ἀπόντις τὴν ἐπέρασαν ἀπὸ τὸ Σολωμό,
 μικροὶ μεγάλοι ἐκλαίγαν τὸν ἄσπρο τση λαιμό!

ΠΕΡΙΠΑΙΧΤΙΚΑ

403

Τὶ νὰ γενῶ, τὸ ἄμμοιρο, μὲ τὴν κακὴ γυναῖκα,
 ποὺ τὸ Γενάρη μ' ἔστειλε νὰ πάω νὰ θερίσω!
 Καὶ θέρισα, ἀποθέρισα, ἔκαμα τρία βιτζέλια.
 Τῶνα τὸ πῆρε ἡ δεκατιά, τ' ἄλλο τὸ πῆρε ὁ σέμπρος,
 ἓνα καὶ μένα μοῦμεινε, ποῦκαμα τόσο κόπο!
 Ἄλλὰ δὲν εἶχα καὶ σακκί, γιὰ νὰ τὸ πάω στὸ μύλο.
 Κάπου βοῆχα ἓνα σακκί, ἓνα παλιοσακκούλι.
 Στὸ δρόμο ποὺ ἐπῆγαινα, τὸ θεὸ παρακαλοῦσα,
 ναῦρω τὸ μύλο χαρὰ καὶ τὰ νερὰ σιαγμένα.
 Βρίσκω τὸ μύλο χάρβαλο καὶ τὰ νερὰ κοιμμένα
 καὶ τὰ σκυλιὰ τοῦ μύλωνε τᾶχαν ἀπολυμένα.
 Ὅσπου νὰ σιάξουν τὰ νερά, νὰ βάλω τὸ φουσοῦνι,
 ἀνάβαν' οἱ παλαιοὶ φωτιά, ἐμαζωχτήκαν τὰ κουφά,
 κ' ἔφαγαν τὸ σακκούλι.
 Ὅσπου νὰ πάω γιὰ ράμματα νὰ ράψω τὸ σακκούλι,
 ἔχασα τὴ γαιδούρα μου, ποὺ ἦτανε γκαστρομένη.
 Πῆρα τὰ ὄρη σκούζοντας καὶ τὰ βουνὰ φωτιώντας.
 Κάπου βρα ἔν' προσηλιακὸ κ' ἓνα προσηλιακάκι,
 κ' ἔβγαλα τὸ βρακάκι μου, λίγο νὰ τὸ ψερίσω.
 Μὰ μιὰ στριμμένη ἀλουποῦ μοῦ παίρνει τὸ βρακί μου.
 Ὡϊμένανε, βρακάκι μου, καινούριο μπαλωμένο,
 δώδεκα μῆνες σὲ φορῶ καὶ δεκατρεῖς βδομάδες!
 Κινάω καὶ πάω στὴ μάνα μου, τὰ χέρια σταυρωμένα.
 — Καλῶς το τὸ παιδάκι μου, καὶ μοῦφερες κουλούρα;
 — Σκατά, κουλούρα σοῦφερα· νὰ φᾶς καὶ νὰ σοῦ μείνει!
 Τὸ σκουλοκόπανο ἄρπαξε, μοῦῶωσε πέντε-δέκα,
 μοῦσπασε τῶνα μου νεφρὸ καὶ τὴ ξεροβή μου σπάλα!

404

Καράβι ἔρχεται ἀπ' τὴ Χιὸ καὶ ἀπὸ τὴ Σμύρνη μοναχό,
 στὴ Σάμο πῆγε καὶ ἄραξε, τὸ ναῦλο του λογάρισε.
 Φέρνει μέσα χιώτισες, ξανθὲς τοιπολιτισίτισες.
 Τὸ πόσο ἀξίζει τὸ φιλί, στὴ Λύση, στὴν Ἀνατολή;
 Τῆς παντρεμένης τέσσαρα, τῆς χήρας δεκατέσσαρα,
 τοῦ κοριτσιοῦ εἶναι φτηνό, τὸ πέναις μ' ἓνα χορατό!

405

Ἐσηκώθηκα, ὁ καημένος, μίαν αὐγὴν μὲ τὸ καλὸ
καὶ στὸ Φόρο κατεβαίνω, ν' ἄλλεγκράω, νὰ χαρῶ.
Καὶ θωρῶ μὴ τ' ἐξελουτζούλα, ποῦτουνά μισανοιχτὴ
κ' ἦτουνά μιά κόρη μέσα ὁμορφή κ' εὐγενική.
Τὸ καπέλλο μου τῇ βγάνω καὶ τῇ διπλοχαίρετῶ:
«Μὲ τὸν ὀρισμό σου, κόρη, δυὸ λογάκια νὰ σοῦ πῶ».
Καὶ τὸ μόρσο τῇ μου κάνει καὶ τῇ τ' ἐξελουτζία μου κλεῖ:
«Τήραξε, βρωμοχωριάτη, λόγο ποῦχες νὰ μοῦ πεῖς!».
Πέφτω χάμου λιγωμένος κ' οἱ γειτόνοι μὲ κρατοῦν
καὶ δὲν εἶπε ἡ ψυχὴ τῇ νὰ μιλήσει ἑνὸς γιατροῦ!

406

Κορίτσια, ἐμπᾶτε στὸ χορὸ, νὰ μάθετε τραγούδια,
νὰ ἰδῆτε κεντηχτὲς ποδιές, κίτρινες καὶ γαλάζιες!
Νὰ ἰδῆτε μία παπαδιά, ποὺ πάει μὲ τσι λεβέντες!
Πάει κι ὁ παπᾶς ἀπὸ κοντά, ὅρκο περικαλώντας.
«Κοντοκαρτέρει, παπαδιά, δυὸ λόγια νὰ σοῦ κρίνω.
Μωρή, ποῦ τᾶχεις τὰ ἱερὰ νὰ πᾶω νὰ λειτουργήσω;
—Στὸ σπῖτι τᾶχω τὰ ἱερὰ νὰ πᾶς νὰ λειτουργήσεις.
—Μωρή, ποῦ ἀφήνεις τὰ παιδιά, τὸ ἔρημο τὸ σπῖτι;
—Φωτιὰ νὰ κάψει τὰ παιδιά, ἐσένα καὶ τὸ σπῖτι,
κ' ἐγὼ θὰ πᾶω μὲ τὰ παιδιά, θὰ πᾶω μὲ τσι λεβέντες!

407

Ὁ κόκορας πουλεῖ κρασί
κάτου στὴν ἀνατολή.
Πάει ἡ πέρικα νὰ πιεῖ
καὶ τσακίζει τὸ γιαλί.
—Σώπα, σώπα, Κωσταντῇ,
καὶ θὰ πᾶω στὴ Βενετιά,
νὰ σοῦ φέρω δυὸ γιαλιά,
σὰν τὴ μύτη σου πλατειά!

408

Ἐγὼ σ' ἀγάπουνά φοῖντε,
ἐσὺ ἐστάθης νιοράντες στὰ ἐμέ·
ἐκεῖνος στέντα ντὶ στέντα,
ἐσὺ νιάνκα, μπίτις, γιὰ τὰ ἐμέ!

409

Ἡ παπαδιά στὸν ἀογαλειὸ τὰ πόδια τῇ ἐκουνούσε
καὶ μὲ τὸ νοῦ τῇ ἔλεγε καὶ μὲ τὸ νοῦ τῇ λέει:
—Δὲν τόνε θέλω τὸν παπᾶ, τὸν τράγο μὲ τὰ γένεια,
θέλω τὸ ἀρχοντόπουλο, ποῦν' ὁμορφο καὶ κόκκινο
καὶ μοσχοαναστημένο!

410

«Παπαδοπούλα τοῦ παπᾶ, ποιὸν ἀγαπᾷς καλύτερα;
—Τὸν ἄντρα μου ἀγαπῶ καλὰ, τὸ φίλο μου καλύτερα.
Τ' ἄντρός μου βράζω λάχανα, τοῦ φίλου μου τὰ τράχανα.
Ὁ ἄντρας μου εἶναι μάρμαρο κι ὁ φίλος μου γαρύφαλο·
ν' ἀνεβῶ στὸ μάρμαρο, νὰ κόψω τὸ γαρύφαλο!

411

«Τὶ νέα ἔχεις, φίλε μου, ἀπὸ τὴ γειτονιά σου,
πῶς τὰ περνᾷς ἐκεῖθεν μὲ τὴ γειτονιά σου;
—Μὲ ποῖα μου γειτονιά, μὲ κείνη τὴν ξανθοῦλα,
ποὺ νὰ τὴν πάρει ὁ ἄνεμος, μοῦκαψε τὴν καρδοῦλα!
—Μήπως καὶ τὰ χαλάσατε; Δὲν τᾶμαθες ἀκόμη,
ὅτι ἔχω καιρὸ νὰρθῶ ἐγὼ κάτου στὸ σταυροδρόμι;
—Θαρῶ πῶς θὰφθεις σ' αὐτὴ ὁδὸ σου τὰ γροσάκια.
—Ναί, ἀδρεφέ μου, μοῦφαγε ὥς χίλια ταλαράκια!
Καθημερὶς μοῦ ἔλεγε «Παιδί μου, θὰ σὲ πάρω,
τὸ Πάσχα νὰρθεῖ γρήγορα, νὰ κάμουμε τὸ γάμο».
Τώρα λοιπὸν ποῦ ἔκαμα τὰ δολερά της μέλη,
οὔτε κι ἡ κόρη μὲ θωρεῖ κι οὔτ' ἡ μάνα μὲ θέλει!
—Καλὰ σοῦ τὰ κατάρφες κι ἄλλα πολλὰ θὰ πᾶθεις,
ὥς ποὺ τὰ πανουργήματα τῶν γυναικῶν νὰ μάθεις!

412

«Ἀπὸ τὰ πῆς τὸ δελτίο,
λέγει ὁ ἄντρας μου στὸ μύλο.

Γιὰ πέστε μου, γειτόνοι,
νὰ παντρευθῶ ἢ νὰ μείνω;
— Παντρέψου, κόρη, ξέγνοιασε,
καὶ μὲ καημοὺς μὴ δέρονεσάι!»

413

Ὁ κόκορας πουλεῖ κρασί κ' ἢ κότα τὸ μοσχάτο
κ' ἢ πουλακίδα τ' ἄκουσε καὶ πάει τὸ τρεχάτο.
«Σώπα, καημένε κόκορα καὶ θὰ σὲ μοιοῦσω
καὶ θὰ τὸ πῶ τοῦ βασιλιᾶ, νὰ κάτσω νὰ σὲ ψήσω!

414

Κάτσε νάβγει τὸ φεγγάρι,
νὰ σουρπώσει, παληκάρι!
Κάτσε νὰ σὲ κουβεντιάσω
καὶ φιλιὰ νὰ σὲ χορτάσω!
Πές μου, ἀπὸ ποῦθε εἶσαι,
κι ἀπὸ πούθενε κρατιέσαι,
πὺν γυρίζεις στὰ καντούνια
καὶ στραγγίζεις τοὶ κανάτες
καὶ φιλεῖς τοὶ μουρομάτες!

415

Ἀφ' τὴν Πάτρα κατεβαίνω,
μιὰ τσατσούλα ἀπανταίνω,
καὶ τσῆ λέω: «Τσατσούλα, γιὰ σου,
σῆκω τὸν ποδόγυρά σου,
μὴ καὶ λιγδωθεῖ ἡ ποδιά σου».
— Τί σὲ γνοιάζει ἐσένανε,
ποῦχω βρούσες καὶ τὴν πλένω,
λεῖμονιές καὶ τὴ στεγνεύω!

416

Εἴπαμε ψέμματα πολλά, ἄς ποῦμε καὶ μιὰ ἀλήθεια:
φορτώσαν ἓναν ποντικὸ μ' ἐνιὰ κιλὰ ρεβίθια,

καὶ κεῖ, στὰ μεσοσάμιαρα, σαράντα κολοκύθια.
Τὰ κολοκύθια εἶχαν νερὸ καὶ τὸ νερὸ βατράχια,
καὶ τὰ βατράχια σκούζανε κι ὁ ποντικὸς ἐσκιάζτη!

417

Πᾶμε νὰ ποῦμε ψέμματα ἓνα σακκὶ γιομᾶτο:
ποιὸς εἶδε θηλυκὸ παπᾶ καὶ γαστρωμένο διάκο
καὶ ποντικὸ μὲ κέρατα καὶ ψύλλο μὲ μουστάκι
καὶ νὰ βαστάει στὴ ζώνη του ἐνιὰ λίτρες τσεκούρι;
Ἀνέβηκε στὴ φαλαριὰ νὰ κόψει μπουρδουνιάρες,
κι ἀπὸ τὸν χτύπο τὸν πολὺ, τοῦπεσε ἡ τσεκούρα!
Βάνει φωτιά τῆς φαλαριᾶς καὶ καίεται ἕξη μῆνες.
Τὸ σίδερο ἐκάηκε καὶ τὸ στυλιάρι εὐρέθη!

418

Τώρα τὸ Μάη, τὴν ἄνοιξη, τώρα τὸ καλοκαῖρι,
ὁ κοῦκος ἐκελάϊδισε στὸν ἀντρατειό, στὴ φτέρη.
Στὴ μιὰ μεριά εἶν' ὁ ψαρῶς, στὴν ἄλλη ὁ Παντουέρης,
κι ὁ Μοῦργος ἐγονάτισε γιὰ νὰ τονε συμπαράρει.
Κι ὁ κοῦκος, σὰν τ' ἀγροίκησε, πετάει τοὶ καμινάδες
κι ἀρχίνησε τὸ κούκου-κοῦ, σὰ νάχε φιλενάδες.
— «Ἡ τὸν κοῦκο θὰ μοῦ δώσεις, ἢ θὰ μοῦ τονε πληρώσεις.
Ἡ τὸν κοῦκο θὰ σοῦ πάρω, ἢ θὰ σὲ βαρέσω συμπαρό».

419

Νὰ σᾶς πῶ μιὰ κουτσουκέλα, ποῦκαμα μὲ μιὰ κοπέλλα.
Ἐμαθα τὸ μονοπάτι κι ὅλο πήγαινα σὲ δαύτη.
Κι ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ θάρρος, μᾶς ἐτσάκωσε ὁ κουμπάρος.
Πάω νὰ βγῶ ἀπὸ τὴν πόρτα, μὲ πιαντάρει μὲ τὴν κλόκα!
Πάω ἀπ' τὸ παρεθύρι, μὲ πιαντάρει μὲ τὸ κλίρι.
Καὶ δὲν ἔφαγα πολλές, τρεῖς χιλιάδες μετροητές!
Πάω σπíti μου, ὁ καημένος, βαρεμένος, σκοτωμένος.
Μὲ ρωτᾶνε οἱ συγγενεῖς μου: «Τί ἔπαθες, μωρὲ παιδί μου;
— Ἐπες ἀπ' τὸ μουράγιο κ' ἔκαμα μεγάλο τάγιο!

420

Δὲν τῶριζα τ' ἄγρια βουνὰ ποτάμια νὰ γενοῦνε
καὶ τὴ δική μου ἀπερπισιὰ τὰ μάτια μου νὰ ἰδοῦνε!

Δὲν τ' ὄρπιζα, γλυκεῖα κυρά, τέτοιες δουλειές νὰ κάνεις,
 ἡ ἀγάπη μας ἀτέλειωτη κι ἄλλη νὰ καταπιάνεις.
 Δὲν τὸρπιζα, δὲν τὸβανα, οὔτε στὸ νοῦ μου τὸχα,
 ν' ἀφήσεις τὸ βασιλικὸ, γιὰ τὴν ξερομολόχα!

421

Καλῶς τινε, τὴν κόρη,
 ποῦθε ἀπ' τὸ Νιοχῶρι
 καὶ παπούτσια δὲν ἐφόρει!
 Νὰ τῇ δώσω τὰ δικά μου,
 νὰ χορέψει ἡ πέρδικά μου,
 νὰ χορέψει, νὰ πηδήσει,
 καὶ γλυκὰ νὰ τραγουδήσει.

422

Ἦρθε ἡ Κυριακή, ψυχὴ μου, ποῦ θὰ μοῦ συγυριστεῖς,
 πάντα ροῦχα νὰ φορέσεις καὶ μπιτζάρα νὰ ντυθεῖς.
 Τὰ παπούτσια σου νὰ τρίζεις, τὸ φακέτο σου στραβὰ
 καὶ στὴν ἐκκλησιά, ποῦ πηαίνεις, ὅλο ἀπάνου νὰ κοιτᾷς!

423

Ἕνας Κεφαλλονίτης ἀφ' τὴν Κεφαλλονιά,
 τὰ ροῦχα ποῦ ἐφόρει δὲν εἶδα πουθενά.
 Καπέλο κροκιδένιο καὶ μπουρδινό βρακί,
 μιὰ βέργα γιὰ ντουφέκι, καλάμι γιὰ σπαθί!
 Κεφαλλονίτες εἴμαστε εἴκοσι πέντε ὅλοι,
 ἀπ' τὰ χωριά κι ἀπὸ νησιά καὶ μέσ' ἀφ' τ' Ἀργοστόλι.

424

Ἀπὸ πίσω ἀφ' τὰ καλύβια
 ἔχω μιὰ ἀγαπητικιά,
 κουμπάρουλα μου γλυκεῖα!
 Οὔλοι μοῦ λένε νὰ τὴν πάρω,
 τ' ἀκοῦς, κουμπάρα μου;
 μὰ εἶν' τὰ ἔξοδα πολλά,

κουμπάρουλα μου γλυκεῖα!
 Πέντε τάλαρα τὸ φέσι
 καὶ πενήντα ἡ φορεσιά,
 κουμπάρουλα μου γλυκεῖα!
 Θέλει πιάτα, θὲ πηρούνια,
 τ' ἀκοῦς, κουμπάρα μου;
 Κ' εἶν' τὰ ἔξοδα πολλά,
 κουμπάρουλα μου γλυκεῖα!
 Θέλει κ' ἓνα μαστραπᾶ
 μιὰ παλιοπυρωστιά,
 κουμπάρουλα μου γλυκεῖα!

425 Ἔλα, ἦλιε, πύρωσέ με νὰ σ' ἀνάψω τὰ καντήλια,
 καὶ κουλούρια φόρτωσέ με, μὲ τὸ μέλι μὲ τὸ γάλα
 ν' ἀνεβῶ στὰ παρεθύρια, μὲ τὴν σιδεροκουτάλα!

426 Τῇ νυχτερίδας τὰ φτερά τὰ κάμανε γιαπράκια,
 κ' ἔκαμαν τὴν ἀγάπη μου καὶ πῆρε τὰ σοκάκια!

427 Δὲ μὲ σκοτώνεις, σκύλα, σκύλα Κατερινιώ,
 ποῦ σ' εὔρηκα στὸ στρώμα μὲ τὸ Ζακυνθινό.
 Τὰ σῦκα, τὰ καρύδια, τὰ φάγαμε μαζί,
 καφὲ καὶ παξιμάδια καὶ τὸ γλυκὸ κρασί.

428 Πατεῖς τὴ γῆ καὶ τρίζεται κ' ἡ βιὰ φυσᾷ τὸ χῶμα·
 ὅλες ἐπαντρευτήκανε καὶ σὺ, κυρά, ἀκόμα!

429 Σῦρε, κακομοίρη μου, κι ἄλλα μὴ μοῦ γυρεύεις,
 ξύλα μὴ βάνεις στὴ φωτιά, χωρὶς νὰ μαγερεύεις!

430 Τὸ βασιλικὸ ἀπίδι, ἀφ' τὴν τάξη ποῦχει δίνει,
 καὶ ἡ βρώμα ἡ Ἀγναντία οὔτε τάξη στὰ παιδιά.

431 Ἐσὺ ποῦ ξέρεις τὰ πολλά κι ὁ νοῦς σου κατεβάζει,
 σαράντα ὀκάδες σίδερο, πόσα βελόνια βγάζει;
 Κάμε τὸν οὐρανὸ χαρτί, τὴ θάλασσα μελάνι,
 νὰ κάμω τὸ λογαριασμό, πόσα βελόνια βγάνει!

432 Ἡ ἀστραπὴ κ' ἡ βολιμὴ κι ὁ Τσάτσος καπετάνιος
 ἔκαμαν τὸ Σουσόγιαννο καὶ χάσκει σὰν τὸ χάνο!

433 Σαράντα γράμματα χροσὰ γράφεται τ' ὄνομά σου,
 πολλὰ καλησπερίσματα σοῦ στέρνει ἡ πεθερά σου!

434 Σίντας σὲ γένναε ἡ μάνα σου, ἔπλεε' ἓνα σκαρτσούνι
 καὶ σ' ἔκαμε ὁμορφώτερη ἀπὸ τὸ σκαλοφούρνι.

- 435 Μοῦκαψες τὸ πουνκάμισο, μοῦκαψες τὸ γελέκο,
πῶς θὰ ξεχειμωνιάσουμε, Μαγδαληνή μου, ἐφέτο ;
Μοῦκαψες καὶ τὸ σῶβρακο, ἔκαψες τὸ βρακί μου,
πῶς θὰ ξεχειμωνιάσω ἐγώ, τώρα, Μαγδαληνή μου ;
- 436 Παναγία μου Σωτήρω,
φέρτονε κι ἄς εἶν' καὶ χῆρος !
- 437 Στ' ἀπάνου πίνου με γιалиά, στὸ κάτου με τσί κοῦπες
καὶ μὲς στὸ μεσινὸ χωριὸ με τσί σκυλοκουροῦπες.
- 438 Ὁ μπάρμπας μου, ὁ Φάσουλας, ἐπῆε νὰ κλέψει ξύδι,
κ' ἔπεσε κ' ἐτσακίστηκε ἀπάνου στὸ φραξίδι.
Ὁ μπάρμπας μου, ὁ Φάσουλας, ἐπῆε νὰ κλέψει κότες
κ' ἔπεσε καὶ τσακίστηκε ἀπάνου ἀπὸ τσί πόρτες.
- 439 Κορίτσια, μὴν πιστεύετε εἰς τσί λιμονκοντόρους,
γιατὶ τὰ γάντια, ποὺ φοροῦν, χρωστᾶνε στοὺς ἐμπόρους !
Κορίτσια, μὴν πιστεύετε στοὶ ψεύτικες καδίνες,
σὲ δαχτυλίδια μπρούτζινα καὶ σ' ἄσπρες κολαρίνες !
- 440 Κυρά μου, τοῦ πρᾶματευτῆ χρωστᾶς μιὰ μπελερίνα,
κι ἂ δὲν τοῦ δώσεις τὰ λεφτά, θὰ σὲ φιλεῖ ἓνα μῆνα !
- 441 Ὅμορφη ποῦσαι, μάτια μου, σὰν τοῦ παπα τὸ ράσο·
κι ἅμα προβαίνεις νὰ σὲ ἰδῶ, με κάνεις νὰ ξεράσω.
- 442 Κάνω γιὰ νὰ σὲ φιλήσω καὶ βρωμοῦν τὰ χνῶτα σου·
σκιάζομαι μὴν τιχτικιάσω καὶ πεθάνω πρῶτα σου !
- 443 Τί με τηρᾶς καὶ με θωρεῖς καὶ λὲς πὼς σὲ ντονιάρω ;
νᾶξερες, κακομοίρα μου, πόσο σὲ κογιονάρω !
- 444 Μὲ παντρέψανε οἱ δικοί μου, δίχως θέληση δική μου
καὶ μοῦ δώσανε γυναῖκα, ποῦτρωε, ποῦπινε γιὰ δέκα !
- 445 Πάω καλιά μου ἀπὸ δῶ, γιὰτ' ἔρχεται ἓνας-ἓνας,
πᾶσα λογῆς κατρέγαρος καὶ πόλειψη κατένας !
- 446 Ἐφόρσεσες τὴ ρόμπα καὶ τὴν ἐλέρωσες,
κι ὁ ἔμπορος φωνάζει πὼς δὲν τὴν πλέρωσες !

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΚΛΕΦΤΙΚΟ

447

Ἀρματολὸς ἀγάπησε Νάσκω τὴν παινεμένη,
τὴν κόρη τὴν περήφανη τὴν πολυζηλεμένη,
ὁποῦ πολλοὶ τὴ θέλανε, πολλοὶ τὴν ἀγαπᾶνε,
τὴ θέλουν ἀρχοντόπουλα, λεβέντες τὴ ζητᾶνε.
Μιὰ μέρα, τὸ σταμνὶ κρατεῖ, κινᾶ νὰ πᾶ στὴ βρούση
προβαίνει ἐμπρὸς ἀρματολὸς τὸ μαῦρο νὰ ποτίσει.
Λαμποκοπᾶνε τᾶρματα, κι ἀστράφτει ἡ φορεσιά του
κ' ἐφάνη τὸ καμάρι του κ' ἡ τόση λεβεντιά του.
« Ἄκουσε, Νάσκω ὁμορφη με τὸ πολὺ τὸ νάζι ».
Γροικᾶ ἡ κόρη ντροπαλή, γυρνᾶ καὶ τὸν κοιτάζει.
— « Νάσκω, πολὺ σὲ ἀγαπῶ, γυναῖκα νὰ σὲ πάρω,
θάνατο δὲ θὰ φοβηθῶ, δὲ θὰ δειλιάσω χάρο.
— Πάρε πίσω τὸ λόγο σου, τοῦ λέει κακιομένη,
κ' ἐγὼ τὸ Γιῶργο ἀγαπῶ, εἰμ' ἀρραβωνιασμένη.
— Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ποὺ θάρρειε γιὰ νὰ σ' ἀρραβωνίσει;
Ἄς ἔρθει ἐμπρὸς μου νὰ τὸ πεῖ καὶ νὰ τὸ μολοῇ !
— Ἐκεῖος ποὺ εἶν' τὸ παίνεμα τῇ χώρας ξακουσμένος
ποῦν' ἀκριβὸς τῇ μάνας του κ' ἐμένα χαϊδεμένος.
Τρία ἀδερφάκια ἦτανε καὶ μοναχὸς ἐστάθη,
γιατὶ ὁ πρῶτος πέθανε κι ὁ δεῦτερος ἐχάθη.
Ἐέρει καὶ παίζει τὸ σπαθὶ καλύτερ' ἀπὸ σένα
καὶ στὸ λιθάρι σ' ἀπερνᾶ κι εἶν' ἄξιος γιὰ τὰ μένα ».
Ἀρματολὸς, σὰν τ' ἄκουσε, ραίστηκε ἡ καρδιά του,
κιτρίνισε σὰν τὸ κερί, καὶ πᾶνει τᾶρματά του.
— « Ἄν εἶναι κείος καλύτερος, ἂν εἶναι παληκάρι,
ἄς ἔρθει νὰ παλέψουμε. Τοῦ κάνω αὐτὴ τὴ χάση.
Ἄν με νικήσει νὰ στρεχτῶ, με κείνονε νὰ μείνεις
κι ἂν τὸν νικήσω, μάθε το, γυναῖκα μου θὰ γίνεις ! »
Τ' ἄκουσε ἡ Νάσκω, δέχθηκε, στὸ σπῆτι της κινάει
κ' ἐκεῖ βρίσκει τὸ Γιῶργο τῆς καὶ τοῦ τὸ μολογᾷ.
Κι ὁ Γιῶργος ἀρματώθηκε, καὶ στὸ βουνὸ ἀνεβαίνει

καὶ βγάνει βροντερὴ φωνή, φωνὴ ἀντρειωμένη.
 — Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ποὺ ζήτησε μὲ μένα νὰ παλαίψει;
 Ἄς ἔβγει ἐμπρὸς μου νὰ σταθεῖ καὶ νὰ μὲ ξαγναντέψει!
 Κι ἄλλη φωνὴ ἀποκριθῆκε ἀρματολοῦ καὶ κλέφτη:
 — Ἐγὼ χτυπῶ μιὰ μαχαίριά κι ἀξέγνιαστη δὲν πέφτει.
 Ἐγὼ εἶμ' ὁ νιὸς ποὺ σκότωσα Τούρκους δυὸ-τρεῖς χιλιάδες
 καὶ δέκα πέντε μπέηδες, κι ἄλλους τόσους πασάδες.
 Καὶ θὲ νὰ φοβηθῶ, παιδί τοῦ κάμπου σὰν ἐσένα,
 ποὺ ἡ Τουρκιά μὲ σκιάζεται, σὰ μολογοῦν γιὰ μένα;
 — Τώρα θὰ δείξουμε οἱ δυό, ποιὸς εἶν' τὸ παληκάρι!
 ὁ Γιῶργος τοῦ ἀποκριθῆκε μὲ λεβεντιά καὶ χάρη.
 Κι ἀμέσως ῥίχνει τ' ἄρματα καὶ βγάζει τὸ ζωνάρι,
 «ἡ Νάσκω τοῦ τὸ κέντησε μὲ τὸ μαργαριτάρι.
 Σκύβει, φιλεῖ τὸ κέντημα, στὰ στήθη του τὸ βάνει.
 — «Εἶμ' ἔτοιμος—ἐφώναξε—καὶ τὸ σταυρὸ του κάνει.
 Πετᾷ ὁ ἀρματολὸς φλουκάτα πλουμισμένη,
 τραβάει καὶ τὴ φέρμελῃ τὴ χρυσοκεντημένη.
 Ἀνοίχτη τὸ πονκάμισο καὶ στήθεια ἀντρειωμένα
 φανήκανε ῥπερήφανα καὶ πυκνοδασωμένα.
 Χατζάρι πιάνει ὁ ἀρματολὸς κι ὁ Γιῶργος τὸ μαχαῖρι,
 κ' ἐκεῖ ποὺ ἀνασκουμπώθηκε, ἐφύσηξε τ' ἀγέρι
 κι ἀνασηκώθη ἡ τραχηλιά, κ' ἐφάνη στὸ λαιμό του
 τ' ἀρματολοῦ, ποὺ ἀστραψε, χρυσὸ τὸ φυλαχτό του.
 — «Στάσου! ὁ Γιῶργος φώναξε, καὶ πρὶν νὰ σκοτωθοῦμε
 θὲ νὰ σοῦ κάμω ρώτημα, κι ἀπέκει πολεμοῦμε.
 «Ποῦ τῶβρηκες τὸ φυλαχτό; τ' ἀργυροχρυσωμένο,
 ποῦχει ἀπάνου τὸ σταυρὸ μὲ τὰ μαλλιά πλεγμένο;
 — Ἡ μάνα μου τὸ φόρεσε, μὰ τί σὲ μέλλει ἐσένα;
 παιδάκι, ὅταν ἦμουν· τί θὲς τὰ περασμένα;
 — Σὲ ρώτησα, γιατί πολὺ μοιάζει μὲ τὸ δικό μου.
 Ἡ μάνα μου τὸ φόρεσε καὶ μένα στὸ λαιμό μου.
 Σκύβουν καὶ βλέπουν ταιριαστὸ σταυρὸ ποὺ λαμπυρίζει,
 Ἀνατριχιάζει ὁ ἀρματολὸς κι ὁ Γιῶργος κιτρινίζει.
 Μὲ μιᾶς πετάχτηκαν οἱ δυὸ καὶ ἓνα λόγο εἶπαν:
 — Ἐσὺ ἴσαι ὁ ἀδερφοῦλης μου! καὶ σφιχταγκαλιαστῆκαν.
 Ἀγκαλιασμένοι στάθηκαν μὲ πόθο καὶ μ' ἐλπίδα
 κι ὁ ἥλιος τοὺς στεφάνωνε μὲ μιὰ χρυσῇ ἀχτίδα.
 Πρῶτος χωρίστη ὁ ἀρματολὸς ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά του,
 στερνὸ φιλὶ τοῦ χάρισε καὶ ζώνει τ' ἄρματά του.
 — Σῦρε, ἀδρεφέ μου, στὸ καλὸ καὶ στὴν καλὴ τὴν ὥρα,
 σῦρε νὰ πᾶς στὴ μάνα μας καὶ στὴν καλὴ σου ταίρα.

Γιατ' εἶσαι τῆς μανούλας μας τὸ ἀκριβὸ παιδί της
 καὶ μένα ἐκεῖ στὰ μακρινὰ ἄς στέρνει τὴν εὐκὴ της!
 Τώρα θ' ἀνέβω τὰ βουνά, τὰ κοροφούνια πέρα,
 καὶ δὲ θὰ στρέψω, ἂ δὲ δῶ μιὰ ὁμορφὴ ἡμέρα.
 Ν' ἀναγαλλιάσει ὁ οὐρανὸς κ' ἡ δάφνη νὰ φυτρώσει
 κ' ἡ φουστανέλλα ὁλόγυρα στοὺς κάμπους νὰ ξαπλώσει.
 Χάρου, ἀδρεφέ, τὴ Νάσκω σου κ' ἔχε καὶ τὴν ἐλπίδα
 ἐγὼ ἔχω γι' ἀγαπητικιά τὴ δόλια μας παρίδα!»

448

Εὐπνησε, Πριντσιπόπουλο καὶ Καστροπολεμίτη,
 ὁποῦ μᾶς ὑποσχέθηκες τὴν Κρήτη νὰ κερδίσεις.
 Εὐπνησε, πριντσιπόπουλο, ποῦς ἄσπρος σὰν τὸ γάλα,
 νὰ πᾶμε νὰ σὲ θάψουμε σὲ μάρμαρα μεγάλα.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΟΜΟΡΦΙΑΣ

449

Μέσα σὲ περιβολάκι εὐρισκόμαστε μαζί,
 κι ὅλο λάμπανε τ' ἀστέρια καὶ τὰ κοίταξες καὶ σὺ.
 Μὰ ἐματάειδατε ποτέ σας ἄλλη τέτοια ὁμορφιά,
 νᾶχει ξάδερφο τὸν ἥλιο καὶ τὴν ἀνοιξὴ γενιά;
 Ἐματάειδατε ποτέ σας ἄλλη τέτοια ὁμορφιά,
 τέτοιο πόδι, τέτοιο χέρι, τέτοια ἀγγελικὴ θωριά;

450

Εἶδα ὄνειρο, κυρά μου, ὅπως εἴμαστε μαζί,
 σὰν ἀντρογόνο στὴν κλίνη, κι εἶχαμε κ' ἓνα παιδί.
 Τὸ παιδί, ὅταν γεννιήθη στοῦ πατέρα τὴ μορφὴ,
 δὲν σοῦ ἔμοιασε, κυρά μου, —εἶσαι σὺ μελαχροινή.
 Εἶσαι σὺ μελαχροινούλα, ἔχεις ἄλλες ὁμορφιές,
 ἔχεις μάτια σαῖτεμένα, ποὺ σαῖτεῦνε καρδιές.

- 451 Εἶσαι κοντή, κοντούτσικη, σὰν τὴν τριανταφυλλίτσα,
κ' ἔχεις δυὸ μάτια δλόμαυρα, μαῦρα σὰν τὴν ἐλίτσα·
κι ἂν τᾶχεις, μικρουλούλα μου, ἀπ' τὸ θεὸ ἔχεις χάρη,
ποὺ σοῦδωσε τὴν ὁμορφιὰ καὶ σέρνεις τὸ καμάρι!
- 452 Ἐκεῖνα τὰ συγκόφυλλα βαστᾶνε τὴ δροσία
καὶ τὰ παχειά σου τὰ βυζιὰ πληγώνουν τὴν καρδιά.
- 453 Μελαχροινούλα σέπανε, νὰ μὴ σοῦ κακοφάνει!
Μελαχρινὸ γαρούφαλο πουλιέται μὲ τὸ δρόμι!
- 454 Τὰ μαῦρα μάτια δυὸ φλωριά, τὰ γερανιά ἔχουν δέκα
καὶ κειὰ τὰ καταγάλανα σαράντα στὴ γαζέτα.
- 455 Ὁ ἥλιος ὅταν πρωτοβγεῖ στὰ στήθη σου κονεύει
καὶ στὰ χρυσά σου τὰ μαλλιὰ πάει καὶ βασιλεύει!
- 456 Μπράτσα ποὺ ὁ ἥλιος δὲν τᾶδε καὶ τὰ πιάνουν οἱ γιατροί,
ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλο λένε πὼς δὲν ἔχουνε ζωή!
- 457 Ρετζίνα μου, κυρά μου, βασίλισσα τοῦ γῆς,
σὰν πέрдика χορεύεις ἀπάνου στὸ σκοινί!
- 458 Μάτια ποὺ δύσκολα γελοῦν καὶ δύσκολα κοιτάζουν,
ματάκια ὅπου ποθοῦν καὶ δὲν μποροῦν νὰ κλάψουν!
- 459 Μὰ εἶσαι κοντή, μὰ εἶσαι λιγνὴ καὶ λιανοκοκκαλάτη,
ἐσέ, πουλί μου, σοῦπρεπε καὶ γιάλινο παλάτι!
- 460 Στοῦ νεοκρίτη τὸ νερό, κυρά μου, εἶσαι πλυμένη
κ' ἡ ὁμορφιά σου ἀκούστηκε σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη!
- 461 Δὲν εἶναι μάτια αὐτά, κυρά, παρ' εἶναι δυὸ μαγνήτες,
ὅπου μὲ μαγνητίζουν καὶ περπατῶ τοῖ νύχτες!
- 462 Ἦθελα νᾶμουν ὁμορφος, πλάνος καὶ παληκάρι,
τραγουδιστής, χορευτηρής, δὲν ἤθελ' ἄλλη χάρη.
- 463 Μ' αὐτὰ τὰ ροδομάγουλα καὶ τὰ τριανταφυλλένια,
ποὺ μ' ἔκανες κι ἀρνῆθηκα τὴ μάνα ποὺ μὲ γέννα!
- 464 Μοῦ φαίνεται στὴ γνώμη μου δὲν εἶναι κι ἄλλη μία,
πίλιο μπιτζάρα κι ὁμορφη καὶ καθαρή καρδιά!
- 465 Ὅμορφος ποῦσαι, μάτια μου, σὰν τ' ὁμορφο μαντήλι
σὰν τὸ πουλί ποὺ κελαῖδεῖ τὸν Μῆνη μὲ τὸν Ἀπρίλη.
- 466 Τὰ μαλλιὰ σου ξέπλεκα, στὴν πλάτη σου ριμμένα
καὶ τὰ οὐράνια πίλοιπα ἦταν κυματισμένα.

- 467 Ἄν ἀρχινήσω νὰ σοῦ πῶ παινέματα καὶ χάρες,
ἀπὸ τὰ νύχια ὥς τὴν κορφή σοῦ βρίσκω γοστιμάδες!
- 468 Ἄγγελος ἐκατέβηκε μὲ πέννα, μὲ κοντύλι,
κ' ἔκατσε κ' ἐζωγράφισε τ' ὠραῖο σου τ' ἀχεῖλι!
Ἄγγελος ἐκατέβηκε μὲ πέννα, μὲ κονπάσσο,
κ' ἔκατσε καὶ ζωγράφισε αὐτὸ τ' ὠραῖο μπράτσο!
- 469 Μέτρα τ' ἀστέρια σου, οὐρανέ, κι ἂ λείπει ἕνα ζευγάρι,
ρώτησ' ἐμένα νὰ σοῦ πῶ ποιὰ κλέφτρα στᾶχει πάρει.
- 470 Ἐγὼ εἶμαι χωριατόπουλο· σὰ σὲ βαστάει, βάρα,
ἔχω τὰ μπράτσα δυνατά, τὰ μάγουλά μου ροῖδια,
κ' ἐσένανε τρεκλίζουνε τὸ σῶμα καὶ τὰ πόδια!

ΕΡΩΤΙΚΑ

ΒΟΥΡΓΑΡΑ

- 471 Ἐνας πασᾶς κατέβαινε τῆς Βουργαριᾶς τὸν κάμπο,
βλέπει τὸν κάμπο κ' εἶν' πλατύς, τὸν κάμπο καὶ τ' ἀρέσει,
Βάνει ζευγάρια τριανταδυὸ, ζευγίτες τριανταπέντε,
βάνει κ' ἕν' κρασοπουλιό, μικρὴ βουργαροπούλα.
«Βουργάρα, φέρε μας κρασί, ρακὶ γιὰ νὰ τὸ πιοῦμε!
Μὰ τὸ κρασί σου εἶναι ξυνὸ καὶ τὸ ρακὶ φαρμάκι
καὶ τὸ φιλί σου εἶναι γλυκὸ καὶ δὲ μᾶς τὸ δανεΐζεις!
Δώδεκα χρόνια ἔκαμα τοῖ Τούρκους καπετάνιος,
χίλια φλωριά ἀπόκτησα καὶ πεντακόσια γρόσια—
ὅλα σ' τὰ δίνω, λιγερή, νὰ κοιμηθοῦμε ἀντάμα!»
«Ἐμπᾶτε, δοῦλοι, στρώσετε τὴν ἰδική μου κλίνη,
βάλετε πάτους βάλσαμο καὶ πάτους καρνοφύλι,
γιὰ θάρθει ὁ νιὸς νὰ κοιμηθεῖ μὲ τέτοιο τζουβαῖρι!
- 472 Ὡ Παναγιά μου Ντήναινα, μὲ τὰ ψηλὰ καντήλια,
φύλαξε τὴν ἀγάπη μου, νὰ σοῦ τὰ κάνω χίλια!
- 473 Τὶ νὰ σοῦ κάμω, μάτια μου; δὲν εἶν' ἀπὸ τὰ μένα,
παρ' εἶν' ἀπὸ τὴν τύχη μου κι ἀπ' τὸ θεὸ γραμμένα:
ἀφοῦ δὲν ἤθελε ὁ Θεός, οὔτε κι ἡ Παναγία,
ἐμπόριο μεῖς νὰ κάμουμε, τὰ δυὸ μικρὰ παιδιά!
- 474 Ἦθελα νὰ γινόμουν καὶ τί, πουλί, τρυγόνι,
νὰ κάμω τὴ φωλούλα μου στοῦ Γιωργαντᾶ τ' ἄλῳνι!
Ἦθελα νὰ γινόμουν καὶ τί, πουλί, σπινάρι,
νὰ κάμω τὴ φωλούλα μου στοῦ Γιωργαντᾶ τ' ἀρμάρι!

- 475 Ὅσ' ἄστρο ἔχει ὁ οὐρανὸς καὶ παρεθύρια ἡ Κρήτη,
τόσα πολλὰ πονκάμισα θὰ ράψω τοῦ Δημήτρι!
- 476 Τὰ ξώφυλλα τοῦ μαρουλιοῦ σκεπάσανε τὰ μέσα,
τὰ λόγια τῶν ἀνθρώπωνε, κυρά μου, σὲ πλανέσαν!
- 477 Τὶ νὰ τσῆ κάνω τσῆ μικρῆς, ποῦναι μικρὴ καὶ κλαίει,
κι ἂν τσῆ χαϊδέψω τὰ βυζιά, τσῆ μάνα τση τὸ λέει!
- 478 Ἀπόψε εἶδα στὸν ὕπνο μου, πὼς ἦμουν μετὰ σένα
κ' ἐξύπνησα μὲ τὴ χαρὰ καὶ ἤμουν στα ξένα.
Σ' ἄλλη μεριά ἐγύρισα γιὰ νὰ σὲ λησμονήσω!
κ' ἡ ἀγάπη μου δὲ μ' ἄφησε τὰ μάτια μου νὰ κλείσω!
- 479 Στὴ γειτονιά σου μὲ πουλοῦν, ἔβγα κι ἀγόρασέ με,
γιὰ ἓνα φιλὶ μὲ δίνουνε, δόσε το κ' ἔπαρέ με!
- 480 Ἀνάμεσα στὸν οὐρανὸ κρέμεται ἓνα στατέρι·
ἐκεῖ θὰ πάω νὰ ζυγισθῶ γιὰ νὰ σὲ κάμω ταῖρι.
- 481 Νὰ μπόρεια καὶ νὰ ἔγραφα μὲ τῆς ἐλιᾶς τὰ φύλλα,
γιὰ νὰ σοῦ στέρνω τὴ γραφή, νὰ μοῦ περνᾷ ἡ καίλα!
- 482 Μαντήλι, χρυσοῦφαντο, φοριγάδα ἀρματωμένη,
χαρὰ στὸ νέο ποῦ φιλεῖ γυναῖκα παντρεμένη!
- 483 Τὸ ὑψηλὸ γαρούφαλο ἀέρας τὸ φυσάει·
ἀγάπη δίχως βότανα, τίποτσι δὲ φελάει!
- 484 Ἡ νυχτερίδα πέτεται, λαγὸς δροσολογίεται·
ὁπῶχει ἀγάπη στὴν καρδιά, τὴ νύχτα δὲν κοιμίζεται!
- 485 Κόρη, μὴ σὲ πλανέσουνε καὶ πάρουν τὴ ματιά σου·
κόρη, μὴ σὲ γελάσουνε καὶ πάρουν τὰ φιλιὰ σου!
- 486 Ὅποιος τοὺς ὄρκους σου γροικᾷ, τοὺς λόγους σου πιστεύει,
στὴ θάλασσα πιάνει λαγούς καὶ στὰ βουνὰ ψαρεύει!

ΑΠΕΛΠΙΣΙΑΣ

487

Τίνος νὰ πῶ τὸν πόνο μου καὶ τὸ παράπονό μου,
ποιὸς θὲ νὰ χύσει δάκρυα στὸν ἀναστεναγμό μου;
Τσῆ νύχτας ἂν τσῆ τὸ εἰπῶ, ἀργεῖ νὰ ξεμερώσει·
σύγνεφα μαῦρα στὸ χρυσὸ φεγγάρι θὲ ν' ἀπλώσει.
Στὸ κοιμητήρι κι ἂ σταθῶ, κι ἂν κλάψω κι ἂ στενάξω,
τὸν ὕπνο τὸν αἰώνιο θὰ τσοῦ τονε ταράξω.

- Οἱ τάφοι δὲ μὲ δέχονται καὶ οἱ νεκροὶ φωνάζουν,
γιατὶ δὲ δέχονται καρδιὲς νὰ βαρειαναστενάζουν!
- 488 Σ' ἀραχνιασμένο σπήλαιο θὰ πάω νὰ κατοικήσω,
ροῦχα μου καὶ πονκάμισο, οὔλα θὰ τὰ μαυρίσω.
Σ' ἀραχνιασμένο σπήλαιο, σὲ ἰσκιωμένο χῶμα,
θ' ἀφήσω κόκκαλα, ζωή, ψυχὴ κι αὐτὸ τὸ σῶμα.
Θὰ κάμω στρῶμα ἀπὸ κλαδιά, προσκέφαλο ἀπ' ἀγκάθια,
νὰ τυραννάω τὴ νιότη μου, γιὰ τὴ δική σου ἀγάπη!
- 489 Ἐγὼ εἶμαι κεῖνο τὸ πτυλί, τὸ πῖλιο πικραμένο,
ποῦ κάνει τὴ φωλούλα του σὲ δέντρο μαραμένο.
Κ' ἐκεῖ τὸ δέντρο ἄμιλητο, κ' ἐκεῖ μιλούλα βγάνει:
«Φεύγα! ἀρίζικε, καὶ σύ, μὴ μὲ ἀποξεράνεις!»
- 490 Μὰ ἐγώ, Χριστέ, σὲ σταύρωσα, ποῦ ὅλο μὲ κατατρέχεις
καὶ πάντοτε στὰ βάσανα ἐπιθυμᾷς νὰ μ' ἔχεις;
- 491 Ἐγὼ εἶμαι κεῖνο τὸ δεντρό, π' οὔλοι οἱ καιροὶ φουσοῦνε,
τὸ μονοδέντρο στὸ βουνό, ποῦ οὔλοι πολεμοῦνε!
- 492 Εἰς τ' ἀσπρισμένα κύματα ἦμουν ἀπελπισμένος
κι ἂ δὲν ἀλλάξουν οἱ καιροί, ἐχάθηκα ὁ καημένος!
- 493 Ὡχου, μὲ τ' «ὦχου» γεύομαι, μὲ τ' «ὦχου» ἐγὼ δειπνάω
καὶ μὲ τὸν ἀναστεναγμὸ πέφτω καὶ ξαγρυπνάω!
- 494 Τί βάσανα, τί θλιβερά, δὲν ἔχω περασμένα,
τί μέρα ἐξημέρωσε χαρούμενη γιὰ μένα;
- 495 Πές μου, μάτια μου, τί ἔχεις, πές μου, φῶς μου, τί ἀγροικᾷς;
τοῦ θανάτου πίκραν ἔχεις καὶ τὸ θάνατο ζητᾷς;
- 496 Δὲν ἠμπορῶ, δὲ δύναμαι, τὸ μάτια νὰ σηκώσω,
τσῆ πληγωμένης μου καρδιᾶς παρηγοριά νὰ δώσω!
- 497 Πολλὰ θωρῶ καὶ δὲ μιλῶ κι ὁ νοῦς μου τὰ σκεπάζει
κ' ἡ πονεμένη μου καρδιὰ κλαίει κι ἀναστενάζει.
- 498 Καὶ τί τὴ θέλω τὴ ζωὴ στὸν κόσμον, γιὰ σημάδι;
νὰ γράφουμαι γιὰ ζωντανή, κ' ἐγὼ νᾶμαι στὸν ἄδη;
- 499 Πές μου, νὰ ζήσεις, ἔρωτα, τί ἀξίζει μὴ κλεισμένη;
Σὰν εἶναι καὶ δὲ φαίνεται, γράφ' τὴν πεθαμένη!
- 500 Ἐρωτα, δὲ σοῦ γύρεψα στεφάνι νὰ μοῦ βάλεις·
στὰ βάσανα, ποῦ μ' ἔρριξε, φρόντισε νὰ μὲ βγάλεις!
- 501 Ἐτοῦτα εἶν' τὰ βάσανα κι ὄχι τὰ περασμένα,
ποῦ ἀνοίξανε πολλὰς πληγὰς καὶ στᾶνε μαῦρο αἷμα!

- 502 Πάντα μὲ σκέψη περπατῶ, πάντα τῇ γῆς κοιτάζω·
ἔτσι τὸ ἔχει ἡ τύχη μου, ψυχὲς νὰ δοκιμάζω!
- 503 Ἡ θάλασσα τρώει τῇ γῆς, ἡ γῆ τὸ ἀπεθαμένους
καὶ τὰ κοράσια τὰ ὁμορφα τοὶ νέους τοὶ καημένους.
- 504 Ἄν τραγουδάω καὶ χαίρουνται, νᾶξερα ποιόνε βλάβω,
μόν' τὸ κορμί μου τυραννῶ καὶ τὴν καρδιά μου χάνω!
- 505 Τί σοῦφταιξα, φεγγάρι μου, πὺ πᾶς νὰ βασιλέψεις,
καὶ μ' ἔκρινες στὰ σκοτεινὰ καὶ πᾶς ἄλλου νὰ φέξεις;
- 506 Ἐγὼ ἔχω μέσα στὴν καρδιά φίδι μὲ δυὸ κεφάλια,
τὸνα μου τρώει τὴν καρδιά, τ' ἄλλο τὰ φυλλοκάρδια!
- 507 Ἀναστενάζω βγαίν' ἄχνος καὶ μέσα μένει ἡ λαύρα·
γιὰ δὲ μου σβήνεις τὴ φωτιά, ποῦχω στὰ φυλλοκάρδια;
- 508 Καλύτερα μὴ σ' ἔβλεπα ἀπ' τὴν ἀρχή, πουλί μου,
παρὰ πὺ σ' εἶδα κ' ἔβαλα βάσανα στὸ κορμί μου!
- 509 Στὸ διάβολο τέτοια ζωὴ, τί μ' ὠφελοῦν τὰ πλούτη;
ὥσαν τὸ ἄνθος τοῦ μαγιοῦ εἶν' ἡ ζωὴ ἐτούτη!
- 510 Τί ἔχεις, καημένε κόρακα, κι εἶν' τὰ φτερά σου μαῦρα;
ἂν ἔχεις λαύρα στὴν καρδιά, ἔλα νὰ κλαίμε ἀντάμα!
- 511 Ἄν κάνω «ὄχ», κάνει σεισμό, κι ἂν κλάψω, πάει ἡ πλάση!
κι ἂ ναστενάξω ἀπὸ καρδιάς, σκίζω βουνὰ καὶ δάση.
- 512 Συλλογισμένος περπατῶ καὶ μοναχὸς θαυμάζω,
πὺ δὲ ραῖζουν τὰ βουνά, ὅταν ἀναστενάξω!
- 513 Ἐσὺ κεφάλι, ποῦσφαλες, στάσου καὶ λογαριάσου
καὶ σύ, ἀποδέλοιπο κορμί, βάλε φωτιά καὶ κάψου!
- 514 Ἡ μοῖρα πὺ μὲ μοίρανε, κατέβαινε ἀπ' τὸ δάσος
καὶ μοῦγραφε καὶ μοῦλεγε ποτὲ νὰ μὴ γελάσω!
- 515 Ἡ μοῖρα πὺ μὲ μοίρανε ἤτουννα κουρασμένη,
καὶ μοῦγραφε καὶ μοῦλεγε νὰ εἶμαι δυστυχημένη!
- 516 Θὰ πάω ναῦρω ἕνα βουνό, νᾶχει βαθὺ σκοτάδι,
νὰ πάω νὰ λέω τὸν πόνο μου, νύχτα, πρωὶ καὶ βράδυ!
- 517 Τσῆ τύχης μου, τῆς ἔλεγα, ψηλὰ νὰ μ' ἀνεβάσει
καὶ κείνη ξύλα μάζωνε, νὰ βάλει νὰ μὲ κάψει!
- 518 Ὡς πότε, μαύρη θάλασσα, θὰ δέρνεις τὸ κορμί μου
καὶ ἄλλος θὰ τὴ χαίρεται τὴν ἀγαπητικὴ μου;
- 519 Σαράντα ἅγιοι, βοηθᾶτε με κ' ἕνα θεριὸ μὲ πνίγει,
νὰ τὸ ἐμποδίσω δὲ μπορῶ, νὰ φύγω δὲ μ' ἀφήνει.

ΓΝΩΜΙΚΑ

- 520 ὦ, σκίσου, γῆ, κατάπιε με καὶ σκέπασέ με, χῶμα,
νὰ λείψω ἀπ' τὰ βάσανα καὶ τῶν ἐχτρῶν τὸ στόμα!
- 521 Ἡ πίκρα λυώνει κόκκαλα κι οἱ λογισμοὶ γεροντοῦνε,
κ' ἐγὼ πὺ τᾶχω καὶ τὰ δυό, πὺ δὲ μὲ καταλοῦνε!
- 522 Ἀνθρωπο πὺ δοκίμασες, μὴν ξαναδοκιμάσεις,
ἀπὸ μακρὰ χαίρετα τον κι ἀκάκι μὴν τοῦ πιάσεις!
- 523 Κατακαημένε ἄνθρωπε, μιὰ λίτρα κρέας γεννιέσαι
καὶ σὰ λιοντάρι γένεσαι καὶ σὰ βουνὸ γκρεμίσαι!
- 524 Ὁ ἄνθρωπος εἶν' ἄρικλα, τὰ πάθη του δὲ λείει,
πάντα τὰ χεῖλη του γελοῦν καὶ ἡ καρδιά του κλαίει!
- 525 Ὁ ἔρωτας εἰς τὴν ἀρχὴ εἶναι γλυκὸς καὶ μάκι·
ὅταν φυτρώσει στὴν καρδιά, ποτίζει τὸ φαρμάκι!
- 526 Ὅπως ἀπ' τὴν ἀκρογιαλιὰ δὲ λείπει τ' ἀηδονάκι,
ἔτσι κι ἀπ' τὸ κορμάκι μου δὲ λείπει τὸ φαρμάκι!
- 527 Ὁ λογισμὸς τοῦ κεφαλιοῦ οὔλα τὰ πάντα ὀρίζει
καὶ ὕστερη μετάνοιωση τίποτσι δὲν ἀξίζει!
- 528 Κατακαημένε ἄνθρωπε, τί κόνεις, τί ἀγωνιέσαι;
τὸν κόσμον τὸν προσωρινὸ σὲ μίαν ὥρα ἀρνιέσαι!
- 529 Ἐγὼ μὲ τὴν κακὴ καρδιά, τίποτσι δὲ λαβαίνω·
θὰ βάλω τὴν καλὴ καρδιά, νὰ τὸ χαρῶ τὸ ξένο!
- 530 Κόσμε δίβουλε καὶ πλάνε, τὰ καλά σου παίζουν πᾶνο,
δίχως βάσανα καὶ πόνο δὲν περνᾶ κανένας χρόνος.
- 531 Πράξη καὶ πράξη νὰ βαστᾷς καὶ πράξη νᾶχει ὁ νοῦς σου
καὶ πάντα ν' ἀναστρέφεις μὲ τοὺς καλύτερους σου!
- 532 Πολλὰ θωρῶ καὶ δὲ μιλῶ καὶ βλέπω καὶ σωπαίνο,
γιατὶ ὁ καιρὸς δὲν τὸ βουλεῖ νὰ κάμω ἐκεῖ πὺ θέλω!
- 533 Ἐδοκίμασα τοὺς φίλους καὶ στὴ χρεῖα τοὺς δικούς,
κι οὐλοὺς τοὺς εὐρῆκα ψεῦτες, θανατήσιμους ἐχτροὺς!
- 534 Ὅποιος περάσει ἀπὸ μερτιά καὶ δὲν κόψει τσιμάκι,
νὰ μὴ χαρεῖ τὴ νιότη του, κι ἂς εἶν' καὶ παληκάρι!
- 535 Ἀγάλια-γάλια μὲ καιρό, μὲ ὑπομονή, μὲ ἀνέση
καὶ μὲ τὰ βότανα τῆς γῆς γιαιτρεύεται τὸ ἀπέθι!

- 536 Ἄνθρωπος δίχως ἄρματα, φτάνει νὰ ἔχει γνώση,
νὰ πάει ἀπάνου σὲ βουνὰ θεριὰ νὰ ἡμερώσει!
- 537 Μύλος μὲ δώδεκα πανιὰ γυρίζει μέρα—νύχτα
κι ἄνθρωπος δὲν εὐρέθηκε χωρὶς χαρὰ καὶ πίκρα!
- 538 Ἡ ἀγάπη εἶν' κακὸς μπελᾶς κι ἄδρέφι τοῦ θανάτου,
ποὺ περικλῶνει τὴν καρδιά, σὰν κλῶνος τοῦ ἀβάτου!
- 539 Ὁ χωριάτης κι ἂν πλουτίσει, τὸ τσαροῦχι δὲν τ' ἀφήνει,
καὶ στὴν ἐκκλησιὰ ποὺ πάει, τὸ τσαροῦχι προσκυνάει!
- 540 Λαγὸς πάει στὰ κάψαλα, λαγὸς στὰ πετροβούνια,
κι ὁ ρωτάρης καίγεται σὲ φλόγες μελιούνια!
- 541 Ὁ κόσμος εἶναι ἓνα δέντροι καὶ μεῖς τὸ πωρικό του,
κι ὁ χάρος εἶναι τρυγητὴς καὶ πέρνει τὸν ἀνθό του!
- 542 Ὁ ξένος μὲς στὴν ξενητεῖα πρέπει νὰ βάλει μαῦρα,
γιὰ νὰ ταιριάζει ἡ φορεσιὰ μὲ τῆς καρδιάς τὴ λαύρα!
- 543 Βάσανα μὲ πλακώσανε, βροντὲς κι ἀστροπελέκια,
καὶ ἄλλο δὲ μὲ ψήσανε, τὰ λόγια τὰ γυναικεία!

ΚΑΘΕ ΛΟΓΗΣ

- 544 Θυμᾶσαι ποὺ μοῦ ζήτησες τὸ μαῦρο τὸ σταφύλι,
κ' ἐγὼ σοῦ τὸ ἀνέβασα ἀπὸ τὸ παρεθῆρι;
Θυμᾶσαι ποὺ μοῦ ζήτησες τὴ μαύρη καπονιέσα,
κ' ἐσὺ ἔτρωγες τὰ ξώφυλλα κ' ἐγὼ τὰ μέσα-μέσα;
Θυμᾶσαι ποὺ μοῦ ζήτησες τὰ ρόδα τῇ ποδιᾷ μου
κ' ἐγὼ ἔβγαλα καὶ σοῦδωσα τὰ φύλλα τῇ καρδιάς μου;
- 545 «Θάλασσα μπλάβη κι ἄρμυρή, κοίταξε νὰ γλυκάνεις,
τὸ νέο ὅπου σοῦστειλα, μὴ μου τότε πικράνεις!
Μὴν τὸν πικράνεις, θάλασσα, μὴ τὸν πικράνεις, κῦμα,
γιατ' εἶναι μοναχούλης του καὶ σὺ θᾶχεις τὸ κρῖμα!
—«Πές μου σουσούμια τοῦ κορμιοῦ, ἴσως τονε γνωρίσω,
κι ἀπ' τὰ βαθειὰ μου κύματα νὰ τὸν παραμερίσω».
—Εἶναι ψηλὸς εἰς τὸ κόρμι, μὲ οὐράνια θεωρία,
λουλοῦδι τῶν παληκαριῶν καὶ φιόρο τσ' ὁμορφίας!»
- 546 Ἀπάνου ἀπὸ μιὰ βρύση, θωρῶ ἓνα κυπαρίσσι,
πουλὶ κάθετα ἀπάνου καὶ γλυκοκελαϊδεῖ.
Καὶ στὸν κελαϊδισμό του μοῦ φάνηκε νὰ λέει
«χαρεῖτε, ἑσεῖς οἱ νέοι, ποὺ ἔχετε τὸν καιρό!»

- 547 Πήαινε, ψυχὴ μου, στὸ καλό, νὰ σὲ χαροῦνε κι ἄλλοι
καὶ τάξε πῶς ἐδούλευες σὲ μιὰ σκλαβιά μεγάλη!
- 548 Τὰ μάτια σου μὲ κάμανε κι ἂ στρώσω δὲν κοιμοῦμαι,
καὶ τὸ σταυρό, σὰ χριστιανός, νὰ κάμω δὲ θυμοῦμαι.
- 549 Σοῦ εἶπα, Μάνα, πάντρεψέ με, σπιτονοικοκύρεψέ με,
καὶ στὰ ξένα μὴ μὲ δώσεις, κ' ὕστερα τὸ μετανοιώσεις».
- 550 Ἀνοίξετε τὸν κλείδωνα μὲ τ' ἄη Γιαννιοῦ τὴ χάρη
κι ὁπού ἔχει μῆλο κόκκινο, ἄς ἔρθει νὰ τὸ πάρει!
- 551 Ἔλα, ὕπνο, ἔπαρέ το καὶ γλυκὰ ποκοίμισέ το.
Μικρό, ὕπνε, στῶφερα, μεγάλο φέρε μού το!
Ψηλὸ νὰ εἶναι σὰ βουνό, ντρίτὸ σὰν κυπαρίσσι,
νὰ φτάνουνε οἱ κλῶνοι του σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση!
- 552 Μὰ τὴν Ἀγία Ἀνάληψη καὶ μὰ τὸν Ἀη Δημήτρη,
αὔριο αὐγὴ νὰ σηκωθεῖς μ' ἓνα τσουτσοῦδι μύτη!
- 553 Δέντρο μου χωρὶς καρπὸ, μέλισσα δίχως μέλι,
ἐσύ, καρδιά, τ' ἀπεθυμᾷς κ' ἐσύ, ψυχὴ, τὰ θέλεις!
- 554 Ἐπέρασες καὶ μ' εἶχανε στὰ σίδερα δεμένο
καὶ μὲς στὴ μέση τοῦ διχτυοῦ μ' εἶχανε μπερδεμένο!
- 555 Στὰ σίδερα μὲ βάλανε, νὰ μὲ φυλᾶνε οἱ λύκοι,
βάστα, καρδιά, κι ὑπόμενε τὸ σιδερένιο σπίτι!
- 556 Σήμερα οὐλα τὰ δέντρα φιλοῦν τὴ γῆς τὴ ρίζα,
σήμερ' εἶδαν τὰ μάτια μου πρᾶμα ποὺ δὲν ἐρπιζαν!
- 557 Στὴ Βαρβαριὰ σφάζουν τραγιά καὶ στοὺς Κορφοὺς δαμάλια
καὶ στὴν καημένη Ζάκυνθο σφάζουνε παληκάκια!
- 558 Στὴ φυλακὴ μὲ βάλανε καὶ μὲ φυλᾶνε λύκοι
ἀπόμενε, μανούλα μου, ὥς που νὰ γίνει ἡ δική.
- 559 Σάλιγκα, μαράλιγκα, βγάρε τὰ κέρατά σου,
καὶ πέθανε ἡ γυναῖκα σου καὶ κλαῖνε τὰ παιδιὰ σου.
- 560 Σαράντα πέντε λειμονιὲς στὸν ἄμμο φυτεμένες,
μὲ τὸ νερὸ στὴ ρίζα τους, καὶ πάλι μαραμμένες!
- 561 —Τρυφερὴ μου βοσκοπούλα μὲ τὸ γέλοιό τὸ γλυκό,
τί γυρεύεις μοναχούλα εὐτοῦ μέσα στὸν ἄμμό;
«Ἄνθο ἄνθο, γέροντά μου, κρῖνα-ρόδα δροσερά,
νὰ στολίσω τὰ μαλλιά μου, τὰ μαλλιά μου τὰ χρυσά.

ΛΑΪΚΕΣ ΠΡΟΣΕΥΧΕΣ

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΗΣ ΜΕΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

562

Καλὸς εἶν' ἅγιος ὁ Θεός, καλὸς εἶν' κι ἄς τὸν ψάλουμε
κι ἄς τὸν καλαναρχοῦμε!
Καὶ ποὺ τὸ λέει, σώνεται, καὶ ποὺ τ' ἀκούει, ἀγιάζει,
καὶ ποὺ καλὰ τ' ἀγκουρμαστεῖ, παράδεισο θὰ πάρει!
Παράδεισο τῇ ἐκκλησίᾳς καὶ στ' ἅγια μοναστήρια,
κάτου στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ στοῦ Κυρίου τὸν Τάφο,
ποὺ ἐκεῖ δέντρο δὲν ἦτανε καὶ δέντρο ἐφανερώθη.
Στὸ δέντρο ἦτανε ὁ Χριστὸς κι οἱ ρίζες του οἱ προφῆτες
κι οἱ προφητῖνοι ἐλέγανε γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη.
«Χριστέ μου, βασιλέα μου κι ὁλόκριτε τοῦ κόσμου,
οἱ Ὁβραῖοι συλμβένονται ν' ἄρθουν νὰ σὲ σταυρώσουν!
Μὰ κεῖνοι δὲ σὲ γνώριζαν ἀπὸ τσι Ἀποστόλους.
Δώδεκ' Ἀπόστολ' ἦτανε, κι οἱ δώδεκα ἓνα μπόϊ,
ὁ ἓνας ἀπ' τσι δώδεκα ὁ Γιούδας ὁ προδότης.
Τὸ δάσκαλό του πρόδωσε, σ' ἀχάριστος θὰ γένει.
Σὰν κλέφτη τὸν ἐπιάσανε καὶ σὰ ληστὴ τὸν πᾶνε
καὶ στοῦ Πιλάτου τὴν αὐλὴ ἐκεῖ τὸν τυραγνᾶνε.
«Χαρτιά, χαρτιά νὰ πάρετε, νὰ φτιάστε τρία περόνια!»
Καὶ κειὸς, ἀνάθεμά τονε, πᾶει καὶ φτιάχνει πέντε!
«Ἐσὺ ποὺ μᾶς τὰ ἐφτιαξες, ν' ἄρθεις νὰ μᾶς διδάξεις!»
«Τὰ δυὸ στὰ πόδες του, τὰ ἄλλα δυὸ στὰ χέρια του,
τὸ τρίτο, τὸ φαρμακερό, βάρτε το στὴν καρδιά του,
νὰ στάζει αἷμα καὶ νερό, νὰ πικραθεῖ ἡ μαμά του!»
Ἡ Παναγιά ποὺ τᾶκουσε, ἔπесе κ' ἐλιγώθη.
Σταμνί, σταμνὶ τοῦ νεραζιοῦ καὶ τρία κλωνάρια μόσχου,
ὥσπου νὰ τὴ σφεύρουνε κι αὐτὸ τὸ λόγο εἶπε:
— Ὅσοι ἀγαπᾶτε τὸ Χριστό, ὅλοι τὸν ἀκλουθεῖτε!
Κανεῖς δὲν τὸν ἀκλούθησε· πέντ' ἅγιες Παρθένες,
ἡ Μάρθα, ἡ Μαгдаληνή, τοῦ Λάζαρου ἡ μάνα,
καὶ τοῦ Γιακώβ ἡ ἀδελφή, οἱ τέσσερες ἀντάμα.
Πέρνουνε τὸ στρατὶ-στρατὶ καὶ τ' ἅγιο μονοπάτι,
τὸ μονοπάτι τσι βγαλε εἰς τοῦ ληστῆ τὴν πόρτα.
Βλέπουν τσι πόρτες σφαλιστὲς καὶ τὰ κλειδιὰ παρμένα

καὶ τὰ πορτοπαράθυρα σφιχτὰ μανταλωμένα.
Κοιτάει ξερβά, κοιτάει δεξιὰ, βλέπει τὸν Ἄη Γιάννη.
«Ἄγιε Γιάννη Πρόδρομε, καὶ βαπτιστὴ τοῦ γιοῦ μου,
ποῦ εἶν' ἐμένα ὁ γιόκας μου καὶ σένα ὁ δάσκαλός σου;»
«Κυρά, ἂ δεῖς τὸ τέκνον σου, δὲ θέλεις τὸ γνωρίσεις!
Βλέπεις ἐκεῖνο τὸ γδυμνὸ, τὸν ἴσιο σταυρωμένο,
ὅπου φορεῖ πουκάμισο στὸ αἷμα βουτηγμένο,
ὅπου φορεῖ στὴν κεφαλὴ ἀγκάθινο στεφάνι;
Ἐκεῖνος εἶν' ὁ γιόκας σου καὶ μένα ὁ δάσκαλός μου!»
— «Δὲ μοῦ μιλεῖς, παιδάκι μου, δὲ μοῦ μιλεῖς, παιδί μου;
— Τὶ νὰ σοῦ πῶ, μανούλα μου, ποὺ διάφορο δὲν ἔχεις;
ὅξω τὸ Μέγα Σάββατο, τὸ τρίτο μεσημέρι,
ποὺ θὰ λαλήσει ὁ πετεινός, καμπάνες θὰ σημάνουν,
ποὺ θὰ σημάν' ἡ ἀγία Σοφία, μὲ τσι χροσὲς καμπάνες!
«Χάρε, δὲ στέκεις σὲ νερό, Χάρε, σὲ κρύα βρύση,
νὰ πιοῦν οἱ ἄρχοντες νερὸ καὶ οἱ φτωχοὶ ψωμάκι,
νὰ κατεβοῦν καὶ τὰ παιδιὰ νὰ παίξουν παιχνιδάκι.»
ΠΑίρνει τσι νέους ἀφ' τὰ μαλλιά, τσι γέροντες ἀφ' τὰ χέρια
καὶ τὰ μικρούλια τὰ παιδιὰ στὴ σκάλα κρεμασμένα.
Ἔρχονται κι οἱ μανάδες τους, τὰ χέρια σταυρωμένα,
ἔχονται κι οἱ φιλόγυροι, σακκούλες βουλωμένες:
«Παλιόσκουτο κι ἄν ἔδωκες, καινούριο νὰ σοῦ γένει,
νὰ γράφουνε τὰ χέρια σου, νὰ δίνουνε οἱ ἀγγέλοι!»

563

Ὡ, κυρά Μαгдаληνή,
πῶς κοιμᾶσαι μοναχὴ;
— ἔχω Πέτρο, ἔχω Παῦλο
ἔχω δώδεκ' Ἀποστόλους.
Τὸ βαγγέλιο μου ἀνοιχτό,
ὅποιος ἔρθε νὰ μ' ἀγγιάξει,
ὁ Χριστὸς θὰ τονε σφάξει!
Τοῦ Χριστοῦ μου τὸ χεράκι,
τόχω γὼ προσκεφαλάκι!

Κύριε παντοδύναμε, Θεὲ πολυεύσπλαχνε καὶ μακρόθυμε, Χριστέ μου, ἀληθινέ μου, ἐσταυρώθηκες γιὰ τὸν κόσμον· καὶ Παντοχαρά μου,⁽¹⁾ Βλαχέραινά μου⁽²⁾ Σκοπιώτισσά μου⁽³⁾ καὶ Ξεροκαστελλιώτισσά μου καὶ Βασιλικιώτισσά μου, Κωνσταντῖνο καὶ Ἑλένη, Ἅγιε Στάθι, Ἅγιε Στυλιανέ, Ἅγ. Θόδωρε καὶ Ἅγ. Θεόδωρα καὶ ἡ Λύπια⁽⁴⁾ καὶ ἡ Φίλιππε καὶ ἡ Ἁγία Ἀλέξανδρε καὶ ἡ Κυριακὴ καὶ ἡ Στέφανε καὶ ἡ Κατερίνη μου καὶ ἡ Πελαγία⁽⁵⁾ καὶ ἡ Βαρβάρα καὶ ἡ Γεράσιμὲ μου καὶ ἡ Νούφρη μου, ἡ Κοσμᾶ μου καὶ ἡ Μαγδαληνή, Τιμόθεε, Δαμιανέ, Πισκοπιανή⁽⁶⁾ μου, ἡ Δυνατή μου⁽⁷⁾ Μερακουλόζα μου, καὶ ἡ Εὐτύχη μου καὶ ἡ Σγουροπουλιά μου Καλαμακίου, ἡ Γιάννη Πρόδρομε, Φανερωμένη μου, Παπαντή μου καὶ ἡ Λάζαρε καὶ ἡ Βασίλη καὶ ἡ Λουκᾶ καὶ ἡ μου Σαράντες καὶ ἡ Ὁδηγήτρια μου καὶ ἡ Λευτέρη μου καὶ ἡ μου Φανούριε, ἡ Ἀγναντιώτισσα⁽⁸⁾ καὶ ἡ Ἐλισσάβετ καὶ ἡ Εὐφημία μου καὶ ἡ Ζαχαρία μου καὶ ἡ Λάζαρε, ἡ Πέτρο, ἡ Παῦλο, ἡ Δώδεκα Ἀποστόλοι, ἡ Τριάδα Κρουονερίτισσά μου, Σταυρωμένε μου καὶ Κυρὰ τῶν Ἀγγέλων, ἡ Πασουπολιά μου, ἡ Τριάδα καὶ ἡ Ντούσαινα,⁽⁹⁾ ἡ Παρασκευή, ἡ Χαραλάμπε μου, ἡ Σπυρίδωνα, ἀπὸ τοῦ Κορφού καὶ ἡ Γεράσιμὲ ἀπὸ τὴν Κεφαλωνιά καὶ ἡ Διονύσιέ μου ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο καὶ ἡ Γρηγόρη μου ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ ἡ Διονύσιε Ἀεροπαγίτη, Ζωοδόχο Πηγὴ μου, ἡ Ἀναστάσιε, ἡ Ἀναστασία, ἡ Παντελεήμονα, ἡ Μηνᾶ, ἡ Ἀνάργυροι, ἡ Λιᾶ, ἡ Ἀντώνη, ἡ Ἀντρέα, ἡ Σοφία ἀπὸ τὴ Ρωσία, φτάσε σὲ μᾶς καὶ σῶσε μας! Λυκουδιώτισσα μου⁽¹⁰⁾ καὶ ἡ Νικόλα ὁρφανοκομιστή μου, Ἀναφωνήτρα μου ἡ Μαρία, ἡ Λαύρα καὶ Σπηλιώτισσά⁽¹¹⁾ μου, ἡ Γιώργη ἀπ' τὰ Γκρεμνὰ⁽¹²⁾ καὶ ἡ Δημήτρη, ἡ Μᾶρκο, ἡ Ἀκάθιστο καὶ ἡ Τρύφωνα καὶ ὅσες ἁγίες ποὺ δὲν τοὺς ξέρουμε, γεννηθῆτω τὸ θέλημά τους καὶ ὅτι ἄλλο μεγαλύτερο στὸν κόσμον νὰ μᾶς ξεγλυτρώστε ἀπ' τοὺς φθονερούς!

1) Τὴ δημοσιεύουμε ἐδῶ γιὰ τὸ μεγάλο της ἐνδιαφέρον τῶν ἐπωνυμιῶν τῆς Θεοτόκου στὴ Ζάκυνθο, ποὺ λαβαίνουν τὸ ὄνομα ἀπ' τὴν τοποθεσία.— Ὁ κ. Α. Ζώης θὰ γράφει μελέτη σχετικῶς.— Βλαχέραινα—ναὸς στὴ νησί τῶν Στροφάδων.— 2) Θεοτόκος στὶς πλαγιὲς λόφου στ' Ἀργάσι, σ' ἀνάμνηση Βλαχέρων Κωνσταντινουπόλεως.— 3) Μονὴ καὶ ναὸς τῆς Θεοτόκου στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ Σκοπός. Οἱ δύο ἐπόμενες εἶναι στὰ προάστεια Ξεροκαστελλο καὶ Βασιλικός.— 4) Ὁξος ἡγ. Ἀλυπίου, περιφημίου γιὰ τὸ πανηγύρι ποὺ γίνεται τὴν Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ.— 5) Μικρὸς ναὸς τῆς Θεοτόκου στοὺς Κήπους.— 6) Στὸ γεφύρι τοῦ Ἅγ. Χαραλάμπε.— 7) Ναὸς τοῦ Ἅγ. Θωμᾶ, ἄλλοτε μονή, στὸ Καλητέρο.— 8) Στὴ συνοικία Ἅγ. Ἰγνατίου.— 9) ἡ Ἅγιος Χαραλάμπε, στὴν πόλη, ἀνήκουσα ἄλλοτε σὲ κάποια Ντούσαινα.— 10) Στὸ Λυκουδί, κοιμητήρι οἰκογ. Ρώμα.— 11) Μονὴ Θεοτόκου στὶς Ὀρθονιές. Βρίσκονταν πρὶν σὲ σπήλαιο.— 12) Περιφημὴ μονὴ καὶ ναὸς κοντὰ στὶς Βολίμες.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Ἀβάτος, βάτος.

Ἀγκωνοῦλες, γωνιὲς τοῦ ψωμοῦ.

Ἀητονύχι, εἶδος σταφυλίου.

Ἀκάκι, κακία.

Ἀκουρα, ἀκούρευτα.

Ἀμέτε, πηγαίνετε.

Ἀμνός, τὰ μαδημένα λουλούδια, ἰδίως τριαντάφυλλα, ποὺ φαίνονται τὸν Ἑπιτάφιο τῇ Μ. Παρασκευῇ.

Ἀμπαντονάρω, (abbandonare) ἐγκαταλείπω.

Ἀμπιτο, (abito) φόρεμα.

Ἀνακαράδες, (Νιάκα, ταμπουρλο-νιάκα), εἶδος χωριάτικου αὐλοῦ. Τὸ παίζουν στὰ λαϊκὰ πανηγύρια, μπαίνουν ὅμως μὲ αὐτοὶ χωρικοὶ καὶ στὴν πόλη, γιορτάζοντας τὰ ἐκλογικὰ ἐπινίκια.

Ἀντένα, πανὶ καραβιοῦ.

Ἀντρατιά, ἐξοχικὴ τοποθεσία στὸ χωριὸ Ἀγαλι.

Ἀπάδι, βάσανα.

Ἀπέθι, πόθος.

Ἀπέριση, μεγάλη, ἀπεριόριστη.

Ἀπιθῶνω, τοποθετῶ, ἀκουμπῶ.

Ἀποδέλοιπο, υπόλοιπο.

Ἀραχνιασμένο, (μεταφορ.) θλιβερό.

Ἀραία, ἀραιά.

Ἀρίζκος, ἄτυχος.

Ἀρικλα, τάφος.

Ἀρκίβιο, archivio, ἀρχαιοφυλακεῖο. (μεταφ.) υπόγειο.

Ἀρμπαραόζα, μοσχομολόχη, πραινάδα μυρωδάτη σὰν τὸ βασιλικό, λουίζα, κ. τ. λ.

Ἀφόριο, καινούριο.

Ἀχνός, ἄχνα.

Βάρδια, φύλακας, σκοπός, φρουρά.

Βατσέλια, μέτρον χωρητικότητος γιὰ στάρι, ἐλιές, σταφίδες, κ. τ. λ. Εἶναι 65 ἐνετ. λίτρες.

Βεργάνης, φύλακας τῶν χτημάτων, ἰδίως σταφιδάμπελων, ἕως ὅτου ψηθοῦν οἱ σταφίδες.

Βιτσιόζος, vizioso, μὲ ἐλαττώματα.

Βολεζάμενο, (βολεβάμενο) βολετό.

Βολιμή, βούληση, θέληση.

Βούκινο, διαλάλημα, ἄκουσμα.

Βουρκά, σταφιδότρεπος ποὺ παράγει πολὺ καρπὸ.

Γαλήνητη, γαλήνια.

Γιαλί, ποτήρι πρόστρυχο.

Γιαπράκια, ντολμάδες.

Δεῖλιο, δειλινό.

Δεκατιά, ὁ φόρος τῆς δεκάτης.

Διαφοκέρη, θιαφοκέρη. Τὸ μεταχειρίζονται γιὰ ἀπολύμανση τῶν βαρελιῶν πρὶν βάλουν τὸ κρασί.

Διάτοσο, διάολο.

Διάφορο, συμφέρο, τόκος.

Δολερά, δόλια.

Ἐξανάφανε, ξαναφάνηκε.

Ζορμπᾶς, ζουνάρι.

Θερμό, τὸ ξεστὸ νερὸ ποὺ καθαρίζουν τὰ πιάτα.

Καλιγοσφύρια, σφυρὶ πεταλωτάδων.

Καλιγῶνω, πεταλῶνω, σελῶνω.

Καντούνι, σοκάκι στενό.

Καπέτα, χώρισμα τῶν μαλλιών. Οἱ χωρικοὶ ἐννοοῦν φουντωτὰ τὰ μαλλιά, χωρισμένα, ποὺ εἶναι καὶ σημάδι παλληκαριᾶς.

Καπονιέσα, κόρακας.

Κάσσα, φέρετρο.

Κλόκα, μαγκούρα μὲ χοντρὸ κεφάλι.

Κογιονάρω, κοροϊδεύω.

Κόκκιαρη, ὄνομα οἰκογενείας.

Κολλαρίνα, γραβάτα.

Κονπάσο, (κομπάσο) διαβήτη.

Κόρφα, σκόρφα.

Κοῦδα, οὐρὰ φορέματος, ἰδίως νυφικοῦ.

Κοῦπα, ποτήρι μεγάλο καὶ χοντρό.

Κουρνιαχτή, σκόνη.

Κουτσουκέλα, μπιρμπαντιά, κατεργαριά, περιπέτεια.

Κουφό, ποντίκι.

Κραμπόφυλλο, φύλλο λαχανικοῦ κραμπιοῦ.

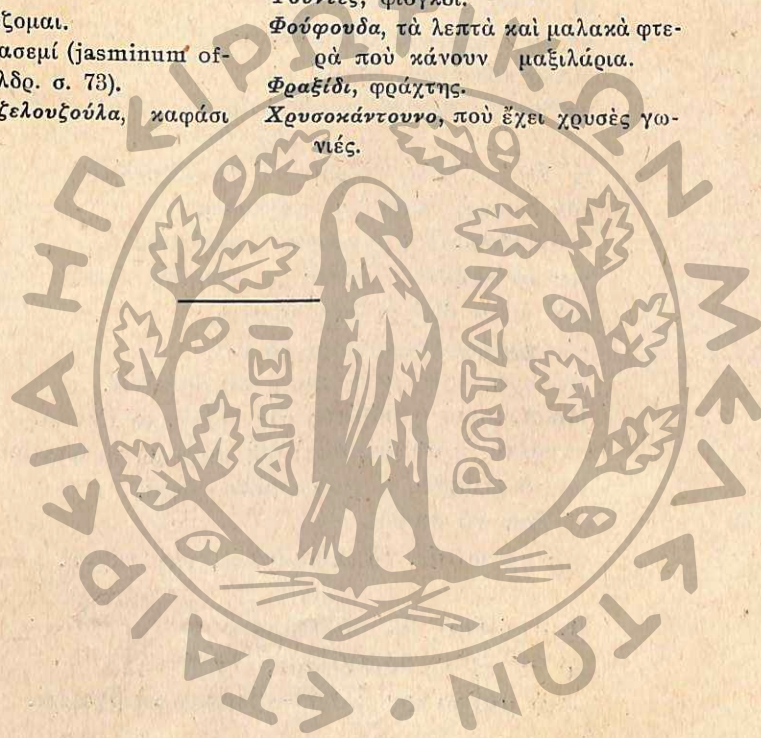

Κροκιδένιο, παλιό.
Λαγανό, γαλανό.
Λαντσέτα, ιατρικὸ νυστέρι.
Λιμοκοντόρος, νέος ἄμεμπτος σὲ ἐμφάνιση ἀλλὰ φτωχός.
Λοντάς, χαμηλὸ τραπέζι.
Λύγδα, (λυγδώνω) βρώμα, λερώνω.
Μαχλαμᾶς, ἢ *μαχραμᾶς*, φερετζές.
Μανουσάκι, (Νάρκισσος), λουλούδι τοῦ ἀγροῦ.
Μαργιολεμένος, πονηρεμένος.
Μαστραπᾶς, πήλινο δοχεῖο γιὰ κρασί.
Ματζέτο, μπουκέτο.
Μαυραγάνα, εἶδος σταριοῦ.
Μηγάρις, ἢ *τιγάρις*, μήψος.
Μιρακουλόζος, *miracoloso* θαυμαστός, θαυματουργός.
Μολοήσω, μαρτυρήσω, (μολογῶ).
Μόρσο, περιφρονητικὸς μορφασμός.
Μοσκιές, ἰτέες.
Μοῦδα, φορεσιά.
Μουλώνω, μαζεύομαι, ἡσυχάζω.
Μπελερίνα, μπέρτα πὺν πλέκουν οἱ ἴδιες γυναῖκες, τόσο οἱ χωριάτισσες ὅσο καὶ οἱ καλές.
Μπιζογελῶ, χαμογελῶ, περιγελῶ.
Μπιτζάρος, (*bizzarro*) κομψός, ὠραῖος.
Μπίτις, καθόλου (μπίτι).
Μπουγαρίνι, *jasminum sambac* (Χελδ. σ. 73).
Μπουρδουνιᾶρα, ψαλλίδα τῆς σκεπῆς.
Μπούσουλας, (*bussola*) κουτί.
Νερολάινο, γιάλινο δοχεῖο.
Νιάνκα, (*neanche*) καθόλου, οὔτε κἄν.
Νιέντε (*niente*) τίποτα.
Νιντράδες, ἐντράδες μεταφ. πλούσιες.
Νιοράντες (*ignorante*) ἀδιάφορος, ἀδαής.
Ντέλφινας, ἀεράκι ἀνοιξιάτικο.
Νοδάρος (*notaio*) συμβολαιογράφος.
Ντονιάρω, κορτάρω, ἐρωτετροπῶ.
Ντουμπλόνια, χρυσὸ νόμισμα.
Νυχτοπέργουλο, ἐξώστης τῆς νυχτός.
Ξεκουρβουλώνω, ξεριζώνω,
Ξεροτρύχι, ἐξοχικὴ τοποθεσία.
Ὀβριακὴ ἢ Γέτο, ἐβραϊκὴ συνοικία.
Ὀργιος, ὅποιος.
Ὀντάς, σπίτι, περιουσία.
Ὀῦρια-οῦρια, ζήτω.

Παλιοξούρια, ἄκρες ἀκαλλιέργητες σταφιδαμπέλων.
Παντουβάνα, ὁμορφη.
Παρωρά, πάρωρα, περασμένη ὥρα.
Πασπάλη, μαῦρο ἀλεύρι.
Πασχάλη, ἡμέρα γιορτινῆ.
Πάσχω ἢ πασχίζω, προσπαθῶ.
Περικοπά, σύντομο μονοπάτι.
Περόνια, χοντρά καρφία.
Πέτεται, πετᾷ.
Πιαντάρω (*piantare*) ἀρχίζω ξύλο.
Πίλιο, ἢ *πούλιο*, περισσότερο.
Πίλοιπα, ὑπόλοιπα.
Πιτσούνια, περιστέρια.
Ποντισμένα, ἐκφραση θαλασ. βυθισμένα στὸ πέλαο.
Ποτάσσει, ὑπάρχει.
Πούλιο, πῖλιο, περισσότερο.
Πούπουλο, φτερό, (μεταφορ.) ἔλαφρος.
Πούρσα, *borsa*, τσέπη, πορτοφόλι.
Πραματευτής, ἔμπορος γυρολόγος ὑφασμάτων καὶ ψιλικῶν.
Προβατησιᾶ, περπατησιᾶ.
Προσκεφαλάδα, μαξιλάρια μεγάλα.
Πουλακίδα, κότα πὺν δὲν ἔχει γεννῆσει ἀκόμη.
Ράμματα, κλωστές.
Ρεκαμάδα, κεντημένα.
Ριποζάρω, (*riposare*) ἀναπαύομαι, ξεκουράζομαι.
Ρόδα, τροχὸς ἀμαξιοῦ, μεταφορ. τύχη.
Ροζάδα, χρῶμα τριαντάφυλλου.
Ρούγα, δρόμος.
Ροῦσα, κόκκινα.
Ρουσιᾶς, Ρωσία.
Ρωτάρης, ἐρωτιάτης.
Σάμια, πολύτιμο ὑφασμα χρυσοκέντητο.
Σαρίχα, εἶδος χόρτου.
Σέμπρος, κολληγός.
Σιγκαράκι, μικρὸς κουβάς. Μεταφ. ρουχισμός.
Συγγυρίζω, νοικοκυρεύω τὸ σπίτι.
Σίντας, ὅταν.
Σκαλοφούρνι, πέτρα πὺν βάζουν στὸ φούρνο γιὰ νὰ στέκει τὸ ταψί.
Σκαλτσούνι, κάλτσα.
Σκαριώνω, κάμνω, ἐτοιμάζω, χτίζω.
Σκουλί, μαλλὶ ἀγνεθο.
Σκουλοκόπανο, σκουλόπανο, τὸ φτυ-

ἄρι πὺν σπρώχνουν στοὺς φούρνους τὰ ψωμιά.
Σκουντράδα, γωνία.
Σκυλοκουροῦπες, σπασμένα πῆλινα δοχεῖα πὺν βάζουν νερὸ στὰ σκυλιά.
Σμπαράρω, (*sparare*) πυροβολῶ.
Σουσοῦμια, σημάδια, χαρακτηριστικά.
Σπιρτόζος, ἔξυπνος, εὐφυολόγος.
Σταμνί, μέτρο γιὰ κρασί, ἰσοδυναμεῖ μὲ 32 καρτοῦτσα.
Στασινάρω, ληστεύω.
Στασίνες, ληστής, ἐκβιαστής.
Στέντα ντὶ στέντα, (*a stento*) ἀπάνου κατὰ πάνου, ἐπιμένω.
Στόριση, ἐξιστόριση, μεταφορ. ἐξύμνηση ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς ὁμορφιάς.
Στραπατσάρω, (*strapazzare*) κακομεταχειρίζομαι, βρίζω ἄσκημα, μεταφορ. κουράζομαι, βασανίζομαι.
Στρεχτῶ, δεχτῶ.
Στρουμέντα, (*strumenti*) ὄργανα, ἐργαλεῖα.
Συλουβέγονται, συμβουλευόνται.
Τάγιο, (*taglio*) πληγή.
Τάσω, τάζω.
Ταρεύομαι, ταράζομαι.
Τζαντσαμίνι, γιασεμί (*jasminum officinale* Χελδρ. σ. 73).
Τζελουζία, ἢ *τζελουζούλα*, καφάσι μικρό.

Τζιπούνι, σακάκι, ἰδίως μπλοῦζα χωριάτισας.
Τζοβαρικά, χρυσάφικα.
Τζοχός, χόρτο τοῦ βουνοῦ, πικρὸ καὶ νόστιμο.
Τιγάρις, βλέπε *μηγάρις*.
Τουβαλίδια, πέτσέτες τραπεζιοῦ.
Τράχανα, εἶδος σουπας (τραχανᾶς).
Τρίτσα, ψάθινο καπέλο.
Τσατσούλα, κόρη.
Τσατσούλια, πολὺπλοκα κτενισμένα μαλλιά.
Τσέρα, (*ciera*) πρόσωπο, χροιά προσώπου.
Τσίμα (*cima*) ἄκρη.
Φαλαριά, θάμνος ἀγκαθωτός.
Φανατήσιμος, πολὺ φανατικός.
Φελάω, ἀξίζω, ὠφελῶ.
Φλόκα, ἐξοχικὴ τοποθεσία στὸ χωριὸ Μπανάτο.
Φόιντε, δυνατά.
Φόρο, κεντρικὸ μέρος τῆς πόλης πὺν γίνεται ὁ περίπατος.
Φουκάρι, θηκάρι, θήκη γιὰ φονικὸ μαχαίρι.
Φοῦντες, φιόγκοι.
Φούφονδα, τὰ λεπτά καὶ μαλακά φτερά πὺν κάνουν μαξιλάρια.
Φραξίδι, φράχτης.
Χρυσοκάντονο, πὺν ἔχει χρυσές γωνίες.

ΑΠΟ Τ' ΑΝΕΚΔΟΤΑ
ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ

ΠΑΡΑΞΕΝΗ ΜΠΑΛΑΝΤΑ

Σ' ἀφέντη ξακουστό, τὸ Μέγαν—Πόνο,
στοῦ ἐρημικὸ ὑποστατικὸ του δουλεφτή
τὸν ἔρωτα γιὰ ζευγολάτη ρόγιασα.
Καὶ λόγιασα νυχτόμερα κι ἀπόμερα σὰ θὰ μοχτεῖ,
πὼς πιά δὲ θ' ἄχει τὸν καιρὸ ν' ἀναμετράει τὸ χρόνο.

Γιὰ νὰ γλυτώσει ἀπὸ τὸ θάνατο
παράδωσα τὸν ἔρωτα στὸν κάματο,
πιστέβοντας, πὼς θ' ἀπολησμονιόταν
χωράφι ὅταν θὰ κάνει,
καὶ θὰ ξεχάνει τ' ὄνειρο, τὸ πλάνημα, τὰ μάγια,
σκαλίζοντας τὰ πάγια,
θερίζοντας στὸ κάμα.

Μ' αὐτὸς βρῆκε τὸν τρόπο
μὲ τὰ καματερά του ἀντάμα,
διπλὸ κἀνοντας κόπο
νὰ διαφεντέβει τὰ ὄνειρά του.

Κ' ἔτσι εἶδανε, τὸ μῆνα τ' ἄη—Δημήτρη,
τὸν ἔρωτα, παρὰξιο δουλεφτή,
στοῦ Πόνου τὰ χωράφια ζευγολάτη,
γιὰ νὰ βοηθεῖ τ' ἀράθυμο ζευγάρι,
ποὺ κάτω ἀπ' τὸ ζυγὸ μοχτεῖ,
ν' ἀνασηκώνει τὸ βαρὺ τὸ ὕνι,
τὶς ὥρες ποὺ τὴ θυμησὴ του ὀργώνει.
Πρῶτ', πρῶτ' χαράματα τὸν εἶδαν, τὸ Γενάρη,
σκυμένο, πότε μὲ τσαπὶ καὶ πότε μὲ τὸ φτυάρι,
νὰ τὸ χτυπάει τὸ μαργωμένο χῶμα,
κ' ἔτσι νὰ σπάει
τῆς παγωνιάς, τῆς λησμονιάς, τὴν πάχνη.

Καὶ σύνεφο, ἀπ' τὸ στόμα
κι ἀπ' τὰ ρουθούνια του, τὴν ἄχνη
—τὸ μαῦρο του καημό—βλέπαν νὰ βγαίνει.

Κ' οἱ μέρες σὰ μεγάλωσαν, καὶ μίκρναν οἱ νύχτες,
τὴν Ἀνοιξη, τὴν Ἀνοιξη!
ποὺ καὶ στοῦ Πόνου τὸ ὑποστατικὸ, τὸ ἐρημικὸ,
σὰ φῶς ἐλπίδας λάμπει
μὲ τὸ γλυκὸ χαμόγελό της,
κ' ὑπόσχεση γιὰ τὴ ζωὴ νιότης αἰώνιας εἶναι...
Τὴν ἄνοιξη, ποὺ οἱ κάμποι πρασινίσαν
καὶ νέα τὰ δέντρα πέταξαν πολύφυλα βλαστάρια,
καὶ στὰ χωράφια ὑψώθηκαν δυὸ πιθαμὲς τὰ στάρια,
τὸν εἶδαν ἓνα δειλινό,
τὸ ρογιασμένον ἔρωτα στὴ δούλεψη τοῦ πόνου,
μὲ τῆς λαχτάρας τ' ὄνειρο στὸ φλογερὸ του βλέμα
καὶ τῆς χαρᾶς τὸ δάκρυ,
στοῦ χωραφιοῦ τὴν ἄκρη
νὰ στέκει καὶ νὰ πλέκει
στεφάνια ἀπ' ἀγρολούλουδα
καὶ παπαροῦνες κόκινες σὰν τῆς καρδιάς τὸ αἷμα.

Τὸν εἶδανε κατόπι
στεφάνια νὰ κρεμάσει δυὸ
στὰ κέρατα τῷ δυὸ βωδιῷ,
καὶ νὰ χαμογελάσει
βάζοντας ἓνα τρίτο αὐτός.

Καὶ τελευταῖα, στὸ σύνορο τοῦ χωραφιοῦ, τὸν εἶδαν,
κοιτώντας μιὰ τὰ δυὸ καματερά,
καὶ μιὰ τὸ ἡλιοβασίλεμα
—ψυχὴ καὶ σὺ τὸν εἶδες
τὸ ρογιασμένον ἔρωτα στὴ δούλεψη τοῦ Πόνου—
ν' ἀνοίξει τ' ἄσπρα του φτερά
καὶ νὰ πετάξει.

23 Μάρτη 1933

ΜΑΡΚΟΣ ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ Η ΘΑΛΑΣΣΑ

Ἦταν, θυμᾶμαι, κάτου στὸ γιालὸ
 ποὺ μὲ τραβοῦσε ὁ πόθος νύχτα—μέρα,
 κ' ἐγὼ παιδάκι ἀκόμα, πιδ τρελλὸ
 κι' ἀπ' τὰ πουλιὰ τοῦ Κάστρου στὸν ἀέρα.

Γιὰ μένα—ποῦνταν ὅλα σφαλιστά—
 κ' ἡ θάλασσα μιὰ Σφίγγα: Τὸ αἰνιγμὰ της
 τῶσούρνε μ' ἀγωνία, μουρμουριστά,
 μὲ τὰ θολὰ καὶ πράσινα νερά της,

Στὰ χέρια μου παιγνίδια εἶχαν γενεῖ
 τὰ θαλασσοχορτάρια—δαχτυλίδια,
 τὰ βότσαλα, ἡ κοχύλια ἡ ἀδειανή
 καὶ τὰ μικρά, πολύχρωμα τζαβίδια.

Κι' ὅταν χτυπούσαν πέρα βογγερά
 τὰ κύματα, σὰν τύμπανα φανφάρας,
 φτερούγιαζε ἡ καρδιά μου ἀπὸ χαρὰ
 σὰ γλᾶρος, καπετάνιος τῆς ἀντάρας!

Φούσκωνε τότε ἡ μπλούζα ἡ ναυτικὰ
 καὶ τῷ μαλλιῷ μου οἱ μποῦκλες γύρω, γύρω,
 κι' ἀνάπνεα μ' ἀνατρίχιαση γλυκεῖα
 τοῦ κύματος τὴν ἄρμη καὶ τὸ μῦρο.

Καμμιὰ φορὰ, ποὺ πρόβαινε ψηλὰ
 σὰν ἀσημένια ἀσπίδα τὸ φεγγάρι,
 κ' ἐγὼ μὲ μάτια δλάνοιχτα, στηλά,
 κάποιο πανὶ γιὰ φάντασμα εἶχα πάρει,

μαῦρος, βαρὺς ἐπάνω στὰ νερά,
 σὰν πεπρωμένο ἀσήκωτο, σὰν κρῖμα,
 τυλίγοντας καὶ μένα θλιβερά
 τοῦ Κάστρου ὁ ἴσκιος ἔπεφτε στὸ κῆμα.

Ἀπ' τὸ καραβοστάσι τὰ σκυλιὰ
 γαυγίζαν, κ' ἐρημόνονταν οἱ δρόμοι,
 καὶ τὴν ψυχὴ μου ἐκύκλωναν οἱ τρόμοι
 ποὺ σὰν πουλάκι ἐζάρωνε δειλά.

Κ' ἔφευγα τότε πέρ' ἀπ' τὸ γιालό,
 ξοπίσω μου βογγοῦσε ἡ τρικυμία,
 κ' ἦταν παντοῦ ἓνα Φάντασμα θολὸ
 νὰ μὲ κοιτάζῃ μὲ τὰ μάτια του τὰ κρούα!

ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗΣ

ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΘΕΑΤΡΟ (*)

(Μετάφραση τῆς Δδας Κορνηλίας Γράκχου ἀπὸ τὸ γαλλικὸ ἀνέκδοτο
 κείμενο, θεωρημένη ἀπ' τὸ συγγραφέα)

Ἡ ἐποχὴ τῶν Κομνηνῶν εἶναι ἀναμφισβήτητα γόνιμη σὲ συν-
 γραφεῖς ποῦ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ θέατρο.

Ὁ Ἰωάννης Τζέτζης ἔδειχνε τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμό γιὰ τὴ
 σκηνὴ καθὼς καὶ ὁ σύγχρονός του Προόδρος, καὶ εἶναι γνωστὸς
 ὡς συγγραφέας δραμάτων καὶ «ἄκτων».

Ὁ Νικηφόρος Βασιλάκης μνημονεύεται ὡς συγγραφέας σα-
 τυρικῶν δραμάτων ποῦ καήκανε κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ποιητῆ ἅμα
 παπάδεψε. Τί ἦταν αὐτὰ τὰ σατυρικά δράματα; ἡ ὑπαρξὴ χοροῦ ἀπὸ
 Σάτυρους σὲ σκηνὴ τοῦ ΙΑ' αἰῶνα, ἐκτὸς ἂν πρόκειται γιὰ καμμιὰ
 σχολαστικὴ ἀπομίμηση, δὲ μπορεῖ σοβαρὰ νὰ ὑποστηριχθῇ. Εὐτυχῶς ὁ
 ἴδιος Βασιλάκης μᾶς ἔσωσε ἂν ὄχι τὰ ἔργα του, τοὺς τίτλους τεσσάρων
 κωμωδιῶν του «τῶν πιδ καταλλήλων νὰ προκαλέσουν τὸ γέλιο» κα-
 θὼς βεβαιώνει. Ἡ κωμωδία αὐτὴ εἶναι: «ὁ Ὀνοθρίαμβος» ὁ
 Στύπαξ (ὁ πωλητὴς σκονινῶν;) ἡ Παραδεισοπλαστεία⁽¹⁾, οἱ Στε-
 φανῖται (οἱ καταχτητὲς ἂν δεχτοῦμε τὴν ἐκκλησιαστικὴν σημασίαν)
 καὶ ὁ Ταλαντοῦχος Ἑρμῆς. Εἶναι μεγάλο κοῖμα τὸ χάσιμο αὐτῶν
 τῶν ἔργων μᾶς ξεφεύγουν ἀπὸ τὰ χέρια στοιχεῖα δίχως ἀμφιβολία
 πρωτίστου ἐνδιαφέροντος σχετικὰ μὲ τὴ γλῶσσα καὶ μὲ τὴν
 ἀνασύστασιν τῆς ἱστορίας τοῦ Βυζαντινοῦ θεάτρου. Ὅσο γιὰ τὸ ζή-
 τημα ἂν αὐτὰ τὰ ἔργα παιχτήκανε (ὁ κ. Λάσκαρης² ἀποφαίνεται
 καταφατικὰ, ἀντίθετα μὲ τὸν Μίλλερ³), δὲ βλέπομε τὸ λόγο γιὰτὶ
 ὁ Νικηφόρος ἔφτιασε τὰ ἔργα του μονάχα γιὰ τὸ διάβασμα. Ἐπί-
 σης δὲν θὰ φιλοκοσκινίσουμε τὸ ἄλλο ζήτημα, νὰ μάθωμε ἂν ὁ
 συγγραφέας ἔζησε τὴν ἐποχὴ τοῦ Μανουὴλ ἢ τοῦ Ἀλεξίου Κομνη-

(*) Συνέχεια ἀπ' τὸ τεῦχος 75-76-77.

(1) Ποία σχέση μεταξὺ τίτλου καὶ ὑπότιτλου;

(2) Ἔργο προαναφερμένο.

(3) Ann. de l' Ass. des Etudes Grecques 1873 (σελ. 146).

νοῦ ⁽¹⁾. Ἄς τελειώσωμε αὐτὴ τὴν ἀπορίθμηση μὲ τὸ ὄνομα τοῦ **Μανουὴλ Φιλῆ** ἀπὸ τὴν Ἔφεσο ⁽²⁾ ποιητὴ καὶ στὴ χάση καὶ στὴ φέξη δραματικοῦ συγγραφέα στὴν αὐτοκρατορία τοῦ Μιχαὴλ καὶ τοῦ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου ⁽³⁾. Σύγχρονος τοῦ Παχυμέρη, ὁ Φιλῆς, ποῦ ἔζησε πρὸς τὸ τέλος τοῦ ΙΓ'. αἰῶνα καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ΙΔ'. εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς σπάνιους δραματικούς Βυζαντινοὺς ποιητές, τοῦ ὁποῖου τὰ ἔργα σώθηκαν ὥς τὴν ἐποχὴ μας. Ἐγραψε δράματα καὶ «ἄκτα» σὺν τὸν Πρόδρομο καὶ τὸ Βασιλάκη. Ὁ καλλιτέρας ἱστοριογράφος του, ὁ Μίλλερ, στὸν κατάλογο τῶν ὁμωνύμων συγχρόνων τὸν ταυτίζει μὲ τὸν Εὐμόλπο Φιλῆ ⁽⁴⁾, αἰοδό, ἀπαγγελετὴ ἢ ἡθοποιό. Ὁ Φιλῆς θεωροῦσε τὴ δραματικὴ φόρμα σὺν ἓνα εὐγενικὸ μέσο, νὰ κολακεύῃ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς ποῦ τὸν ταΐζαν. Ἡ **Ἡθοποία δραματικὴ** του εἶχε σκοπὸ νὰ ἐξυμνήσῃ τὸν ἱστορικὸ Ἰωάννη Κατακουζηνό, μεγάλο δομέστιχο ⁽⁵⁾. Ὁ θάνατος τοῦ Ἰωάννη Παλαιολόγου τὸν ἐμπνέει μὴ μόνωδία ποῦ κατὰ τὸν Σάθα ⁽⁶⁾ ἀπαγγέλθηκε στὸ Αὐτοκρατορικὸ παλάτι ἀντὶ τὸ συνηθισμένον σὲ παρόμοιες πε-

⁽¹⁾ Πρέπει νὰ κατατάξωμε τὸν Ψελλὸ μαζὶ μ' αὐτοὺς ποῦ τὸ θέατρο εἶχε σαγήνησιν; Τοῦ ἀποδίδουν τὴν πατρότητα ἑνὸς σκηνοθετήματος μίμου χλευασικοῦ τῶν ἀνηθικότητων τῶν μυστηρίων (βλ. Salomon Reinach: Un mime Byzantin, Revue des Etudes Grecques, τομ. ἀναμνηστικὸς τῆς πεντηκονταετηρίδας, ἀρ. ΛΓ'. χρονιά 1919 (ἐκδ. 1921) σελ. 433—442).

⁽²⁾ Κατάλογος τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Ἐσκουριάλ, βλ. E. Miller: Manu-
elis Philae Carmina. Parisiis MDCCCLVII 2 τόμ.

⁽³⁾ β. Krumbacher ἔργ. προαναφ. § 324.

⁽⁴⁾ Πρόλογος ἔργου προαναφερομένου σελ. 2 «Eumolpum Philen a nostra injuria distinxit Fabricius Bibl. (Graec. t. VIII σελ. 617) ejus expositionem ms. in quatuor orationes Nazianzeni ex Labbeo (Bibl. nov. ins. σελ. 107, 385) commemorans. At Wernsdorffius (praef. § III) probat verisimilem Cas. Oudini (De script. ecclesiast. t. III σελ. 842) conjecturam Eumolpum non esse praenomen proprium sed poetae Εὐμόλπου id est canori (cf. Man. Phil. Carm. t. I σελ. 294, 13) qui artem praeclare canendi scivisset elogium, adeo ut, duae de Eumolpo Phila commemorata leguntur, ad Manuelem nostrum referri debeant».

⁽⁵⁾ Εἶναι ἓνας μονότονος πανηγυρικός ἀπὸ 138 ἱαμβικὰς στροφές ἐφτά στίχων. Οἱ ἀρετὲς ἔρχονται ἢ μὴ κατόπι ἀπὸ τὴν ἄλλην νὰ πλέξουν τὸ ἐγκώμιον τοῦ Κατακουζηνοῦ, παραχωροῦν τὴ θέσιν τοὺς στὸ Φιλῆ καὶ στὴ Σκέψη ποῦ παραβάλλουν τὸ μακαρίτη μὲ δένδρα, μὲ ζῶα, μὲ τὰ στοιχεῖα καὶ μὲ ὄρους γεωγραφικούς!! Τὸ ὕψος εἶνε τρομερὰ ἐξεζητημένο ὑπέρτατον ἐνδιαφέροντος γιὰ τοὺς γλωσσολόγους καὶ τοὺς λεξικογράφους ἀναφορικά μὲ τὴν ποικιλίαν τοῦ λεξιλογίου. Καμμιά ὁμως ποιητικὴ ἔξαρση ἀντίθετα ἢ πρὸ ταπεινὴ κολακεία βασιλεύει ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη σ' αὐτὸ τὸ περίεργον ἔργο. (Cod. Florentinus No I).

⁽⁶⁾ σελ. τ'β'.

ριστάσεις ἐπιτάφιο τυπικὸ ⁽¹⁾. «**Ὁ Ἀνθρωπος διαλεγόμενος μετὰ ψυχῆς**» ⁽²⁾ μᾶς θυμίζει ἀπὸ τὸν τίτλον τοῦ τοῦ δραματικὸ εἶδος ποῦ ἐγκαινίασεν ὁ Πρόδρομος μὲ τὸ ἔργο του **Ἀπόδημος φιλία**. Σ' αὐτὸ τὸ διάλογον μὴ λεπτομέρεια εἶναι ἀξιοπρόσεχτη· ἡ παρουσία τοῦ δεκαπεντασύλλαβου στίχου ποῦ ὠνομάστηκε **Πολιτικός**, ἐδῶ ποῦ θὰ περίμενε κανεὶς περισσότερον τὸ συνηθισμένον ἱαμβικὸν τρίμετρο. Αὐτὸ εἶναι μὴ ἀρκετὰ χαρακτηριστικὴ ἐνδειξη τῶν πρόδρων τῆς τότε δημοτικῆς γλώσσας, ποῦ κατάκλυσε τὴ λογοτεχνίαν καὶ σιγὰ σιγὰ ὑποκατέστησε μὲ τὸ λεξικό, τὸ τυπικόν, τὸ συνταχτικόν, τῆς ἐκφράσεως καὶ τὰ μέτρα τῆς τὰ τελευταῖα ἔχνη μᾶς ἀνακατεμένης μιξοβάθρατος ἀττικῆς ἢ ἀττικίζουσας ⁽³⁾ ποῦ μεταχειρίζονταν σὲ τόσο προχωρημένη ἐποχὴ οἱ σχολαστικοί, οἱ γραμματικοὶ καὶ θεολόγοι διδάκτορες ⁽⁴⁾.

Τὸ ὄνομα τοῦ Μανουὴλ Φιλῆ κλείνει αὐτὸ τὸ χρονολογικὸν κατάλογο. Διαπιστώνει κανεὶς μὲ κατάπληξιν, πῶς σὲ διάστημα περισσότερον χιλιετηρίδας ἓνας πολὺ περιορισμένος ἀριθμὸς ποιητῶν ἀσχολήθηκε μὲ τὸ θέατρο. Κλίνει κανεὶς νὰ παραδεχτῇ πῶς «ἡ συνισταμένη τῶν καλῶν τεχνῶν» δὲν καλλιεργήθηκε ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς. Πρέπει νὰ ὑποθέσωμε, πῶς αὐτὰ τὰ ὀνόματα δὲν εἶναι τὰ μόνον ποῦ ἀντιπροσωπεύουν τὴν δραματικὴν Βυζαντινὴ παραγωγὴν ἢ πῶς ἀποτελοῦν μόνον τὰ συντρίμματα ὁλόκληρης λογοτεχνίας μᾶς

⁽¹⁾ Αὐτὸ τὸ ποίημα ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑξακόσια περίπου ἱαμβικὰ τρίμετρα· εἶνε γεμᾶτο ἀπὸ τοὺς θρήνους τοῦ σκλάβου, τοῦ πατέρα, τῆς μητέρας καὶ τῆς γυναίκας τοῦ πεθαμένου. Ἀμα ἐξαιρέσουμε τὰ παράπονα τῆς μητέρας ἀληθινὰ συγκινητικὰ ὅπου οἱ ὁμορφοὶ στίχοι δὲ λείπουν, τὸ ὑπόλοιπον δὲν εἶναι παρὰ καινοτοπίαι, ἀντιθέσεις, παραλληλισμοὶ κ.λ. (Φλωρ. κώδιξ CCXIII).

⁽²⁾ Ἀποτελεῖται ἀπὸ 24 στροφὰς ἀκρόστιχες (ὅλα τὰ γράμματα ἀπὸ τὸ Α ὡς τὸ Ω) ἀπὸ δέκα στίχους καθεμιά. Ὁ ἀντρας παρακαλεῖ τὴν ψυχὴ νὰ τὸν παρουσιάσῃ στὴν πεθαμένην γυναῖκα τοῦ ποῦ ἔρχεται νὰ παραπονεθῇ πῶς ἐνοχλήθηκε. Τὸ ποίημα εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ συνεχεῖς ἀντιθέσεις τῆς ἐπίγειας καὶ τῆς μέλλουσας ζωῆς (Φλωρ. κώδιξ CCXV).

⁽³⁾ Πρέπει νὰ παρατηρήσωμε πῶς κατὰ τοὺς τελευταίους Βυζαντινοὺς αἰῶνας φάνηκε μὴ ζωηρὴ τάσις ξαναγυρισμοῦ στὴν ἀττικὴν γλαφυρότητα, φυσικὰ μάταια.

⁽⁴⁾ Ἡ μετρικὴ ὑπόστασις τοῦ τριμέτρου δὲν ἦταν ἴδια μὲ κεινὴ τῶν ἀρχαίων χρόνων. Ἡ μακρὴ καὶ βραχεῖες συλλαβὲς ἐξαφανίστηκαν καὶ ὁ ὁρισμὸς καθήντησε ὁ ρυθμὸς τοῦ μέτρου. Ἡ προσφῶδια ἄλλαξε ἐντελῶς. Πρέπει λοιπὸν νὰ προσέξωμε νὰ μὴ συγχίσωμε τὸν πολιτικὸν στίχον μὲ τὸ ἀρχαῖον ἱαμβικὸν καταληκτικὸν τετράμετρο, ποῦ ὁριθμεῖ στὴν τυπικὴν τοῦ συνθεσὶν δεκαπέντε συλλαβὰς.

U—U— | U—U— | U—U— | U—A—

Βλέπε γι' αὐτὸ τὸ στίχον Fauriel ἔργο προαναφερομένου σελ. XII καὶ CXIX.

ἐποχῆς ἀπὸ τῆς πρὸ ἐνδιαφέρουσες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης; Ἡ ὑπόθεσις μπορεῖ νᾶναι βάσιμη ἅμα λάβωμε ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ὀνόματα δραματικῶν συγγραφέων ποῦ μᾶς ἀπόμειναν καὶ ποῦ ἀγνοοῦμε τὰ ἔργα τους διασώθηκαν ἔργα θεατρικὰ ποῦ δὲν ξέρωμε σὲ ποιὸν νὰ τ' ἀποδώσωμε. Ἐννοοῦμε τῆς τραγωδίας *Χριστὸς πάσχων* καὶ *Κλυταιμνήστρα* ⁽¹⁾. Ὁ *Χριστὸς πάσχων* εἶναι τὸ μακροσκελέςτερον μνημεῖο ποῦ σώθηκε ἀπὸ τῆς Βυζαντινῆς δραματικῆς λογοτεχνίας. Ἀποτελεῖται ἀπὸ περισσότερους τῶν δύο χιλιάδων πενήντα ἰαμβικῶν στίχων μὲ θέμα τὴν ἀγωνίαν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοὺς θρήνους τῆς μητέρας του. Γραμμένο κατὰ τὸν τρόπο τοῦ Εὐριπίδου, ὅπως μπορεῖ κανεὶς νὰ κρίνῃ ἀπὸ μιὰ πρόχειρη ἐξέτασις, αὐτὸ τὸ ἔργο δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ μιὰ διήγησις διαλογικὴ τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἰδρυτῆ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Τὸ δραματικὸ ἐνδιαφέρον, πολὺ φτωχὸ στρέφεται γύρω στὴ μονότονη ἔκφρασις τοῦ πόνου τῆς Μαρίας ποῦ μαθαίνει ἀπὸ διαφόρους μαντατοφόρους τὰ βάσανα ποῦ καταπονοῦν τὸ γιό της. Τὸ ἔργο βρίθκει ἀπὸ σκόρπιους στίχους τοῦ Εὐριπίδου (τροποποιημένους κατὰ τὰ μέρη ἢ ἀντιγραμμένους ὁλόθιους) σουφρωμένους ἰδίως ἀπὸ τῆς Μήδειας ⁽²⁾. Δὲν ἀποκλείεται ἡ ὑπόθεσις πὼς ὑπάρχουν στὸ κείμενόν κι' ἄλλοι στίχοι παρμένοι ἀπὸ ἔργα χαμένα τοῦ ἀρχαίου τραγικοῦ καὶ ποῦ μᾶς εἶναι ἀδύνατον νὰ τοὺς ἀναγνωρίσωμε. Συνολικὰ κάθε τι σ' αὐτὸ τὸ ἔργο προδίδει μιὰ πολὺ φανερὴ ἀπομίμησις τοῦ ἀρχαίου τραγικοῦ. Πότε ἡ Μήδεια, πότε ἡ Ἀνδρομάχη ἢ ἡ Ἑκάβη μιλοῦν κάτω ἀπὸ τὴν μάσκα τῆς Θεοτόκου. Τίποτε δὲ λείπει, ἐκτὸς ἀπ' τὴν συγκίνηση καὶ τὴν παθητικότητά ⁽³⁾ μὲ τῆς ὁποίας ὁ ἀρχαῖος τραγικὸς ἤξερε νὰ προκαλῇ τὰ δάκρυα.

(Τὸ τέλος στ' ἄλλο φύλλον)

Μ. ΒΑΛΣΑΣ

(1) Ἐδῶ μποροῦμε νὰ προσθέσωμε τὰ «μυστήρια». Αὐτὸ τὸ εἶδος, ποῦ τόσο συγγενεῖ μετὰ τὸ *χριστιανικὸ* δράμα ἦταν γνωστὸ ἀπὸ τὸν δέκατον ὅλας αἰῶνα στὴν Κωνσταντινούπολιν, Ὁ σοφὸς Luitprandt, ἐπίσκοπος τῆς Κρεμόνας (920—972) σὲ μία του πρεσβεία στὸν αὐτοκράτορα παρενέβη σὲ μιὰ παράστασις τῆς *Ἀρπαγῆς τοῦ Προφήτη Ἠλίας* *στοὺς οὐρανοὺς*. Ἐνα ἄλλο ἔργο *Οἱ τρεῖς παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ* ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Bertrand de la Broquière (Voyage d'outre-mer σελ. 155—156 τῆς ἐκδόσεως Ch. Schefer, 1902) Ἀξιοπαρατήρητο πὼς τὰ δύο μυστήρια εἶναι παρμένα ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη.

(2) «Nam ut dramatis huius mens velut fabrica recte perspicatur non singuli versus sunt indicandi, sed longiores saepe *ῥήσεις* Euripidis eadem in pagina sunt oculis subiiciendae» Dübner σελ. IV. Παραπέμψομε στὴν ἐκδοσὴ τῆς Μήδειας τοῦ Prinz καὶ Wecklein ὅπου εἶναι σημειωμένοι ὅλοι οἱ στίχοι τοῦ Εὐριπίδου ποῦ μετακομίστηκαν στὸ *Χριστὸς πάσχων*.

(3) Δὲ μποροῦμε νὰ συμφωνήσωμε μετὰ τὸν Patin (Études sur les tragiques Grecs I σ. 158) ποῦ λέει γι' αὐτὸ τὸ σημεῖο. «..... παλλιλογίες, συχνὰ κατὰ γράμμα, ἐξασθενοῦν αὐτὸ τὸ ἔργο στὸ ὅποιο μολαταῦτα ὁ συγγραφέας διατήρησε σὲ πολλὰ μέρη, πολὺ πετυχημένα τὸ βαθμὸ τῆς παθητικότητος τοῦ Εὐριπίδου.....».

Λ. Χ. ΖΩΗ

ΤΙΜΑΡΙΑ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ

ΤΙΜΑΡΙΟΝ ΣΙΓΟΥΡΟΥ

Τὸ τιμάριον ἢ βαρωνία Σιγούρου ἐκ τῶν σπουδαιότερων παρεχωρήθη εἰς τὴν οἰκογένειαν ταύτην διὰ τὰς μεγάλας, στρατιωτικὰς ἰδίως ὑπηρεσίας τὰς παρασχεθείσας εἰς τὴν Βενετικὴν Πολιτείαν.

Ἡ παραχώρησις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ Θαλάσσης Ἀντωνίου Γριμάνη, ὡς τὸ ἀπὸ τὸ 5 Ὀκτωβρίου 1499 διάταγμα, περιλήψιν τοῦ ὁποίου εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς παρέχω κατωτέρω.

«Ἡμεῖς Ἀντώνιος Γριμάνης.... Γεν. Προβλεπτής Θαλάσσης. Ἡ μακρὰ καὶ πιστὴ ὑπηρεσία τοῦ ἐκ Ζακύνθου Νουκίου Σιγούρου, ὅστις εἰς διαφόρους τόπους παρατυχὼν ὑπηρετήσας πάντοτε καὶ νῦν ἔτι ὑπηρετεῖ πιστῶς καὶ ἀνδρείως, ὡς Στρατιώτῃς, μετὰ τοῦ γενναίου Ἰωάννου Παλαιολόγου τὴν ἡμετέραν Περίβλεπτον Κυριαρχίαν, εἶναι ἀξία.... ἀλλὰ πλὴν τούτου ἀξίαν προσθέτει ἐπίσης ἡ πίστις καὶ ἡ γενναιότης τοῦ ποτὲ Μάρκου υἱοῦ του, ὅστις ἐπὶ τῆς πρώτης ἡμῶν Στρατηγίας ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρώτων, ἀνελθὼν ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς Μονοπόλεως, μαχόμενος δὲ γενναῖος ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἀνελθὼν ἐπὶ τῶν τειχῶν ἐφονεύθη ὑπηρετῶν τὴν προορηθεῖσαν ἡμετέραν ἐνδοξον Κυριαρχίαν, ἔχων ὁ ρηθεὶς (Νούκιος) ἐν Ζακύνθῳ σύζυγον καὶ τέκνα καὶ ἄλλην οἰκογένειαν μητέρα καὶ ἀδελφὰς τοῦ εἰρημένου ποτὲ Μάρκου μετὰ μικρᾶς περιουσίας ὀλίγων οἰκιῶν καὶ ἐδαφικῆς ἐκτάσεως ἐν Ζακύνθῳ μετὰ καὶ τινων ἀμπελῶν ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ, μὴ ἐπαρκούντων ὅλων ὅπως συντηρῇ τὴν ρηθεῖσαν πτωχὴν οἰκογένειάν του, εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ὁποίας οἱ εἰρημένοι πατὴρ καὶ ποτὲ Μάρκος ἐπήρουν καὶ ἤδη τοῦ μὲν φονευθέντος, τοῦ δὲ ἄγοντος ἡλικίαν ἐπιτρέπουσαν ὀλίγην ἐργασίαν εἰς αὐτὸν καὶ ἔχοντα ἀνάγκην περισσότερον νὰ βοηθῇται.... οὐδεμία ἄλλη ἐλπίς ἐναπομένει εἰς αὐτόν, πλὴν τοῦ Ἰακώβου, υἱοῦ τοῦ αὐτοῦ Νουκίου, ὑπηρετοῦντος καὶ τούτου ἀπὸ τῆς νεανικῆς του ηλικίας τὴν ἡμετέραν Ἐξουσίαν, ἥδη δὲ ὑπηρετεῖ, ὡς Γραμματεὺς, ἐπὶ τῆς γαλέρας τοῦ Σοφρακόμυτος Δ. Νάνη.... ἐπικυροῦμεν ἅπαντα τῆς γαλέρας καὶ ἰδιοκτησίας, ἅτινα ἔχουσι ἐν Ζακύνθῳ, τῇ τε πόλει καὶ τῇ νήσῳ, καὶ, ἐὰν μέρος αὐτῶν εἴχετο δοθῇ εἰς ἄλλους ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, τοιαύτη παραχώρησις θὰ ἀνεκαλεῖτο καὶ θὰ ἑματαιοῦτο οὐδόλως ἰσχύουσα εἰς τὸ μέλλον. Καὶ ἡ διακατοχὴ αὐτῆς δεόν νὰ ἐπιστραφῇ εἰς τὸν ρηθέντα Νούκιον, τέκνα καὶ κληρονόμους αὐτοῦ ἐπαξίως τῶν ὑπηρεσιῶν του, οὗ δ' ὑποχρεοῦνται νὰ πληρώ-

συνθήκας, ἀφοῦ ἡ τυχὸν ἀντιστοιχία τῶν βαυαρικῶν θεσμῶν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν πραγματικότητα θὰ ἀπετέλει ἀπλὴν σύμπτωση, ἡ δὲ σύμπτωση δὲν λαμβάνεται ὡς ὄψιν ὡς στοιχεῖον ἐπιστημονικῆς σκέψεως. Ὑπερβολικὴν ἐπίσης θεωροῦμεν τὴν θεωρητικὴν δικαιολόγησιν τοῦ εἰσαχθέντος ὑπὸ τῆς ἀντιβασιλείας συστήματος διοικήσεως τῶν δήμων, τὸ ὁποῖον ἀναμφιβόλως παρῆναι τὰς τοπικὰς ἱστορικὰς συνθήκας, ἀμφίβολον δὲ τέλος ἀκριβείαν ἀποδίδομεν εἰς τὴν βεβαίωσιν τοῦ συγγραφέως ὅτι μόνον τὰ ἰσχυρὰ μοναρχικὰ καθεστῶτα δύνανται νὰ προχωρήσωσι πολὺ εἰς τὴν χορήγησιν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, διότι γνωρίζομεν ὅτι ἡ τοπικὴ αὐτοδιοίκησις εἶναι θεσμός με οὐσίαν κατ' ἐξοχὴν δημοκρατικὴν καὶ δὲν εὐδοκίμει, εἰμὴ μόνον εἰς τὰ πράγματι δημοκρατικὰ πολιτεύματα.

Γνώστης καὶ τῶν κατ' ἰδίαν ζητημάτων ὁ κ. Π., ἔχει πρὸ πάντων σαφεστάτην ἐποπτεῖαν τοῦ συνόλου τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἐξιστορουμένης ἐποχῆς. Καὶ προχωρεῖ με τὴν ἀσφάλειαν καὶ με τὴν σαφήνειαν εἰς τὴν συστηματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τῶν λεπτομερειῶν τῆς πολιτικῆς ζωῆς, ὥστε ὁ ἀναγνώστης μεταφέρεται καθ' αὐτὸ εἰς ἕνα παρελθόν, πού παρίσταται ζωντανόν καὶ ἀνάγλυφον ἐνώπιόν του. Δι' αὐτὸ ἡ ἐργασία τοῦ κ. Πιπινέλη δὲν ἀποτελεῖ μόνον σπουδαίαν καὶ πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς μοναρχουμένης Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἕνα λαμπρὸν πνευματικὸν κόσμημα εἰς τὴν σειρὰν τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας.

Μ. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Εἰσηγητὴς τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

—Δ. Κ. Μάργαρη: «*Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῶν ἑλληνικῶν περιοδικῶν*». — Περιοδικὰ Ἑπτανησιακά. — Τὰ πρῶτα Ζακυνθινά. — (ἀνατύπωσις ἀπὸ τὸ Ἡμερ. τῆς Μεγ. Ἑλλάδος. — 1934).

—Παναγ. Μανρέα: «*Ἀὐλοδόκη*» (ποιήματα) δραχ. 20.

—Ν. Β. Τωμαδάκη: «*Εἰδήσεις καὶ ἔγγραφα τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης ἐπὶ Τουρκοκρατίας*». — Ἀθῆναι 1933.

—Μίμη Κυριακίδη: «*Φωνὴ τῆς νύχτας*» (ποιήματα) Ἀθῆναι 1933.

—Γ. Σνάϊδερ: «*Θεωρία καὶ ἱστορία τῆς βιβλιογραφίας*». — Ἀθῆναι 1933.

—Δημ. Πασχάλη: «*Γαβριὴλ ὁ Γ' Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως*» (1702. 1707). — Ἀθῆναι 1933.

—Δημ. Πασχάλη: «*Οἱ Ἀλβανοὶ εἰς τὰς Κυκλάδας*». — Ἀθῆναι 1933.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

—Στὴ «*Νέα Ἑστία*» δημοσιεύεται ὁ περίφημος «Ποπολόφος» τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου. — Στὸ ὄμορφο Χριστουγεννιάτικο τεῦχος τῆς ἑνῆς ἐνδιαφέροντος ἀρθρο τοῦ κ. Ἡλίου Πανταζόπουλου «Παλαιὰ ἀναμνήσεις — Λαυρέντιος Μαβίλης». — Στὶς 15 Ἰαν. «Ἡ μεγάλη δημογραφικὴ περίοδος τοῦ Σολωμοῦ» τοῦ κ. Γ. Σπαταλά. «Σύγχρονοι λογοτέχναι — Μιλτιάδης Μαλακάσης» τοῦ κ. Κ. Παράσχου. — Στὸ 15θήμερον τῆς 1ης Ἰαν. ὁ κ. Οὐράνης γράφει γιὰ τὸ δημογραφικὸ σημαντικὸ καὶ λεπτὸ ἔργον τοῦ κ. Λεμπέγκ, πού ὡς τόσο εἶναι ἄγνωστο στὴν Ἑλλάδα.

—Στὴν «*Πρωτὰ*»: «Ζητήματα θερησκευτικῆς τέχνης» καὶ ἄλλαι ἐπιφυλλίδες τοῦ κ. Ἰ. Μ. Παναγιωτοπούλου. — Ἐνδιαφέρουσες καὶ τῆς κ. Σπανοῦ-δη: «*Λαϊκὰ τραγούδια*» κτλ. Ὁραιότατο τὸ πρωτοχρονιάτικο φύλλο.

—Στὸ «*Ἑλ. Βῆμα*» (πρωτοχρονιά): «Ἡ δαιμονολογία τοῦ Χριστιανισμοῦ» τοῦ κ. Ζ. Παπαντωνίου. — Βιβλιοκρισίαι τοῦ κ. Ροδά. — «Πῶς εἶδεν ὁ περιηγητὴς Σπὼν τὴν Ἑλλάδα» τοῦ Ν. Βέρρου. — «Ἀρχαῖα ἔργα πρὸς πώλησιν» τοῦ κ. Ν. Γιοκαρίνη. —

—Στὴ «*Φωνὴ τοῦ λαοῦ*» ἄρθρον τοῦ κ. Ἀγγ. Μεταξᾶ γιὰ τὸ Λασκαράτο.

—Στὸν «*Ἐπιστημολόγον*» ὁραῖο ἄρθρον τοῦ κ. Ἡρ. Ἀποστολίδη γιὰ τὸ χρονογράφημα.

—Ἀπὸ τίς «*Μοῦσες*» (Ζακύνθου 4 Νοεμβρ.) μεταφέρουμε γιὰ τοὺς ἀρμόδιους καὶ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως: «Τὸ ἐνεχειροδανειστήριον Ζακύνθου ἰδρύθη τῇ 1670 πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς ὀργιαζούσης τοκογλυφίας. — Κάτω στὸ ὑπόγειον εὐρίσκεται τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον, ἰδρυθὲν ἐν τῷ φρουρείῳ ἅμα τῇ καταλήψει τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν (1488) καὶ μετακομισθὲν ὅπου εὐρίσκεται ἤδη τῇ 1827. — Εἶναι τὸ χρησιμώτερον τῶν ἰδρυμάτων Ζακύνθου, ὅπου αἱ περιουσίαι καὶ τὰ συμφέροντά τῶν πολιτῶν καὶ ὅπου τὸ ληξιαρχεῖον τῆς ὅλης νήσου. — Εἶναι τὸ μᾶλλον παρημελημένον ἐξ ὅλων τῶν ἰδρυμάτων τῆς Ζακύνθου. Δὲν προσθέτομε οὔτε μιὰ λέξιν. Γιὰ τὴν κατάστασιν πού βρίσκεται ἄς πληροφορησῇ ὁ κ. Νομάρχης.

Κυκλοφορῶντας τὸν 4ο τόμον τοῦ πολύτιμου καὶ σπάνιου «Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ζακύνθου» ὁ κ. Λ. Ζῶης ἀναγγέλλει τὴν ἐκδοσὴν καὶ δὲν συμπεριλαμβανόμενόν τῳ μετὰ τίς διορθώσεις καὶ προσθήκας 30 χρόνων. — Κάποτε εἶχε διαδοθῇ πῶς ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἀθηνῶν θὰ βοηθοῦσε στὴν ἀνατύπωσιν τοῦ πολύτιμου ἔργου. Νῦν εὐκαιρία τώρα μετὰ τίς συμπληρώσεις.

—Στὸ «*Corriere Padano*» (17 Νοεμβρ.) δὲν ἀριστουργηματικὴς ἀνταποκρίσεις τοῦ κ. Κ. Μπρινκέντι ἀπὸ τὴν Ἀθήνα: «*La Grecia contemporanea*».

—Στὴν «*Πρόδο*» (Ζακύνθου): «Ἐνας λησιμονημένος ποιητὴς, ὁ Ν. Λαμιανός» τοῦ Δ. Βογόπουλου. — Ἀναδημοσιεύεται τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Μ. Λάνδου στὴν «*Ἀλήθεια*» γιὰ τὸν Ρώμα. — Μαβίλη.

—Στὴν «*Ἠχὸ Κεφαλληνίας*» (Ἰαν.-Φεβρ.) «Ἡ ἐκπαίδευσις στὸ Ληξοῦρι» τοῦ κ. Γ. Δεστοῦνη. — «Αἱ ἀνασκαφαὶ Χούκοπ ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ τὰ προβλήματα τῆς Ὀδυσσειᾶς τοπογραφίας» τοῦ κ. Σπ. Μαρινάτου. — «Ἡ ἐπανάστασις τῆς Σκάλας» τοῦ κ. Ἀγγ. Μεταξᾶ.

—Στὸν «*Ἀρκαδικὸν τύπον*»: Οἱ ἀπόκρισις στὴ λαογραφίαν τοῦ κ. Τ. Γεωργοπούλου. «Ἀνέκδοτα ἀνδρῶν τοῦ ἀγῶνος». — Ἱστορικοὶ Ἀρκαδιοὶ τύποι.

—Στὸ «*Κερκυραϊκὸ Βῆμα*»: «Ἡ καλλιτεχνικὴ Κέρκυρα» ἀπὸ τίς ἀνταποκρίσεις τοῦ κ. Μ. Ροδά στὸ «Ἑλ. Βῆμα».

—Στὴν «*Ἀλήθεια*» (Κερκύρας 21 Δεκεμ.): «Γιὰ εὐγνωμοσύνην καὶ τιμὴν». — Ἄρθρον τοῦ κ. Μ. Λάνδου σχετικῶς μετὰ τὴν δράσιν τοῦ Ἀλεξ. Ρώμα στὴν Ἡ. — «Γεράσιμος Μαρκωρᾶς» τοῦ κ. Πίπη Μαρτίτη. — «Τὸ φιλολογικὸν πείριον». — «Θεόδωρος Βελλιανίτης». — «Ἀπὸ τὸν βίον τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος».

—Στὴν «*Ἐφημερίδα τῶν Ἰθακησίων*» (1 Ἰαν.): «Τὰ ἱστορικὰ μετὰλλια τῶν Ἰθακησίων» τοῦ κ. Ἰππ. Καραβία.

—Στὴν «*Κέρκυρα*» (Κερκύρας): «Ἁγιος Σπυρίδων» ἱστορικὸν σημεῖον τοῦ κ. Σπ. Θεοτόκη. — Ἐπίσης γιὰ τὸν Ἁγιο Σπυρίδωνα σειρά ἄρθρων τοῦ κ. Φιλ. Παπαμάρκου. — Θεόδ. Βελλιανίτης τοῦ κ. Θ. Μακρῆ.

—Στὸν ΚΔ' τόμον τῆς «*Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας*» ἄρθρον τῆς

κ. Μαρ. Μινώτου γιὰ τὴ Φωσκολιανὴ βιβλιοθήκη, Οἰκογένεια Φώσκολο, καὶ βιογραφία τοῦ ποιητοῦ Οὕγου Φωσκόλου.

—Στὸ «*Messenger d' Athènes*» (5 Ἰαν.) «*Folklore Zacynthien*.—Yennaris, le nouveau roi de l' année» τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου.—Τῆς Ἰδίας (25 Δεκ.) «*Virgile—prophète*. — Ses predictions sur le Nazareen» (8 Φεβρ.): «*Foscolo et Guilford*» τοῦ κ. Σπύρου Μινώτου. — Ἐπίσης: «*Une heroine de Missolonghi*,—Vassiliki Tzavella, τοῦ κ. Θεοδ. Βελλιανίτη.—«*Emm. Rhoidis et l' Italie*» ἡ διάλεξις τοῦ κ. Α. Ἀνδρεάδη στὸ ἰταλικὸ Ἰνστιτούτο.—«*La première imprimerie grecque a Venise*», «*Lord Guilford*», «*Un procès pour une Panagia*» «*Giosue Carducci—ami de la Grèce moderne*» «*Chrétiens tyrans des Grecs*» τοῦ κ. Κ. Καιροφύλα.—Ἐπίσης τοῦ κ. Fr. Choisy: «*De l' Indepandance grecque au Roi Othon*». «*Les petroles des Zante*» τοῦ κ. Γ. Ἡλιάδη.—«*La mère d' Andrée Chenier—Elisabeth Lomacou*», «*Theodore Vellianitis* (σκιαγραφία) κλπ.—Στις 21 Φεβρ, μετάφρασις τῆς «*Βασιλοπούλας Πολεμιστρῶς*» ἀπὸ τὰ «*Τραγούδια ἀπὸ τῆ Ζάκυνθο*» τῆς κ. Μαρ. Μινώτου.

—Στὴν «*Ἑστία*»: «*Σαντόρρε Κόμης Σανταρόζα*» τοῦ κ. Σπ. Θεοτόκη.—«*Τὸ σημερινὸ Σινεμάρι*», «*Ἡ τελευταία ἀναλαμπὴ τοῦ Σανταρόζα*» (ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον—11 Ἰαν.), «*Ὁ Ροζαρόλ*», «*Ἀναστήλωσις ἡ ἀνοικοδομησις*», «*ὅλα στίς «Παρενθέσεις» τοῦ κ. Καμπούρογλου.*—Ἐπίσης: «*Στὸ σπῆτι τοῦ Μπότσαρη*», «*Ἐμφάνισις τραπουλοχάρτων*» κτλ. τοῦ κ. Γατόπουλου.

—Στὸ «*Libre*» (Ἰαν. 1934) ὁ κ. Ρουσσὲλ ἀφιερώνει πολλὰς σελίδας υποστηρίζοντας τὴ γνωστὴ γνώμη του γιὰ τὸν Μωρεάς. Τὸ τεῦχος, ὅπως ὅλα τὰ προηγούμενα, περιέχει κριτικὴν ἀνάλυσιν πλείστων Ἑλληνικῶν βιβλίων. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς δικούς μας δὲν μποροῦν νὰ ὑποφέρουν τὸν κ. Ρουσσὲλ γιὰτί, ξένος αὐτός, ἀνακατεύεται στὰ φιλολογικὰ μας πράγματα. Ἄλλοι κρατοῦν οὐδετερότητα καὶ ἄλλοι τοῦ χρωστοῦν πολλὰ γιὰτί ἔγραψε γιὰ τὰ ἔργα τους. Τὸ βέβαιο εἶναι πὼς κανένα ἑλληνικὸ περιοδικὸ ἢ ἐφημερίδα παρακολουθεῖ μὲ τέτοια προσοχὴ τὴν ἐξέλεξις τῆς λογοτεχνίας μας καὶ ὅτι γενικῶς ἀφορᾷ τὴ φιλολογία μας. Ἔτσι μὲ τὸ *Libre* ὄχι μόνον γνωρίζεται ἡ ἑλλην. πνευματικὴ παραγωγὴ τοὺς ξένους ἀλλὰ καὶ μεις οἱ ἴδιοι κατατοπιζόμεστε πολλὰς φορές. Τὸ κουράγιο αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐκπληκτικόν. Γι' αὐτὸ παρ' ὅλες τὶς ἐπιφυλάξεις ποὺ μπορεῖ νάχουμε ὅσον ἀφορᾷ ὀρισμένους γνῶμες τοῦ κ. Ρουσσὲλ δὲν εἶναι ἴσιο πρᾶγμα νὰ τοῦ ἀμφισβητοῦμε τὶς ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίας ποὺ προσφέρει στὰ ἑλλην. γράμματα.

—Στὸ νέο περιοδικὸ «*Νέα Ζωή*» (Ἰούλιος): Τὸ ἑλληνικὸ ρεαλιστικὸ μυθιστόρημα.—«*Ἡ Κερένια Κοῦκλα*» τοῦ Κ.Χρηστομάνου, διάλεξις τοῦ Τέλλου Ἀγρα.

—Γεμάτο ἐνδιαφέρον τὸ τεῦχ. 15 Ἰαν. τῆς «*Ἑλλην. Βιβλιογραφικῆς καὶ Βιβλιοφιλικῆς Ἐπιθεωρήσεως*» τῆς κ. Ἐλισ. Λάνου, καθ. τῆς Σορβόννης.—Ἀναφέρουμε τὴ μελέτη τοῦ κ. Δ. Π. Καλογεροπούλου: «*Σύστημα βιβλιοθηκονομίας*».—Μπορεῖ νὰ ἐλπίσουμε ἔτσι πὼς θάχουμε μιὰ πλέρια καὶ ἐπιστημον. ἑλλην. βιβλιογραφία, ἀνεκτίμητο βοήθημα τοὺς ἀσχολουμένους στίς μελέτες.

—Στὴν «*Ἀνάπλασις*» δύο πολὺ ἐνδιαφέροντα ἱστορικὰ ἄρθρα τοῦ κ. Δαν. Παπαγιαννοπούλου: «*Αἱ κοινὰ τελετὰ ὀρθοδόξων καὶ λατίνων ἐν Ἑλλάδι*», «*Ἡ ἀπολογία τοῦ Λουδοβίκου Σωτήρη*».

—Στὴν «*Ἑβδομάδα*» ἄγνωστες ἐρωτικὲς ἐπιστολὲς τοῦ Κάλβου ἀπὸ τὴν Μαριέττα Μινώτου.

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Ἡ ΠΡΩΤΗ

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΥΡΟΣ

Ἐργαζομένη ἀπὸ τοῦ 1720 μὲ Κεφάλαια ἰδικὰ τῆς

ΛΙΡΑΣ 18.000.000

Πράκτωρ ἐν Ζακύνθῳ Δ. Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΗ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δρχ. 1.250.000.000
Καταθέσεις (τῇ 30ῃ Δεκεμβρίου 1933) » 8.794.000.000

Κεντρικὸν Κατάστημα ἐν Ἀθήναις
Ὑποκαταστήματα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα
Ὑποκαταστήματα καὶ πρακτορεῖα ἐν Αἰγύπτῳ:

Κάϊρον, Ἀλεξάνδρεια, Ζαγαζίκ
Ἀνταποκριταί: εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως
τραπεζιτικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικόν
ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὅρους. Δέχεται καταθέσεις
(εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμία καὶ ταμιευτηρίου)
εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY NEW YORK,
51 MAIDEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος,
συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Ν. Ὑόρκης
πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

Κεφάλ. ὁλοσχερῶς καταβεβλημένα 1.500.000 δολ.

Κυκλοφόρησε ἡ 1η 2η καὶ 3η φυλλάδα τοῦ
ΦΡΑΤΣΕΖΟΡΩΜΑΙΪΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΟΥ ΜΙΣΣΙΡ
Μὲ Πρόλογο τοῦ
ΛΟΥΗ ΤΟΥ ΡΟΥΣΣΕΛ

Καθηγητῇ τῆς Ἑλληνικῆς στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ
Montpellier

Εἶναι τὸ πρῶτο καὶ μοναδικὸ Λεξικὸ τῆς ἐθνικῆς
γλώσσας.

Εἶναι τὸ πρῶτο καὶ μοναδικὸ Λεξικὸ ποὺ στήθηκε
θαρρετά, δίχως συμβιβασμοὺς καὶ μὲ τέλεια ἐπιστημονι-
κότητα, πάνω στὸ στηλοπάτι τῆς ὀλοκάθαρης δημοτικῆς.

Εἶναι τὸ πρῶτο καὶ μοναδικὸ Λεξικὸ ποὺ ἀποδεί-
χνει σταράτα πὼς ἡ ρωμαϊκὴ γλῶσσα ἀποδίνει ὅλα τὰ δια-
νοήματα τῆς ἀνθρώπινης σκέψης καὶ πὼς μόνο ἀφτὴ
ἀντιπροσωπεύει ἀνθρώπιαστα τὸ πνεῦμα τὸ ἑλληνικόν.

Εἶναι τὸ καλῆτερον ἀπ' ὅλα τὰ γαλλοελληνικὰ λε-
ξικά ποὺ βγήκανε ὡς τώρα.

Λεξικοτεχνικά, εἶναι τὸ τελειότερον λεξικογραφικόν
ἔργον ποὺ βγήκε ὡς τώρα στὴν Ἑλλάδα.

Ὅλο τὸ ἔργον θὰ πιάσει 37 περίπου δεκαπεντά-
μερες φυλλάδες ἀπὸ 32 δίστηλα κατεβατὰ ($21\frac{1}{2} \times 29$
cm.) = 1200 κατεβατὰ περίπου.

Ἡ κάθε φυλλάδα πουλιέται παντοῦ στὴν Ἑλλάδα

Δραχμὲς 25

Ἡ συντρομὴ γιὰ 6 φυλλάδες (= 192 κατεβατὰ)
κάνει Δρ. 120.—, καὶ γιὰ ὅλο τὸ ἔργον Δρ. 720.— Οἱ
συντρομὲς τοῦ ἐσωτερικοῦ πρέπει νὰ στέλνουνται ὁλόισια
στὸν κ. Ἑρρίκον Μισσίρ, Φυλῆς 194, Ἀθήνα.

Γιὰ τὸ ἐξωτερικόν: Συντρομὴ γιὰ 6 φυλ.: Γ.Λ. 2,50
ἢ Φρ. φρ. 30.— ἢ RM. 5.— Συντρομὴ γιὰ ὅλο τὸ ἔργον:
Γ.Λ. 15.—, ἢ Φρ. φρ. 120.—, ἢ RM. 30.— Συντρομὲς
τοῦ ἐξωτερικοῦ δέχεται μόνο ὁ λεξικογράφος:
Emile Missir, P.O.B. 219, Smyrne - Izmir (Turquie)